

4 2009

ХОВТЕНЬ-ГРУДЕНЬ

НФ Мізматика Алеристика

International coin trend magazine

Унікальна висла печатка
муромського князя
Ярослава Святославича

Про герб Англії та
Великобританії: нема нічого
незмінного

Медалі Другої світової
війни Англії та Британської
Співдружності

Монети Великобританії
1902–1952 рр.

Ці монети можна замовити і отримати поштою,
надіславши поштовий переказ на адресу редакції.

Зразок заповнення поштового переказу див. на стор. 47.

Пропозиція дійсна до 1 лютого 2010 р.

Після закінчення терміну новини можна довідатися на сайті журналу
«Нумізmatика і фалеристика» www.numismatics.kiev.ua

Піткерн

Набір монет 2009 р. 2 та 1 долар, 50, 20, 10 та 5 центів — P-Like
Ціна з пересилкою поштою по Україні — 250,00 грн.

Тристан-да-Кунья

Набір монет 2008 р. 1 крона, 25, 20, 10, 5, 2, 1 та ½ пені — Unc.
Ціна з пересилкою поштою по Україні — 250,00 грн.

Південно-Африканська республіка

Набір монет 1993 р. в упаковці
монетного двору ПАР.

2 та 1 ранда, 50, 20, 10, 5, 2
та 1 цент — Proof.

Ціна з пересилкою поштою по
Україні — 250,00 грн.

У НОМЕРІ

Нові монети України..... 2

Жуков І.
Унікальна висла печатка муромського князя Ярослава Святославича..... 9

Книжкова крамниця 10

Януш Я.
Про герб Англії та Великобританії: нема нічого незмінного 12

Пахолок С., Мартин О.
Легенда львівського боксу — Антон Білий у фалеристичних пам'ятках 40-х років ХХ ст. 16

Стародубов Є.
Медалі Другої світової війни Англії та Британської Співдружності..... 19

Десятніков О.
Випробування часом віковичних традицій монетного карбування (монети Великої Британії у 1901–1918 рр.)..... 24

Коняго В.
Щодо статті Круковського «Українські військові відзнаки та нагороди УСС періоду Першої світової війни 36

Монети Європи.
Великобританія 1902–1952 рр. 37

Оголошення колекціонерів 46

Мельник О.
З його колекцій світ дізнавався про Україну..... 48

Жовтень – грудень

Зареєстровано
у Міністерстві України в справах преси
та інформації

Свідоцтво про реєстрацію КВ 2322 від 05.11.1996 р.

Головний редактор

Максим Загребя

Заступники головного редактора:

В'ячеслав Онищук,

Раїса Яушева-Омельяничук

Редакційна колегія:

Валерій Дуров

Володимир Корнійчук

Пивоваров С. В., докт. істор. наук

Сергій Соколов

Дмитро Харітонов

Відповідальний редактор

Антоніна Богушко

Комп'ютерне макетування

Валентин Белічко

Здано до складання 15.09.2009

Підписано до друку 13.11.2009

Формат 60x90/8. Папір крейдований

Друк офсетний. Наклад 2000 пр.

Зам. 409

Виготовлення оригінал-макету

та друку видавництва «ЛОГОС»

Адреса для кореспонденції:

Максим Загребя

а/с 43, Київ-147, Україна, 02147

E-mail: numismat@i.kiev.ua

www.numismatics.kiev.ua

Контактні телефони:

(044) 517-3703

8(050) 33-11-550

8(050) 33-40-722

Редакція не завжди поділяє

погляди авторів публікацій.

За достовірність фактів, цифр,
точність імен та прізвищ
відповідають автори статей,
а за зміст рекламних матеріалів –
рекламодавні.

© Усі права захищені.

Передрук можливий лише
з дозволу редакції.

Нові монети України

Национальный банк Украины информирует

В публикациях Национального банка Украины рассказывается о новых памятных монетах Украины. Дается краткая информация об исторических событиях, которым посвящены монеты, их описание и технические характеристики, сведения об авторах эскизов и гипсовых моделей.

National Bank of Ukraine informs

Publications of the National Bank of Ukraine give information about the new memorable coins of Ukraine. Brief information about historical events reflected by the coins, their description and technical parameters, data about the authors of sketches and Paris plaster models are given.

Die Nationalbank der Ukraine informiert

In den Veröffentlichungen der Nationalbank der Ukraine handelt es sich um neue Gedenkmünzen der Ukraine. Es werden kurze Informationen über die historischen Ereignisse, denen die Münzen gewidmet sind, ihre Beschreibung und technische Charakteristik sowie über die Autoren der Skizzen und Gipsmodelle gegeben.

За твором М. В. Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки»

Национальний банк України ввів у обіг 10 серпня 2009 року пам'ятну монету «За твором М. В. Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки» номіналом 50 гривень, присвячену творчості М. Гоголя, який створив поетичний образ українського народу, з надзвичайною художньою силою розкрив його самобутній характер з притаманним йому почуттям гумору, а ліричний образ України, створений ним у творі «Вечори на хуторі біля Диканьки», назавжди ввійшов до європейської літератури. Сюжет однієї з найяскравіших повістей збірки — «Ніч перед Різдвом» є головною темою композиції монети.

Монету виготовлено зі срібла, якості карбування — «спеціальний анциркулей-тед», маса в чистоті — 500,0 г, діаметр — 85,0 мм, тираж — до 1500 штук. Гурт монети гладкий із заглибленими написами позначення металу та його проби — Ag 999, маси в чистоті — 500,0.

Елементи оздоблення монети — сапфір жовтий масою 0,06 карата, локальна позолота (вміст золота — 0,000048 г).

На аверсі монети в гротескному стилі зображено кругову композицію «розповідач і слухачі», що складається з персонажів твору «Вечори на хуторі біля Диканьки», у центрі якої — портрет М. Гоголя з пером у руці, та розміщено: угорі — малий Державний Герб України, написи півколом **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, унизу — **50 ГРИВЕНЬ**.

На реверсі монети в гротескному стилі зображено по колу композицію, що ілю-

струє повість «Ніч перед Різдвом», у центрі — різдвяна зірка зі свічкою всередині, полум'я якої імітує жовтий сапфір. Під зіркою півколом розміщено напис «НІЧ ПЕРЕД РІЗДВОМ».

Художники: Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптори: аверс — Володимир Атаманчук, реверс — Володимир Дем'яненко.

70 років проголошення Карпатської України

Національний банк України, продовжуючи серію «Відродження української державності», ввів у обіг 20 липня 2009 року ювілейну монету «70 років проголошення Карпатської України» номіналом 20 гривень, присвячену подіям 1938–1939 років, пов'язаним із проголошенням та збройним захистом Карпатської України, недовгий період існування якої став однією з найяскравіших сторінок багатовікової боротьби карпатських українців за встановлення української державності.

Монету виготовлено зі срібла, якість карбування — «пруф», маса в чистоті — 62,2 г, діаметр — 50,0 мм, тираж — 3000 штук. Гурт монети гладкий із заглибленим написом позначення металу, його проби — Ag 925 та маси в чистоті — 62,2.

На аверсі монети зображено килими з традиційним карпатським орнаментом і розміщено: малий Державний Герб України, півколом напис — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, унизу номінал та рік карбування монети — **20/ГРИВЕНЬ/2009**.

На реверсі монети зображено закарпатця з прапором, на тлі якого — герб Карпатської України, та розміщено написи: під прапором — **70/РОКІВ**, ліворуч півколом — **ПРОГОЛОШЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ**.

Художники: Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптори: Анатолій Дем'яненко, Володимир Атаманчук.

Бокораш

Національний банк України, розпочинаючи серію «Народні промисли та ремесла України», ввів у обіг 28 липня 2009 року пам'ятні монети «Бокораш» номіналами 10 та 5 гривень, що присвячені професії плотогона, сплавника, яка вимагала неабиякої сили та спритності. Лісозаготівля проводилася на Поліссі та в Карпатах, де цей промисел був розвинутий ще до 50-х років минулого століття.

Монету номіналом 10 гривень виготовлено зі срібла 925 проби, якість — спеціальний анциркулейтед, маса в чистоті — 31,1 г, діаметр — 38,6 мм, тираж — до 10 000 штук. Гурт монети — гладкий із заглибленими написами позначення металу, його проби — Ag 925 та маси в чистоті — 31,1. Монету виготовлено з використанням технології патинування.

Монету номіналом 5 гривень виготовлено з нейзильберу, якість — спеціальний анциркулейтед, маса — 16,5 г, діаметр — 35,0 мм, тираж — 45 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі монет угорі розміщено малий Державний Герб України, під яким стилізований напис — **НАЦІОНАЛЬНИЙ/БАНК/УКРАЇНИ**, у центрі — стилізоване зображення двох птахів, ліворуч і праворуч — карпатський пейзаж зі смереками, хатинами та колодами, унизу — написи: на монеті зі срібла **10/ГРИВЕНЬ/2009**, на монеті з нейзильберу **5/ГРИВЕНЬ/2009**.

На реверсі монет зображено постать бокораша з цапиною в руках, який спрямовує пліт униз по річці, з обох боків від нього — традиційний карпатський орнамент, угорі на стилізованому під торець колод тлі розміщено напис **БОКОРАШ**.

Художники: Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптори: Святослав Іваненко, Анатолій Дем'яненко.

Херсонес Таврійський

Національний банк України, розпочинаючи серію «Античні пам'ятки України», ввів у обіг 28 липня 2009 року пам'ятну монету «Херсонес Таврійський» номіналом 100 гривень, присвячену визначній античній пам'ятці — Херсонесу Таврійському (з грецької — півострів таврів), місту-державі на південно-західному узбережжі Криму, заснованому в 422–421 роках до н. е., яке карбувало власну монету.

Історію Херсонеса Таврійського поділяють на два періоди: античний (від заснування до IV ст. н. е.) і середньовічний (V–XV ст.). Протягом двох тисячоліть, за часів розквіту стародавньої Греції, Риму та Візантії, Херсонес був значним торговельним та культурним центром на Кримському півострові, відігравав особливу роль у взаємовідносинах між Візантією та Київською Руссю.

Монету номіналом 100 гривень виготовлено із золота 900 проби, якість — «пруф», маса в чистоті — 31,1 г, діаметр — 32,0 мм, тираж — 3 000 штук. Гурт монети — секторальне рифлення.

На аверсі монети розміщено: угорі малий Державний Герб України, напис півколом **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, унизу номінал — **100/ГРИВЕНЬ**, ліворуч від якого позначення металу, його проба — **Au 900**, маса в чистоті — **31,1**; праворуч — рік карбування монети **2009**; у центрі монети вище зображено фрагмент давньої споруди та сигнальний дзвін, нижче — на тлі меандрового орнаменту — античні монети Херсонеса та світильник (V–VI ст. н. е.).

На реверсі монети на передньому плані зображено залишки давньої споруди Херсонеса — базилики, на другому — собор Святого князя Володимира, побудований усередині XIX ст. над руїнами середньовічного храму, в якому, за припущенням, хрестився князь Володимир, та вгорі півколом розміщено напис **ХЕРСОНЕС ТАВРІЙСЬКИЙ**.

Художник і скульптор — Володимир Дем'яненко.

Іван Котляревський

Національний банк України, продовжуючи серію «Видатні особистості України», ввів у обіг 22 вересня 2009 року ювілейну монету номіналом 5 гривень, присвячену Івану Петровичу Котляревському (1769–1838) — визначному українському письменникові, громадському діячеві, першому класикові нової української літератури, автору славетних творів — поеми «Енеїда», п'єси «Наталка Полтавка» та водевілю «Москаль-чарівник».

Монету виготовлено зі срібла, якість карбування — «пруф», маса в чистоті — 15,55 г, діаметр — 33,0 мм, тираж — 5000 штук. Гурт монети — гладкий із заглибленими написами позначення металу та його проби — **Ag 925** та маси в чистоті — **15,5**.

На аверсі монети розміщено: малий Державний Герб України, півколом написи — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (угорі), **П'ЯТЬ ГРИВЕНЬ** (унизу) та стилізовану композицію — Еней, човен, фрагмент троянської колони і шолом, під якою — рік карбування монети **2009**.

На реверсі монети зображено портрет Івана Котляревського, праворуч і ліворуч від якого — рядки з вірша Т. Шевченка «На вічну пам'ять Котляревському»: **Поки сонце з неба сяє, Тебе не забудуть!**, півколом розміщені написи: угорі — **ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ** та роки життя **1769–1838** — унизу.

Художник і скульптор — Святослав Іваненко.

Іван Котляревський
ΕΝΕΪΔΑ

Нові монети України

60 років Раді Європи

Національний банк України ввів у обіг 20 серпня 2009 року ювілейну монету «60 років Раді Європи» номіналом 5 гривень, присвячену міжурядовій регіональній організації, метою якої є розвиток співробітництва держав-учасниць на базі спільних принципів та ідеалів, а також сприяння їх економічному і соціальному прогресу. Україна стала членом Ради Європи в листопаді 1995 року.

Монету відкарбовано з використанням сучасних технологій виготовлення біметалевих монет: зовнішнє коло — мідно-нікелевий сплав, внутрішнє — нордік ($\text{Cu}_{15}\text{Zn}_{35}\text{Sn}_{1}$), якість карбування — «спеціальний анциркулейтед», діаметр — 28,0 мм, маса — 9,4 г, тираж — 45 000 штук. Гурт монети — секторальне рифлення.

На аверсі монети у внутрішньому колі в обрамленні п'ятикутних зірок зображено мапу Європи, під верхньою зіркою — рік карбування монети 2009, по зовнішньому колу угорі розміщено малий Державний Герб України та написи по колу **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** та **П'ЯТЬ ГРИВЕНЬ** (унизу).

На реверсі монети у внутрішньому колі зображено логотип Ради Європи, під яким напис — **1949/РІК**, по зовнішньому колу розміщено написи — **COUNCIL OF EUROPE, CONSEIL DE L'EUROPE, РАДА ЄВРОПИ** (унизу).

Художник і скульптор — Святослав Іваненко.

220 років м. Миколаєву

Національний банк України, продовжуючи серію «Стародавні міста України», ввів у обіг 7 вересня 2009 р. ювілейну монету «220 років м. Миколаєву» номіналом 5 гривень, присвячену гордості корабелів, важливого суднобудівного, промислового, адміністративного та культурного центру Південної України — місту Миколаєву, яке розташоване на лівому березі Бузького лиману.

Монету виготовлено з нейзильберу, якість карбування — «спеціальний анциркулейтед», маса — 16,54 г, діаметр — 35,0 мм, тираж — 35 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі монети розміщено: напис півколом — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, малий Державний Герб України, під яким — чайка, композицію: Варварівський міст, крейсер, побудований у Миколаєві,

унизу — якір, ровесник міста, виготовлений у 1789 році, під яким рік карбування монети **2009** та напис півколом **П'ЯТЬ ГРИВЕНЬ**.

На реверсі монети зображено фрегат «Святий Миколай» — перший корабель, побудований на Миколаївській верфі, на тлі архітектурних пам'яток міста — Миколаївської астрономічної обсерваторії та будинку штабу Головного командувача Чорноморського флоту, угорі — герб міста, під яким напис **МИКОЛАЇВ**, унизу напис — **РІК ЗАСНУВАННЯ/1789**.

Художник і скульптор — Святослав Іваненко.

Микола Боголюбів

Національний банк України, продовжуючи серію «Видатні особистості України», ввів у обіг 20 серпня 2009 року ювілейну монету номіналом 2 гривні, присвячену 100-річчю від дня народження Миколи Боголюбова — одного із засновників сучасної фундаментальної науки, основоположника шкіл нелінійної механіки та статистичної фізики. Надзвичайний науковий талант Миколи Миколайовича дав змогу здійснити важливі для всієї світової науки відкриття в різних галузях. Його ім'я присвоєно Інституту теоретичної фізики Національної академії наук України.

Монету виготовлено з нейзильберу, якість карбування — «спеціальний анциркулейтед», маса — 12,8 г, діаметр — 31,0 мм, тираж — 35 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі монети зображено графік та фрагменти формули з теорії нелінійних коливань та теоретичної фізики, на дзеркальному тлі вгорі розміщено малий Державний Герб України, напис півколом **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, унизу на матовому тлі — номінал **2 ГРИВНІ** (унизу), рік карбування монети **2009** (ліворуч).

На реверсі монети в центрі зображено портрет М. Боголюбова, на матовому тлі розміщено фрагмент формули, унизу на дзеркальному тлі розміщено напис півколом **МИКОЛА БОГОЛЮБОВ** та роки життя **1909** (ліворуч), **1992** (праворуч).

Художник і скульптор — Володимир Атаманчук.

Володимир Івасюк

Національний банк України, продовжуючи серію «Видатні особистості України», ввів у обіг 29 вересня 2009 року ювілейну монету номіналом 2 гривні, присвячену Володимиру Михайловичу Івасюку — композиторові, поету, естрадному співакові, одному з основоположників вітчизняної поп-музики. Володимир Івасюк упродовж 1980–90-х років став символом українського відродження, твори якого здобули широке визнання не лише в Україні, а й за її межами.

Монету виготовлено з нейзильберу, якість карбування — «спеціальний анциркулейтед», маса — 12,8 г, діаметр — 31,0 мм, тираж — 35 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі монети розміщено: малий Державний Герб України, під яким напис — **НАЦІОНАЛЬНИЙ/БАНК/УКРАЇНИ** (угорі), композицію — стилізована квітка червоної рути на тлі орнаментальної смуги (ліворуч), музичні електроінструменти (праворуч), унизу номінал та рік карбування монети — **2/ГРИВНІ/2009**.

На реверсі монети зображено портрет Володимира Івасюка серед листя калини на тлі стилізованої грамплатівки та розміщено написи: півколом **ВОЛОДИМИР ІВАСЮК**, роки життя **1949–1979**.

Художник і скульптор — Володимир Атаманчук.

Міжнародний рік астрономії

Національний банк України ввів у обіг 14 жовтня 2009 року пам'ятну монету «Міжнародний рік астрономії» номіналом 5 гривень, присвячену Міжнародному року астрономії, яким ООН оголосила 2009 рік. Чотириста років тому Галілео Галілей уперше використав телескоп для дослідження об'єктів Всесвіту.

Відомим українським ученим-астрономом, яким пишається Україна, є Юрій Дрогобич (Котермак, бл. 1450–1494) — енциклопедист, мислитель-гуманіст. Народився і виріс у м. Дрогобичі. У 1481–1482 роках був ректором Болонського університету. Його праця «Прогностична оцінка поточного 1483 року» є першою друкованою книгою українського автора.

Монету виготовлено з нейзильберу, якість карбування — «спеціальний анциркулейтед», маса — 16,54 г, діаметр — 35,0 мм, тираж — 45 000 штук. Гурт монети рифлений.

На аверсі монети розміщено: малий Державний Герб України, напис півколом **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (угорі); композицію, що символізує космос: ліворуч Уранія — покровителька астрономії, одна з дев'яти муз давньогрецької міфології, та зоряний простір із фрагментом схеми руху планет Сонячної системи; унизу — рік карбування монети, на стилізованому свитку номінал — **5 ГРИВЕНЬ**.

На реверсі монети розміщено: портрет Юрія Дрогобича (праворуч), під яким роки його життя — **бл. 1450/1494**, логотип Міжнародного року астрономії (ліворуч), під яким напис — **МІЖНАРОДНИЙ/РІК/АСТРОНОМІЇ**, унизу — артефакти дослідників космосу.

Художники: Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптори: Анатолій Дем'яненко, Святослав Іваненко.

Богдан-Ігор Антонич

Національний банк України, продовжуючи серію «Видатні особистості України», ввів у обіг 28 жовтня 2009 року ювілейну монету номіналом 2 гривні «Богдан-Ігор Антонич», присвячену поетові-романтику, поетові-мислителю, який збагатив українську літературу філософською лірикою, релігійними, космічними мотивами. Поезія Богдана-Ігоря Антонича відіграла важливу роль у розвитку українського літературного модернізму.

Монету виготовлено з нейзильберу, якість карбування — «спеціальний анциркулейтед», маса — 12,8 г, діаметр — 31,0 мм, тираж — 35 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі монети розміщено: угорі малий Державний Герб України, ліворуч півколом напис — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, рік карбування монети — **2009** (унизу), у центрі — номінал **2/ГРИВНІ**, праворуч і ліворуч від якого по діагоналі — композиція, що стилізовано відображає образне трактування поезії Антонича (космічна — праворуч, рослинна — ліворуч).

На реверсі монети зображено портрет Богдана-Ігоря Антонича на тлі рослинного мотиву, праворуч — роки життя **1909/1937**, унизу півколом напис — **БОГДАН-ІГОР АНТОНИЧ**.

Художники: Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптор — Володимир Атаманчук.

Церква Святого Духа в Рогатині

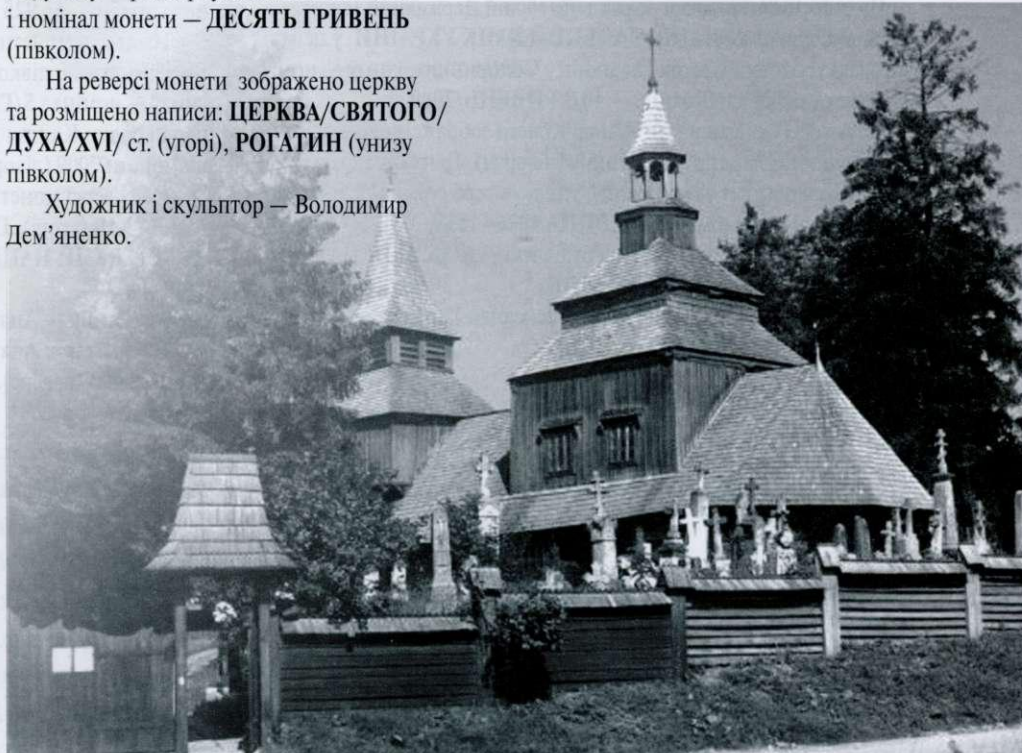
Національний банк України, продовжуючи серію «Пам'ятки архітектури України», ввів у обіг 29 вересня 2009 року пам'ятну монету номіналом 10 гривень, присвячену визначному зразку давніх типів українських дерев'яних храмів — Церкві Святого Духа в Рогатині (1598 рік). Надзвичайно високою мистецькою цінністю є іконостас, що зберігся до нашого часу. Храм є пам'яткою, що увічнила талант галицьких майстрів архітектури, різьблення та іконопису.

Монету номіналом 10 гривень виготовлено зі срібла 925 проби, якість карбування — «пруф», маса в чистоті — 31,1 г, діаметр — 38,61 мм, тираж — до 10 000 штук. Гурт монети — гладкий із заглибленими написами позначення металу, його проби — **Ag 925** та маси в чистоті — **31,1**.

На аверсі монети розміщено: малий Державний Герб України, напис півколом **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (угорі), стилізоване зображення храмової ікони XVI ст. «Зішестя Святого Духа на апостолів», праворуч і ліворуч від якої — свічки, унизу — рік карбування монети **2009** і номінал монети — **ДЕСЯТЬ ГРИВЕНЬ** (півколом).

На реверсі монети зображено церкву та розміщено написи: **ЦЕРКВА/СВЯТОГО/ДУХА/XVI/ст.** (угорі), **РОГАТИН** (унизу півколом).

Художник і скульптор — Володимир Дем'яненко.

Нові монети України

Родина Галаганів

Національний банк України, продовжуючи серію «Славні роди України», 29 жовтня 2009 р. ввів у обіг пам'ятну монету «Родина Галаганів» номіналом 10 гривень, присвячену відомому козацько-старшинському, згодом дворянському роду Галаганів, представники якого уславилися як меценати, громадські діячі, які сприяли розвитку української культури та просвітительству. Зусиллями Григорія Галагана в Києві в 1871 р. було засновано відому Колегію Павла Галагана.

Монету виготовлено зі срібла 925 проби, якість карбування — «пруф», маса в чистоті — 31,1 г, діаметр — 38,6 мм, тираж — 7 000 штук. Гурт монети — гладкий із заглибленими написами позначення металу, його проби — **Ag 925** та маси в чистоті — **31,1**.

На аверсі монети вгорі розміщено малий Державний Герб України, напис півколом **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, у центрі зображено родовий маєток Галаганів у Сокиринцях, унизу — номінал монети та рік карбування — **10/ГРИВЕНЬ/2009**.

На реверсі монети на тлі будівлі Колегії зображено представників родини Галаганів — Катерину (ліворуч), Григорія (праворуч), Павла (угорі портрет у медальоні), унизу — герб роду та розміщено написи: угорі півколом — **КАТЕРИНА 1826–1896, ПАВЛО 1853–1869, ГРИГОРІЙ 1819–1888**, під будівлею — **КОЛЕГІЯ/ ПАВЛА ГАЛАГАНА**, унизу — **РІД ГАЛАГАНІВ**.

Художники: Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптор — Володимир Атаманчук.

225 років Львівському національному медичному університету

Національний банк України, продовжуючи серію «Вищі навчальні заклади України», ввів у обіг 28 жовтня 2009 року ювілейну монету «225 років Львівському національному медичному університету» номіналом 5 гривень, присвячену одному з перших вищих медичних навчальних закладів України — Львівському національному медичному університету, якому в 1998 році присвоєно ім'я Данила Галицького. З університетом пов'язана діяльність багатьох відомих науковців, виникнення і становлення більше як 20 наукових шкіл.

Монету виготовлено зі срібла, якість карбування — «пруф», маса в чистоті — 15,5 г, діаметр — 33,0 мм, тираж — 7 000 штук. Гурт монети — гладкий із заглибленими написами позначення металу та його проби — **Ag 925** та маси в чистоті — **15,5**.

На аверсі монети вгорі розміщено малий Державний Герб України, напис півколом **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, унизу — номінал **5/ГРИВЕНЬ**, у центрі на матовому тлі розміщено перші рядки Клятви Гіппократа латиною, під яким — рік карбування монети 2009 (ліворуч), символ університету (праворуч).

На реверсі монети зображено будівлю університету та написи: **225/РОКІВ** (угорі), **ІМЕНІ/ДАНИЛА/ГАЛИЦЬКОГО** (унизу), **ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ** (по колу).

Художник — Анатолій Дем'яненко.

Скульптори: Анатолій Дем'яненко (аверс), Володимир Дем'яненко (реверс).

*Усі монети та медалі відкарбовано на Монетному дворі Національного банку України.
За Розпорядженням НБУ від 08.06.2000 р. на пам'ятних монетах України розміщується
логотип Монетного двору України.*

*Пам'ятні монети України є дійсними платіжними засобами України і обов'язкові до приймання
без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування
на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.*

Пам'ятні монети із дорогоцінних металів реалізуються в Україні і за кордоном за колекційною ціною.

Уникальная вислая печать муромского князя Ярослава Святославича

Игорь Жуков (Москва)

Князь Ярослав (Панкратий) Святославич впервые упоминается в летописи от 1096 г., когда он во время похода его брата Олега в Ростовскую землю был послан им во главе сторожевого войска на Медведицу; услышав о приближении войска князя Мстислава Владимировича, он прибежал с этой вестью к Олегу. Вместе с Олегом он потерпел поражение от Мстислава на Колокше, после чего Олег оставил его в Муроме для обороны этого города [1].

В 1097 г. он был участником Любичского съезда русских князей, где за ним и его братьями было утверждено наследие их отца; по свидетельству Густынской летописи, Ярослав при этом получил Муром в наследственное владение [2]. В 1101 г. Ярослав Святославич вместе с Киевским князем Святополком Изяславичем и другими князьями вёл мирные переговоры с половцами [3]. В 1103 г. он потерпел поражение от Мордвы [4]. В 1123 г. после смерти своего брата Давида, занял Черниговский стол, а в следующем году умерла его жена [5]. В 1127 г. Ярослава сверг с черниговского стола племянник Всеволод Ольгович, отпустивший его затем в Муром [6], где он вскоре (в 1129 или 1130 г.) и умер [7].

Вот всё, что нам известно об этом князе из русской летописи.

В марте 2009 г. местными жителями у села Петровка Черниговской области были найдены две вислые печати на расстоянии 10 м друг от друга. Обе печати были осмотрены автором данной статьи.

Первая булла диаметром 16 мм, имеет на лицевой стороне погрудное изображение святого Панкратия Тавроменийского поименованного в колончатых надписях: ПАН КРАТ, на оборотной стороне русская надпись: «Спаси господи Панкратия» (рис. 1)

Вторая булла диаметром 25 мм, имеет на лицевой стороне ростовое изображение архангела Михаила, на оборотной зеркальную греческую надпись: «Помоги господи Михаилу Томатархи архонту» (рис. 2). Тип данной печати давно известен и относится к Тмутараканскому князю Олегу (Михаилу) Святославичу (1083–1094 гг.) [8].

Рис. 1. Вислая печать князя Ярослава Святославича.

Рис. 2. Вислая печать князя Олега Святославича.

В. Л. Янин, П. Г. Гайдуков «Древнерусские вислые печати, зарегистрированные в 2005 г.» № 29 в.

Подробнее остановимся на первой печати (см. рис. 1). До настоящего времени была известна всего одна уникальная печать с погрудным изображением святого Панкратия, найденная на Городище в Новгороде в 1994 году [9]. В отличие от рассматриваемой печати, она несёт на оборотной

стороне другую формулу благожелательной надписи: «Господи помози (по гречески) Панкратию Святославичу (по русски)». Диаметр печати 24–28 мм.

Игумену Даниилу было известно, что Панкратием в крещении звали внука Ярослава Мудрого — Ярослава Святославича [10]. На этом основании Янин В. Л., Гайдуков П. Г. отнесли данную печать к князю Ярославу Святославичу.

Новая формула благожелательной надписи «Спаси господи Панкратия» на булле Ярослава Святославича не уникальна в своём роде, известен редкий тип буллы князя Мстислава Владимировича с похожей формулой благожелательной надписи: «Спаси господи раба своего Феодора» (рис. 3).

Рис. 3. Вислая печать князя Мстислава Владимировича.

Новый тип печати князя Ярослава Святославича является уникальным сфрагистическим памятником истории Киевской Руси.

Список литературы

1. ПСРЛ. Т. 1. 2-е изд. Вып. 1 Стб. 238–240
2. Там же. Стб. 256–257; Т. 2. 1-е изд. С. 282
3. Там же. Т. 1. 2-е изд. Вып. 1. Стб. 275
4. Там же. Стб. 280
5. Там же. Стб. 286, 288
6. Там же. Вып. 2. Стб. 296
7. Там же. Стб. 301.
8. Янин В. Л., Гайдуков П. Г. Древнерусские вислые печати, зарегистрированные в 2005 г.— № 29 в.
9. Янин В. Л., Гайдуков П. Г. Актовые печати Древней Руси X–XV вв.— Том 3.— № 30 а.
10. Путешествие Игумена Даниила по Святой земле в начале XII в. — Под ред. А. С. Норова.— СПб, Изд-во Археографической комиссии, 1864.— С. 155.
11. Янин В. Л. Актовые печати Древней Руси.— Том 1.— № 119.

Ці книжки можна отримати поштою, надіславши електронний переказ на адресу редакції журналу: Максим Загреба, а/с 43, Київ, 02147.
Не забудьте у графі електронного переказу «Для письмового повідомлення» зазначити зворотню адресу, назву книжки та кількість примірників (див. стор. 47).
Пропозиція дійсна до 1 березня 2010 р.

Наявність в редакції журналів «Нумізmatика і фалеристика» та вартість з пересилкою поштою по Україні			Ціна за один номер	Ціна за річний комплект
1	1997 р.	№ - - - 4	25,00 грн	-
2	1998 р.	№ - 2, 3, 4		95,00 грн
3	1999 р.	№ - 2, 3, 4		95,00 грн
4	2000 р.	№ 1, 2, 3, 4		95,00 грн
5	2001 р.	№ 1, 2, 3, 4		95,00 грн
6	2002 р.	№ 1, 2, 3, 4		95,00 грн
7	2003 р.	№ 1, 2, 3, 4		95,00 грн
8	2004 р.	№ 1, 2, 3, 4		95,00 грн
9	2005 р.	№ 1, 2, 3, 4		95,00 грн
10	2006 р.	№ 1, 2, 3, 4		95,00 грн
11	10 будь-яких номерів, вказаних в п.1-10			220,00 грн
12	20 будь-яких номерів, вказаних в п.1-10			420,00 грн
13	Ювілейна підшивка 1997-2001 рр. з 20 журналів (шкіряне опрацювання, гальванопластика)			1.350,00 грн
14	Ювілейна підшивка 2002-2006 рр. з 20 журналів (шкіряне опрацювання, гальванопластика)			1.350,00 грн
15	Комплект 1997-2006 рр. 40 журналів			900,00 грн
16	2007 р.	№ - 2, 3, 4	35,00 грн	-
17	2008 р.	№ 1, 2, 3, 4	35,00 грн	135,00 грн
18	2009 р.	№ 1, 2, 3, 4	35,00 грн	135,00 грн

Максим Загреба
Олександр Каглян
**МОНЕТИ
АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ
1811-1818**
Каталог

Київ, 2008 р.
Формат 145×215 мм,
м'яка обкладинка, 128 с.
У каталозі містяться зображення монет, а також їх технічні параметри, описання легенд, гуртів та ринкові ціни на два стани збереження. У перших трьох частинах «Мідні монети», «Срібні монети» та «Золоті монети» представлені монети, відкарбовані з 1811 р. (з введення в обіг Віденської валюти) Австрійської імперії, королівств: Ломбардія та Венеція, Угорщина, Хорватія, Славонія та Далмація і герцогства Мантуя. А також австрійсько-угорські монети після реформи 1892 р. У четвертій частині «Несистемні монети» представлені мідні, срібні та золоті монети відкарбовані на території Австрійської імперії під час надзвичайних обставин.

Ціна з пересилкою поштою по Україні:
1 примірник – 52,00 грн.
5 примірників – 245,00 грн.

Максим Загреба
**МОНЕТИ СРСР
1921-1991**
Каталог

Каталог містить зображення, технічні параметри та ринкові ціни на монети РРФСР (1921-1923 рр.), СРСР (1924-1991 рр.) та регіональні монети (1918-1946 рр.)
Каталог містить п'ять розділів:
1. Обігові монети 1921-1991 рр. До розділу також включено монети Армавіру (1918 р.), Арктиквузілля (1946 р.), Туви (1934 р.), Хорезму (1920-1922 рр.).
2. Ювілейні монети з недорогоцінних металів.
3. Ювілейні монети із срібла, золота, платини та палладію.
4. Жетони торговельних автоматів та метрополітену.
5. Токени (приватні гроші спілок споживачів).
Українською мовою.
Ціни в українських гривнях.

Київ, 2009 р.
Формат 145×215 мм,
м'яка обкладинка, 100 с.

Ціна з пересилкою поштою по Україні
1 примірник – 54,00 грн.
5 примірників – 250,00 грн.

Максим Загреба
**МОНЕТИ УКРАЇНИ
1992-2009**

Київ, 2009 р.
Формат 145×215 мм,
м'яка обкладинка, 160 с.
Зображення, технічні параметри та ринкові ціни на монети України 1992-2009 рр. карбування у двох станах збереження. Різновиди обігових монет штемпельного характеру зведено у таблиці.
До каталогу також включено жетони, медалі та сувенірну продукцію Монетного двору НБУ.
Українською мовою.
Ціни в українських гривнях.

Ціна з пересилкою поштою по Україні
1 примірник – 55,00 грн.
5 примірників – 250,00 грн.

Каталог. Видання 5-те, доповнене

Ці книжки можна отримати поштою, надіславши електронний переказ на адресу редакції журналу: Максим Загребя, а/с 43, Київ, 02147. Не забудьте у графі електронного переказу «Для письмового повідомлення» зазначити зворотню адресу, назву книжки та кількість примірників (див. стор. 47). Пропозиція дійсна до 1 березня 2010 р.

**В. В. Бартошевич
У БОРИННІ З НАПОЛЕОНОМ
НУМІЗМАТИЧНІ НАЧЕРКИ**

Київ, 2001 р.
Формат 218×288,
м'яка обкладинка, 210 с.,
наклад 500 прим.

Книга містить десять робіт відомого історика та нумізмата. Різні за змістом, вони об'єднані єдиною тематикою: історія Вітчизняної війни 1812 р., яка розглядається через пам'ятки нумізматики — медалі, ополченські знаки, хрести та ін. Автор розкриває маловідомі сторони Вітчизняної війни, аналізує нумізматичні та письмові джерела, значну мемуарну літературу та художній матеріал.

Для спеціалістів-нумізматів, музейних працівників, істориків широкого профілю, а також для читачів, які цікавляться історією.

Мова — російська.

Ціна з пересиланням поштою:
по Україні — 130,00 грн.

**Валерій Дуров
НАГОРОДНІ МЕДАЛІ XVIII—XIX
СТОЛІТЬ ДЛЯ КОЗАЦТВА**

Київ, 2000 р.
Формат 220×290 мм, тверда
обкладинка, 160 с.

Найповніший опис історії нагородних медалей для іррегулярних військ Російської імперії: Донське, Запорізьке, Чорноморське, Яїцьке (Уральське), Волжське та Оренбурзьке козацькі війська.

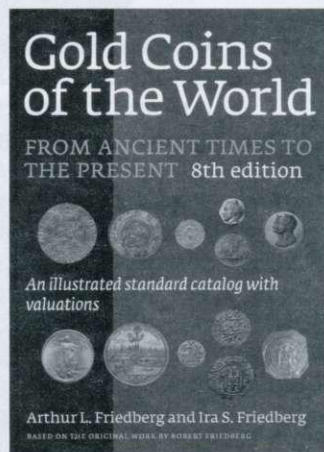
Книга багато ілюстрована, складовою її частиною є каталог медалей.

Мова — російська.

Ціна з переселенням поштою
по Україні — 205,00 грн.

**Артур Л. Фрідберг, Іра С. Фрідберг
ЗОЛОТІ МОНЕТИ СВІТУ**

з античних часів до сьогодення
Видання 8-е доповнене та оновлене

Кліфтон, Нью Джерсі,
США, 2009 р.
Формат 215×305 мм,
тверда обкладинка, 800 с.

Перше видання «Gold Coins of the World» побачило світ у 1958 р. і досі є єдиним системним каталогом по золотих монетах світу — посилення на номери каталогу Фрідберга можна побачити майже в усіх аукціонних каталогах, де представлені золоті монети. Ціни в доларах США; на античні та середньовічні монети на два стани збереження — VF та XF, на сучасні — XF та Unc. або Proof.
Англійською мовою.

Ціна з пересиланням поштою
по Україні — 995,00 грн.

**Валерій Нечитайло
КАТАЛОГ ХРИСТИАНСЬКИХ
НАГРУДНИХ ВИРОБІВ ПЕРІО-
ДУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ
(X — перша половина XII ст.)**

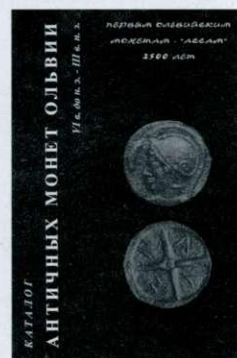

Київ, 2001 р.
Формат 210×300 мм, м'яка
обкладинка, 1205 с.

Хрести-енколпіони, зміївики, натільні хрестики та ікони з металів та каміння. Опис, ступінь рідкості та фотографії близько 700 предметів. Українською, російською та англійською мовами.

Ціна з пересиланням поштою
по Україні — 225,00 грн.

**Валерій Нечитайло
КАТАЛОГ
АНТИЧНИХ МОНЕТ ОЛЬВІЇ
VI ст. До н. е. — III ст. н. е.**

Київ, 2000 р.
Формат 210×300 мм,
м'яка обкладинка, 160 с.,
+ 29 кольорових плат.
Описання та промальовки
античних монет Ольвії.
724 позиції.

Ціни в гривнях на два ступені збереження — «Fine» та «VF».
Мова — російська.

Ціна з пересиланням поштою
по Україні — 195,00 грн.

**Нечитайло В.В., Нечитайло А.В.
КАТАЛОГ ЕНКОЛПІОНІВ
СТАРОДАВНЬОЇ РУСІ XI—XIV ст.**

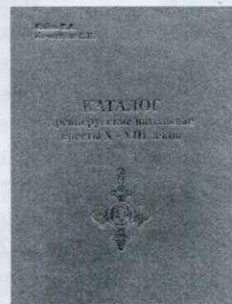

Київ, 2009 р.
Формат 220×305 мм., тверда об-
кладинка, 500 прим.
130 с., наклад 500 прим.
Російською мовою.

Ціни у доларах США.

Ціна з пересиланням поштою
по Україні — 315,00 грн.

**Кайль В. А., Нечитайло В. В.
КАТАЛОГ. ДАВНЬОРУСЬКІ
НАТІЛЬНІ ХРЕСТИ X—XIII ст.**

Луганськ, 2006 р.
Формат 210×295 мм., тверда об-
кладинка,
188 с., наклад 500 прим.
Російською мовою. Ціни у доларах
США.

Ціна з пересиланням поштою
по Україні — 355,00 грн.

О гербе Англии и Великобритании: НЕТ НИЧЕГО ПОСТОЯННОГО

Ян Януш (С.-Петербург)

Все неоднократно видели английский герб: три идущих льва. Государства, история которых начиналась в раннем средневековье, как правило, в последствии получили герб своего монарха в качестве государственного. Не стала исключением и Англия: королевский герб Ричарда I Львиное Сердце стал сначала гербом всех последующих королей Англии, а позднее и государственным английским. Но, если быть точным, то по законам геральдики это всё-таки не львы, а леопарды. Именно так называется лев настороже, идущий на четырёх лапах с повернутой в фас головой.

Период 1190–1344 гг. Именно в этот период и существует английский герб в чистом виде без дополнительных государственных составляющих, но в эти годы на монетах он так и не был изображён. Удивительно, но это факт: на государственных монетах Англии и Великобритании английский герб в чистом виде впервые появился только в 1953 г. на шиллингах с английским дизайном (рис. 1), а с 1980-х годов и на монетах номиналом в

Рис. 1. Шиллинг 1953 г.

один фунт также с английским дизайном.

Период 1344–1554 гг. и 1558–1603 гг. При Эдуарде III (1327–1377) английский королевский герб в 1344 г. впервые появился на золотых монетах (нобль, ½ нобля и ¼ нобля), но совместно с французским королевским гербом. Дело в том, что Эдуард III, будучи внуком французского короля

Филиппа IV Красивого по материнской линии, имел реальные права на французский престол после смерти последнего французского короля из династии Капетингов Карла IV. Но пэры Франции в 1328 г. избрали французским королём Филиппа VI Валуа. Готовясь к войне, которая в XIX в. получила название Столетней, с Францией, Эдуард III приказал добавить в свой английский королевский герб и герб Капетингов — французские королевские лилии. На щите, разделенном на четыре части, два поля занимали английские леопарды, а два других — французские лилии (рис. 2). Этот герб оставался неизменным (с коротким перерывом) до 1603 г., постепенно появляясь на монетах других номиналов (энжель, риалы, соверены, тестоны, шиллинги и др.). Интересно будет отметить, что данный вариант герба просуществовал 255 лет, что

Рис. 2. Нобль XIV–XV вв.

пока дольше, чем тот, который у Великобритании сегодня.

Период 1554–1557 гг. Английская королева Мария I вышла замуж за испанского короля Филиппа II и англо-французский герб был совмещён на короткий период с испанским. На шиллингах и шестипенсовиках этого периода можно увидеть уникальное сочетание — гербы трёх независимых государств (Англии, Франции и Испании) в одном щите, разделенном на четыре поля (рис. 3). Сразу после смерти Марии в

1558 г. на монетах снова стали изображать англо-французский герб, но это уже было в правление Елизаветы I.

Рис. 3. Шиллинг 1554–1557 гг.

Период 1603–1649 гг. и 1660–1662 гг.

В 1603 г. королём Англии становится шотландский король Яков I. Это событие естественно привело и к изменению герба. Хотя английские короли давно были правителями Ирландии, и это отражалось в титуле, но на английских монетах герб Ирландии не изображался. При Якове I ситуация изменилась: королевский герб остался из четырёх полей: два диагональных занимал старый англо-французский, а в двух других полях соответственно разместились шотландский и ирландский гербы (рис. 4). Революция прервала изображение данного варианта королевского герба, но после реставрации Стюартов в 1660 г. этот вариант герба ещё возвращался на непродолжительный период с 1660 по 1662 г. С началом машинной чеканки дизайн реверса английских монет изменился: четыре поля щита были развёрнуты в крест. Под датой располагается коронованный щит с совмещённым англо-французским гербом и далее по часовой стрелке: шотландский, снова англо-французский, и, наконец, ирландский. В центре креста, образованного щитами, была размещена левая звезда Ордена Подвязки (рис. 5).

Рис. 4. Крона Карла I (1625–1649).

Рис. 6. Крона 1653 г.

Рис. 5. Крона 1662г.

Период 1649–1660 гг. В период Республики, последовавшей после казни Карла I, герб снова изменился, но всего на 12 лет. На монетах республиканского периода отсутствуют гербы Франции и Шотландии, а вместо традиционных английских леопардов изображён крест св. Георгия. Сохранилась только ирландская арфа. Теперь на аверсе английских монет изображён щит с крестом св. Георгия, а на реверсе — два соприкасающихся щита, соответственно с крестом св. Георгия и арфой с женской головой (рис. 5).

Период 1656–1658 гг. В 1653 г. Оливер Кромвель установил режим единоличной военной диктатуры — протекторат. Поэтому неудивительно, что в этот период параллельно с чеканкой монет с «республиканским» дизайном чеканились монеты с портретом О. Кромвеля. На реверсе монет используется ещё один вариант герба: снова щит из четырех полей: в двух диагональных полях размещены кресты св. Георгия, а в двух других — крест св. Андрея и арфа с женской головой. На центр щита наложен малый щит со стоящим в профиль на задних лапах львом (рис. 7). Таким образом, Кромвель вернул исчезнувший с республиканских монет герб Шотландии, причём

Рис. 7. Крона 1658 г. Кромвель.

Период 1663–1688 гг. и 1702–1707 гг. Восстановленный в 1662 г. вариант королевского герба просуществовал всего один год. Уже в 1663 г. совмещённые в одном поле английский и французский гербы были разделены на два самостоятельных. То есть, гербы Англии, Шотландии, Франции и Ирландии стали занимать свои собственные поля в четырёх частях щита. Теперь под датой располагается коронованный щит с английским гербом, и далее по часовой стрелке — шотландский, французский, и ирландский. В центре креста также располагалась звезда ордена Подвязки (рис. 8).

Рис. 8. Кроны 1668 г. и 1703 г.

Период 1689 г. и 1691–1701 гг. С 1688 г. началось совместное правление королевы Марии II и её мужа — нидерландского шталмейстера Вильгельма III Оранского из династии Нассау, и это событие сразу нашло отражение в новом дизайне реверса английских монет. На четыре поля щита в центр дополнительно накладывался щиток с гербом Нассау, похожим на шотландский:

Рис. 9. ½ кроны 1689 г.

Рис. 10. Крона 1692 г.

стоящий на задних лапах лев в профиль (рис. 9). При развёртывании щита в крест лев Нассау располагался в центре, заменив звезду ордена Подвязки (рис. 10). Этот вариант герба использовался в указанный период только на реверсе серебряных монет.

Период 1689–1694 гг. Одновременно использовался и другой вариант герба: два поля в четырёх частях щита снова занимал совмещённый англо-французский герб. Звезда Ордена Подвязки также заменялась львом Нассау (рис. 11). Этот герб

Рис. 11. 5 гуиней 1692 г.
и ½ кроны второго типа 1689 г.

использовался на реверсе всех золотых монет и серебряной ½ кроны второго типа (в 1689–1690 гг.). После смерти Вильгельма III в 1701 г. (в 1702 г. — по старому английскому стилю) лев Нассау будет исключён из английского королевского герба и исчезнет с реверса английских монет, а звезда ордена Подвязки вернётся в английский королевский герб на своё место.

Период 1707–1714 гг. В 1707 г. после унии Англии и Шотландии в очередной раз происходит изменение герба: вместо двух отдельных полей с гербами Англии и Шотландии появляются два совмещённых. Меняется и последовательность, теперь сверху под датой располагается поле с англо-шотландским гербом, а далее по часовой стрелке — французский, снова англо-шотландский и ирландский (рис. 12).

Рис. 12. Крона 1713 г.

Период 1714–1798 гг. В 1714 г. английским королём становится курфюрст Брауншвейг-Люнебурга Георг I, основатель Ганноверской династии. В варианте предыдущего герба совмещённый англо-шотландский герб занимал два поля из четырёх, теперь — только одно. На освободившееся поле был помещён герб Ирландии, а на бывшее ирландское поле — герб курфюрства Брауншвейг-Люнебург, который представляет собой щит из четырех частей с наложенным на центр малым щитом. Помнялась и последовательность гербов в полях щита: англо-шотландский, французский, ирландский и брауншвейг-люнебургский (рис. 13). Такой вариант герба при Георге I использовался на реверсе золотых и серебряных монетах (1714–1727 гг.), а при Георге II и Георге III — только на реверсе серебряных монет (1727–1758 гг., 1763 г., 1787 г. 1798 г.)

Рис. 13. Кроны 1726 г. и 1746 г.

Период 1729–1800 гг. С 1729 г. на реверсе золотых монет использовался вариант герба из четырёх частей щита. Последовательность гербов в полях щита была несколько иной: англо-шотландский, французский, брауншвейг-люнебургский и ирландский (рис. 14). В принципе она и должна была быть такой ещё с 1714 г.: герб курфюрства Брауншвейг-Люнебург занял второе поле, принадлежащее англо-шотландскому гербу.

Получается, что в период с 1729 по 1798 г. на английских золотых и серебряных монетах можно было увидеть два разных герба.

Рис. 14. 2 гуинеи 1735 г.

Период 1801–1815 гг. В самом начале 1800-х годов произошли два важных события: Англия отказалась от притязаний на Францию (в обмен на признание Францией оккупации Мальты Англией), и состоялась уния Англии и Ирландии. Оба этих события нашли своё отражение в очередном изменении английского герба. Из королевского герба был убран герб Франции (лилии), а совмещённый англо-шотландский герб был разделён соответственно на английский и шотландский. С этого момента герб отражает новую политическую реальность — соединённое королевство Англии, Шотландии и Ирландии: в щите из четырёх частей два поля отводились Англии, а два других — Шотландии и Ирландии. Отдельно в центр щита был наложен герб курфюрства Брауншвейг-Люнебург, тем самым подчеркивался его статус только как личной унии короля, а не части Великобритании. И начиная с 1801 г., на монетах Англии используется новый герб (рис. 15). Образование Соединённого королевства Англии, Шотландии и Ирландии внесло изменения и в английский флаг, который присутствовал на реверсе медных монет с 1672 г. Теперь к сочетанию английского креста св. Георгия и шотландского креста св. Ан-

дрея добавился ирландский крест св. Патрика, что также нашло отражение при чеканке в 1804 г. доллара Банка Англии и чеканке медных монет с 1805 г.

Рис. 15. Гиней 1813 г. и пробный доллар 1804 г.

Период 1815–1837 гг. В 1815 г. состоялся Венский конгресс, на котором страны антинаполеоновской коалиции перекраивали карту Европы. Одним из решений конгресса курфюрство Брауншвейг-Люнебург было преобразовано в королевство Ганновер, что привело к замене типа короны над щитом из трех частей. А это, в свою очередь, привело к незначительному, но всё-таки изменению герба Соединённого королевства (рис. 16).

Рис. 16. 5 гиней 1826 г.

Период с 1837 г. Последнее изменение герба произошло в 1837 г., когда, согласно салическому закону, королевство Ганно-

вер вышло из личной королевской унии с Англией, соответственно исчез и герб Ганновера с британского щита из четырех частей (рис. 17). Вот уже 172 года герб Соединённого королевства не меняется, но, как видно, это пока не самый продолжительный период в его истории. Выход Ирландии из Соединённого королевства и получение ею статуса доминиона в 1921 г. не привёл к изменению герба Великобритании: в её составе осталась Северная Ирландия.

Рис. 17. Крона 1844 г. и крона 1847 г.

С 1983 г. чеканились монеты номиналом в 1 фунт не только с гербом Соединённого королевства, но и с национальными гербами и символами Англии и Шотландии, только — гербом Уэльса и только — символом Северной Ирландии. Например, шотландский лев изображался на фунтах 1994 и 1999 гг., английские леопарды — на фунтах 1997 и 2002 гг., а на фунтах 1996 и 2001 гг. — кельтский крест, который является только символом Ирландии, но никак не гербом. В данной ситуации взяла вверх политкорректность: нельзя провоцировать Республику Ирландию. В 1995 и 2000 гг. на фунтах был изображён валлийский дракон (рис. 18). Это не первое появление герба Уэльса на монетах Великобритании. В 1911 г. был отчеканен пробный двойной флорин (в двух вариантах и разных металлах), а в 1913 г. — пробная монета номина-

Рис. 18. Реверсы монет номиналом в фунт.

Рис. 19. Пробный двойной флорин 1911 г.

лом в 8 пенсов (также в двух вариантах и разных металлах) с фантастическим гербом Соединённого королевства. В щите из четырех частей одно поле отдано дракону Уэльса, а в центре на звезду Ордена Подвязки наложен герб острова Мэн (рис. 19). Но именно такой вариант герба наиболее полно отражает объединение Англии, Шотландии, Уэльса и Северной Ирландии и особый статус острова Мэн в составе Великобритании.

Легенда львівського боксу — Антон Білий у фалеристичних пам'ятках 40-х років ХХ ст.

Степан Пахолко (Львів)
Ольга Мартин (Київ)

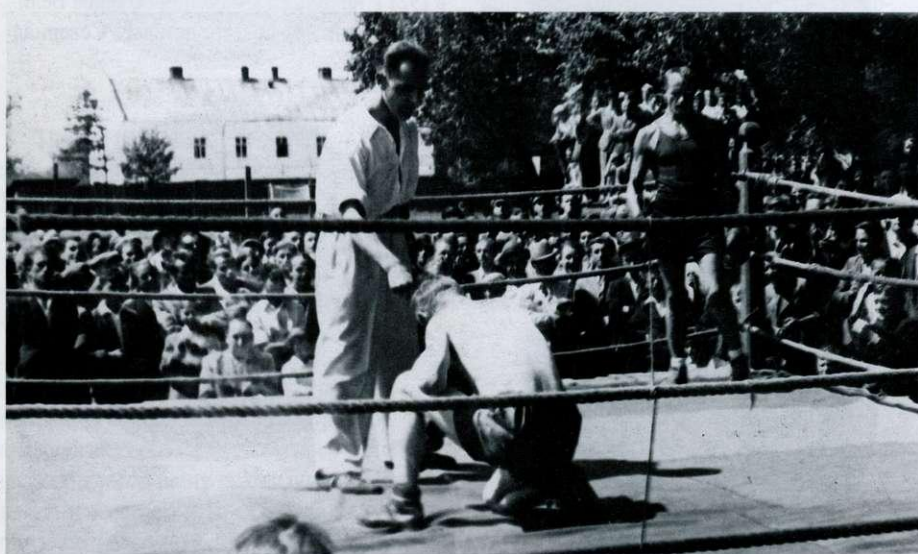
Серед українських фалеристичних пам'яток першої половини ХХ ст. особливе місце займають унікальні відзнаки, пов'язані з історією львівського боксу та легендарним львівським боксером Антоном Васильовичем Білим (1911–1984).

А. В. Білий народився у Львові в бідній ремісничій сім'ї. Рано залишившись без батька, разом з братом Михайлом, ще в юному віці змушені були працювати на різних некваліфікованих роботах, пов'язаних із значними фізичними навантаженнями. За спогадами самого Антона, працював у бригаді з ремонту трамвайних колій, то ж йому доводилось за зміну переносити до 1500 гранітних каменів. Значні фізичні навантаження швидко сформували м'язи та гарну статуру юнака [1].

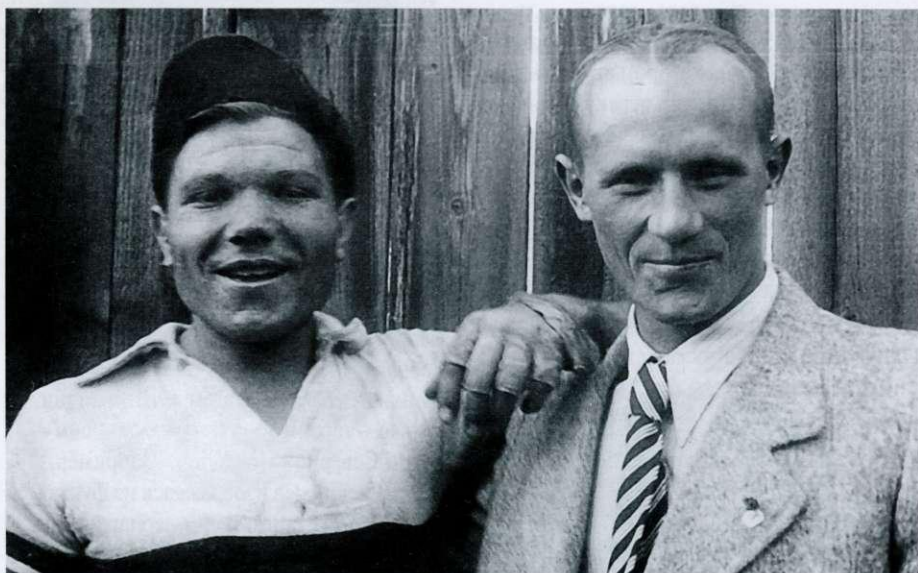
Одного дня 1932 року Антон побачив на стадіоні «Сокола-Батька» у Львові виступи боксерів. Юнака вразила мужність та рухливість юнаків. Антон підійшов до тренера, що стояв поблизу рингу і запитав: «Чи можна прийти на тренування?». Тренер спортивного клубу «Погонь» Анджей Собеський запросив юнака на тренування.

Антон не міг дочекатися першого тренування... З перших уроків боксу Антон Білий почав швидко формуватися як непересічний боксер. На одному з перших тренувань з спаринг-партнером, не знаючи досконало специфіки такого тренування, послав партнера в нокаут! Антон добре відчував суперника, вдало маневрував на рингу, ухилявся і завжди перехоплював атаку, контратакував, диктував суперникові свої умови проведення бою.

Переломним у боксерській біографії Антона став 1933 рік, коли він вперше вийшов на бій з суперником, який займався боксом три роки. У першому ж раунді А. Білий переконливим нокаутом переміг! Антон стає улюбленцем львів'ян, — жодні боксерські змагання не відбуваються без його участі. За перемоги в боях Антон був неодноразово нагороджений різноманітними медалями та жетонами. Деякі з його нагород вдалося виявити (рис. 1–3).

Перемога А. Білого нокаутом над чемпіоном м. Шльонска Г. Курко.

Переможці конкурсу Найкращий спортсмен Західної України (А. Білий зправа).

Так у Львові з'явилася боксерська зірка, яку в народі називали «Тосько Білий». Часто Антон виступав за відомі польські клуби. Клубні перемоги швидко поширювали славу українського боксера з Львова, який здебільшого всі свої бої закінчував нокаутом. Тодішні львівські газети кожному перемогу Антона Білого супроводжували

шквалом газетних публікацій [2].

До 1935 р. він провів понад 100 боїв, здобувши 94 перемоги! Навіть у програних боях більшість глядачів-поляків засвистували суддів, за несправедливий вердикт щодо українця!

На чемпіонаті Польщі у 1936 р. А. Білий став фіналістом. Повернувшись з чемпі-

1

2

3

4

5

6

8

7

9

Коли номер вже було підписано до друку, редакція отримала повідомлення: Львівська обласна рада народних депутатів ухвалила рішення щодо встановлення меморіальної дошки на будинку (вул. П. Куліша), де проживав Антон Білий.

онату Польщі у Львів, Антон переходить із СК «Погонь» до одного з найстаріших українських спортивних клубів «Україна», заснованого ще у 1911 р. (рис. 4).

Захищаючи кольори клубу «Україна» (рис. 5), Антон Білий разом з Михайлом Рудницьким, Володимиром Шолдрою, Юрієм Левковичем, Михайлом Тизем, Михайлом Помірком, Іваном Ошудляком, Євгеном Пашиним вибороти першість 1938 року серед боксерських клубів Львівської округи, яка була однією з найсильніших округ Польщі (рис. 6). У цьому самому році СТ «Україна» при двохтисячній аудиторії перемогла український клуб «Світязь» та була нагороджена кубком (рис. 7)*.

У 1938 р. газета «Діло» проводила опитування з метою визначення найкращого спортсмена у Західній Україні за останні 20 років (з 1918 по 1938). За чисельними пропозиціями громадськості, було визначено десятку найкращих. Першим у цьому почесному списку був легендарний український велогонщик Михайло Степняк, другим та третім були легендарні львівські футболісти Олександр Скоцень та Мирослав Турко, четвертою була видатна легкоатлетка Оксана Суховерська, а п'ятим був Антон Білий (рис. 8).

Крім того Антон Білий був визнаний найкращим спортсменом спортивного товариства «Україна» у 1938 р. (рис. 9).

У березні 1939 р. Антон Білий та ще п'ять його товаришів по клубу «Україна» здобули перемоги у першому міжнародному матчі між збірною Польщі та Фінляндії (рахунок матчу 6:1). У тому самому році команда СТ «Україна» за участю А. Білого перемогла Варшавський клуб «Гвезда» з рахунком 15:1, а Антон через деякий час посідає II місце на першості Польщі.

У 1943 р. Антон Білий разом з шістьма товаришами по клубу, в окупованому німцями Львові, перемагає німецьку військову збірну з рахунком 6:1, при чому Антон у першому ж раунді нокаутував німця!

Окремо слід згадати про історичну реліквію Львівського боксу — ринг, на якому боксували з німцями команда СТ «Україна». Ринг був спеціально виготовлений для Львова у Варшаві в 1929 р. без зварювання чи болтів — кований. Після матчу з німцями директор спортивного палацу п. Залевський закопав ринг на підвір'ї палацу. І лише випадково після війни під час копання траншеї, ринг було знайдено. На цьому ринзі боксували великі майстри шкіря-

ної рукавички, на ньому провадилася юніорська першість Європи в Києві у 1974 р. Немає міста на Західній Україні, де б не побував львівський ринг. Він і сьогодні служить львівському боксу!

З 1943 по 1945 рік А. Білий бере участь у Другій світовій війні. Восени 1945 р. до Львова з Москви прибув майстер спорту з боксу Олександр Федяєв для «сприяння розвитку фізкультури і спорту, зокрема боксу» [2].

Він же і відшукав

Антон Білого та запропонував поновити тренування у товаристві «Динамо». Як і колись в 1932 р., Антон прийшов на тренування у точно визначений час. Англіїці кажуть, що бокс — це обмін думками за допомогою рухів. Якщо вони мають рацію, то Антон був одним з найбільш «балакучих».

Слюсар-ремонтник газової апаратури, повільний і розсудливий на роботі, він був на рингу невідомим. Найагресивнішим суперникам доводилося відкладати на майбутнє задуми про атаку. Тільки встигай захищатися! У товариство «Динамо» згодом, за рекомендацією А. Білого, влились стара боксерська «гвардія» — Юрій Левкович та Володимир Шолдра. У складі товариства «Динамо» в 1948 р. Антон Білий стає переможцем у відомчих змаганнях на першості СРСР.

Останній раз Антон Білий вийшов на ринг у 1955 р. на першості товариства «Труд» у м. Ленінграді. На цих змаганнях А. Білий виборов II місце. А було йому 44 роки! І був він єдиним боксером, якому не було присвоєно звання майстра спорту з боксу, бо був він... неграмотний. Але цей удар бюрократичної більшовицької системи Антон Васильович Білий витримав з гідністю!

У середовищі любителів боксу та серед боксерів і тренерів, мав Антон славетне звання «майстер боксу»! Антон Васильович Білий провів 300 боїв, з них в 120-и переміг достроково, програвши лише близько десяти. З 1946 р. працював тренером, виховав цілу когорту знаних львівських боксерів, чемпіонів УРСР 50–60 років (Олег Федо-

Грамота А. Білого за перемогу боксерської дружини СТ «Україна».

чинський, Віктор Губернюк, Георгій Губерман, Олександр Стратілатов та багато інших видатних боксерів).

Ще один удар компартійні функціонери від спорту нанесли цій поважній, інтелектуальній та мужній людині, відсторонивши його у 1957 р. від тренерської роботи. З 1960 р. А. В. Білий працював малярем на заводі «Кінескоп». Хоч жив самотньо та про те, був оточений увагою та піклуванням своїх вихованців, яких безмежно любив. А своєму любимому учневі В'ячеславу Слончинському подарував свої нагороди, та грамоти, що лягли в основу найбільшої в Україні колекції боксерської атрибутики. Сьогодні це понад 30 тисяч експонатів: нагороди, дипломи, вимпели, марки, книги та багато іншого (серед них капа А. В. Білого).

В'ячеслав Фаустович Слончинський, як і його славетний вчитель А. В. Білий, з 1966 р. навчає боксерської майстерності нове покоління львів'ян. Найсокровенніше його бажання передати свою унікальну колекцію у власність міста Львова. Та, на жаль, це його бажання не знаходить поки що розуміння та бажання сучасних функціонерів від спорту у Львові, зберегти для нащадків унікальну колекцію педагога університету «Львівська політехніка», майстра спорту з боксу та великого подвижника — дослідника історії боксу.

Список літератури

1. Слончинський В. Історія львівського боксу. — Львів, 2007. — С. 10–19.
2. Там само. — С. 34–39.
3. Десять найкращих. Перший спортивний конкурс в історії українського спортивного руху. // Змаг, 1938, ч. 40–45.

*Плакета з кубка (не віднайденого) за перемогу в матчі.

Медали Второй мировой войны Англии и Британского Содружества

Евгений Стародубов (Киев)

Общепринятая история Британских военных знаков ведет свое начало с 1588 г., с так называемой Военно-Морской награды Елизаветы I. Традиционно эта медаль ассоциируется с разгромом Испанской армады Британским Военно-Морским флотом в июле-августе 1588 г.

С того времени история войн Соединенного Королевства, пожалуй, была наиболее сложной и богатой на события, чем военная история какого-либо другого государства мира. «Империя, над которой никогда не заходит солнце», расположенная на 28 млн кв. км с 400 млн подданных...английский язык как язык международного общения... все это было достигнуто в первую очередь благодаря успешным военным кампаниям, которые Великобритания проводила и проводит везде и всегда. История войн, в свою очередь, нашла свое отражение в фалеристике.

В данной статье автор попытается дать описание Британским наградам периода Второй мировой войны.

Звезды за участие в кампаниях и операциях Второй мировой войны

Награды, отмечающие заслуги участников Второй мировой войны, были учреждены в июле 1946 г. Комитетом по официальным представлениям к почестям, знакам отличия и медалям (Committee on the Grant of Honours, Decorations and Medals) и одобрены королем Георгом VI. Король также лично принимал участие в разработке дизайна звезд и цветов лент. После соответствующего обдумывания Комитетом было решено, что, в виде исключения из существующей практики, на звездах за участие в кампаниях Второй мировой войны и на медалях для награждения личного состава Имперских войск за службу в период 1939–1945 гг., за государственный счет не будут указаны имена, фамилии и подразделения получателей, но эти данные могут быть добавлены в частном порядке. Исключения составляют некоторые выпуски этих знаков отличия для государств/территорий-членов Британского Содружества, таких как Австралия, Пакистан или Южная Африка.

Было учреждено восемь различных звезд Британского Содружества за участие в кампаниях Второй мировой войны:

- Звезда 1939–1945 гг. (1939–1945 Star);
- Атлантическая звезда (Atlantic Star);
- Звезда авиаэкипажам в Европе (Air Crew Europe Star);
- Африканская звезда (Africa Star);
- Тихоокеанская звезда (Pacific Star);
- Звезда за Бирму (Burma Star);
- Звезда за Италию (Italy Star);
- Звезда за Францию и Германию (France and Germany Star).

Также было установлено, максимальное количество звезд для одного участника боевых действий — 5 штук, и никто не вправе получить больше. Таким образом, возможное сочетание звезд за участие в кампаниях выглядит так: Звезда 1939–1945 гг.; Атлантическая звезда (или Звезда авиаэкипажам в Европе, или Звезда за Францию и Германию); Африканская звезда; Тихоокеанская звезда (или Звезда за Бирму); Звезда за Италию.

При участии получателя в большем количестве кампаний к каждой звезде могла быть добавлена одна планка. Следующий список приводит перечень существующих планок и их сочетание со звездами:

- Звезда 1939–1945 гг. — планка Битва за Британию (Battle of Britain);
- Атлантическая звезда — планка авиаэкипаж в Европе (Air Crew Europe) или планка Франция и Германия (France and Germany);
- Звезда авиаэкипажам в Европе (Air Crew Europe Star) — планка Атлантика или планка Франция и Германия (France and Germany);
- Африканская звезда — планка Северная Африка 1942–43 (North Africa) или планка 8-ая Армия или планка 1-ая Армия;
- Тихоокеанская звезда — планка Бирма;
- Звезда за Бирму — планка Тихий Океан (Pacific);
- Звезда за Италию — без планок;
- Звезда за Францию и Германию — планка Атлантика.

Звезда 1939–1945 гг. (рис. 1).

Звездой 1939–1945 гг. награждались участники боевых действий за службу в период между 3 сентября 1939 г. (в этот

день Англия, Франция, Австралия и Новая Зеландия объявляют войну Германии как ответ на немецкое вторжение в Польшу) — 2 сентября 1945 г.

Для армейского личного состава условием получения этой звезды была 6-месячная служба в действующей армии, для воздушных десантников достаточно было принять участие в любой десантной операции и прослужить два месяца в условиях полной боевой готовности.

Королевские Военно-Воздушные силы: 2 месяца боевых операций в действующих частях. Нелетный персонал — служба 6 месяцев в условиях действующей армии.

Королевский Военно-Морской флот: 6 месяцев службы в зоне активных боевых действий

Торговый флот: 6 полных месяцев службы на плаву и при условии хотя бы одного прохода через зону боевых действий.

Атлантическая звезда (рис. 2).

Этой звездой награждался личный состав в ознаменование боевых действий в Атлантике, происходивших с 3 сентября 1939 г. по 8 мая 1945 г. Изначально эта медаль предназначалась как награда за участие в морских конвоях, службу на быстрых торговых судах, эскортах и протиподлодочных кораблях. Необходимым условием получения Атлантической звезды была квалификация на получение звезды 1939–1945 гг. Другими критериями были:

Королевский Военно-Морской и Торговый флоты: 6 месяцев службы на плаву в Атлантике или английских территориальных водах; участие в Северных конвоях в Россию. Пленные были квалифицированы на награждение этой звездой при условии, что они заслужили звезду 1939–1945 гг. и на момент попадания в плен выполняли условия получения Атлантической звезды;

Королевские Военно-Воздушные силы: Члены авиаэкипажей, которые принимали участие в активных боевых действиях на определенных территориях, по окончании двух месяцев службы в действующей части. Время, проведенное в плену, в зачет не принималось.

10

11

12

13

14

15

16

17

18

Под квалификацию на награждение этой звездой немедленно попадали те, чья служба была прервана смертью, ранением или инвалидностью.

Звезда авиаэкипажам в Европе (рис. 3).

Этой звездой награждались военнослужащие Королевских Военно-Воздушных сил, Армии и Военно-Воздушных сил стран Британского Содружества, за боевые вылеты в континентальную Европу с авиабаз на территории Великобритании, с 3 сентября 1939 г. по 5 июня 1944 г. 6 июня началась операция союзных войск в Нормандии (операция Нептун, или D-Day), во время которой летный состав представлялся уже к награждению Звездой за Францию и Германию.

Квалификационными условиями для награждения были следующие.

Королевские Военно-Воздушные силы: два месяца службы в составе авиаэкипажа. Также перед этим должна была быть заслужена Звезда 1939–1945 гг.

Армия: Армейский личный состав представлялся к награждению по прошествии четырех месяцев службы при которой служащие выполняли обязанности членов авиаэкипажей.

Африканская Звезда (рис. 4).

Африканской Звездой награждался личный состав Военно-Морского флота, армии и Военно-Воздушных сил за как минимум один день службы в Северной Африке, в промежутке между 10 июня 1940 г. (Немецкие войска под командованием генерала Эрвина Роммеля, выходят к Ла-Маншу) — 12 мая 1943 г. (днем позже немецкие Afrika Корпс и Итальянские войска сдаются силам союзников). Также засчитывалась служба в Абиссинии, Сомалиленде, Эритрее, Судане и на Мальте.

Посещения действующих войск, например с целью инспекции, не попадали под квалификацию на награждение.

Тихоокеанская Звезда (рис. 5).

Медаль за службу на Тихоокеанском театре военных действий в период с 8 декабря 1941 г. (дата атаки на Перл-Харбор, а также дата начала японской оккупации Гонконга и Британской части Малайи, сегодняшний Сингапур) по 2 сентября 1945 г., а также за службу в Гонконге с 8 декабря 1941 г. по 25 декабря 1941 г., в Китае и Малайе с 8 декабря 1941 г. по 15 февраля 1942 г. и на Суматре с 8 декабря 1941 г. по 23 марта 1942 г. Служба в Гонконге, Китае, Малайе и на Суматре в поздние периоды попадала под квалификацию награждения Звездой за Бирму.

Для Военно-Морского флота также служба в Южнокитайском море и в Индийском океане восточнее меридиана, проходящего через современный Сингапур. Под квалификацию на награждение этой звездой немедленно попадали те, чья служба была прервана смертью или ранением в бою.

Квалификация на награждение:

1 день участия в боевых действиях для наземных операций, 1 боевой вылет для авиаэкипажей, или 6 месяцев службы для личного состава Военно-Морских сил. Также необходимым условием была заслуженная ранее Звезда 1939–1945 гг.

Звезда за Бирму (рис. 6).

Этой звездой награждались участники боевых действий в Бирме, в период с 11 декабря 1941 г. (в этот день Германия и Италия объявляют войну США, а США объявляют войну Германии и Италии) по 2 сентября 1945 г. Как и в случае с Тихоокеанской звездой, звездой За Бирму награждались также некоторые особые служащие Британских Вооруженных Сил в Китае, Гонконге, Малайе и на острове Суматра.

Гонконг: служба в период 26 декабря 1941 г. — 2 сентября 1945 г.

Китай и Малайя: служба в период 16 февраля 1942 г. — 2 сентября 1945 г.

остров Суматра: служба в период 24 марта 1942 г. — 2 сентября 1945 г.

Служба на вышеуказанных территориях после 8 декабря, но перед упомянутыми датами, отмечалась награждением Тихоокеанской звездой.

Для Военно-Морского флота территория, попадавшая под квалификацию на награждение, ограничивалась Бенгальским Заливом, а также меридианом, проходящим через Цейлон, на западе, и до Сингапура и проливов — выходов в Тихий океан на востоке.

Необходимые условия для награждения Звездой за Бирму такие же, как и для награждения Тихоокеанской Звездой.

Звезда за Италию (рис. 7).

Звезда за службу в условиях боевых действий на территории Италии, Греции и Югославии от даты взятия итальянского острова Пантеллария (100 км на юго-запад от Сицилии) 11 июня 1943 г., до 8 мая 1945 г.

Другими территориями, попадающими под итальянский театр военных действий, являются:

Сицилия — в период 11 июня 1943 г. — 17 августа 1943 г. (в этот день прибытие Седьмой Армии США во главе с генералом Джорджем Паттоном в Мессину на

Сицилии завершает покорение Сицилии союзными войсками);

Сардиния — период 11 июня 1943 г. — 19 сентября 1943 г.

Корсика — период 11 июня 1943 г. — 4 октября 1943 г.

Для Военно-Морского флота — служба в Средиземном и Эгейском морях.

Любой срок службы на вышеуказанных территориях попал под квалификацию на награждение этой медалью, однако для ВМФ дополнительным условием была заслуженная ранее Звезда 1939–1945 гг.

Звезда за Францию и Германию (рис. 8).

Звезда за службу в условиях боевых действий на территории Франции, Бельгии, Голландии, Люксембурга или Германии в период между началом операции Нептун (высадка союзных войск в Нормандии, или D-Day), 6 июня 1944 г., по 8 мая 1945 г.

Для Военно-Морского флота территорией службы на плаву являлись Северное море, пролив Ла-Манш и Бискайский залив, при условии, что выполняемые боевые задачи являлись непосредственной поддержкой сухопутных операций на указанных территориях.

Армия: для награждения этой звездой было необходимо участвовать в любой сухопутной операции на территории вышеперечисленных стран.

Войска Британского Содружества, вошедшие в Австрию и Южную Францию, также попадали под квалификацию награждения Звездой за Италию.

Медали не связанные с участием в боевых действиях

Медаль за оборону 1939–1945 гг. (Defence Medal 1939–1945) (рис. 9).

Эта медаль была учреждена 16 августа 1945 г. за военную и гражданскую службу без участия в боевых действиях в период между 3 сентября 1939 г. по 2 сентября 1945 г. Медалью награждались как военные, так и гражданские лица. В частности, на территории Великобритании основными получателями этой медали были: добровольцы гражданской обороны из числа местных жителей; Королевский корпус гражданской обороны; пожарная охрана; служба оповещения гражданской обороны; полиция; береговая охрана.

Срок выслуги для получения Медали за оборону при службе на территории Великобритании — 3 года, при службе за пределами Великобритании (например, в Индии) — 1 год, или 6 месяцев при условии службы за границей на территориях, подверженным

частым нападениям с воздуха или другим, подобным угрозам.

В основном эти медали вручались неподписанными (без указания имени и места службы награждаемых) и в медно-никелевом исполнении, исключение составляет канадская версия, которая была отчеканена в серебре 800-ой пробы.

Военная медаль 1939–1945 гг. (War Medal 1939–1945) (рис. 10).

Данная медаль является Британским знаком отличия, которым награждались личный состав Вооруженных сил и моряки Торгового флота, прослужившие на постоянной основе как минимум 28 дней в период между 3 сентября 1939 по 2 сентября 1945 г. Для Торгового флота, эти 28 дней должны были быть проведены в открытом море. Иногда эту медаль называют Медалью Победы (Victory Medal) во Второй мировой войне, хотя такое название неправильное.

В основном эти медали были выпущены без указания имени получателя, исключения составляют Канадский Торговый флот, Канадская королевская жандармерия, Южноафриканские и Австралийские Вооруженные силы. В этих случаях имена получателей нанесены на гурт медали.

Британская версия медали выполнена в медно-никеле, остальные — в серебре 800-ой пробы.

Медали стран-членов Британского Содружества (краткий обзор)

Медали стран-членов Британского Содружества, которые, условно будучи иностранными, все-таки являются частью Британской наградной системы.

Медаль за службу в Индии (India Service Medal) (рис. 11).

Дата учреждения: 1945 г.

Кампания: Служба в Индии.

Род войск: Индийские Вооруженные силы.

Металл: медно-никель. Диаметр 36 мм. Гурт гладкий, без имени награждаемого.

Требования к награждаемому: 3 года службы без участия в боевых действиях.

Количество выпущенных медалей около 222000 шт.

Канадская добровольческая медаль (Canadian Volunteer Service Medal) (рис. 12).

Дата учреждения: 22 октября 1943 г.

Кампания: Вторая мировая война 1939–1945 гг.

Род войск: Канадские Вооруженные силы.

Металл: серебро. Диаметр 36 мм. Гурт с именем награждаемого.

Требования к награждаемому: 18 месяцев службы добровольцем в армии

Количество выпущенных медалей около 650000 шт., из них 525000 с планкой (кленовый лист) на ленте.

Африканская медаль за службу (Africa Service Medal) (рис. 13).

Дата учреждения: 1943 г.

Кампания: Вторая мировая война 1939–1945 гг.

Род войск: Южноафриканские Вооруженные силы.

Металл: серебро. Диаметр 36 мм. Гурт с именем награждаемого, также указывается род войск.

Требования к награждаемому: минимум 30 дней службы в Южной Африке или за границей.

Количество выпущенных медалей: около 190000 шт.

Австралийская медаль за службу (Australia Service Medal) (рис. 14).

Дата учреждения: 1949 г.

Кампания: Вторая мировая война 1939–1945 гг.

Род войск: Австралийские Вооруженные силы.

Металл: медно-никель. Диаметр 36 мм. Гурт с именем награждаемого.

Требования к награждаемому: 3 года службы в Австралии или 18 месяцев за границей.

Количество выпущенных медалей около 600000 шт.

Новозеландская медаль за военную службу (New Zealand War Service Medal) (рис. 15).

Дата учреждения: 1946 г.

Кампания: Вторая мировая война 1939–1945 гг.

Род войск: Новозеландские Вооруженные силы.

Металл: медно-никель. Диаметр 6 мм. Гурт без имени награждаемого.

Требования к награждаемому: один месяц непрерывной армейской службы или 6 месяцев службы совмещенной с другой работой (например гражданская оборона).

Количество выпущенных медалей около 240000 шт.

Южноафриканская медаль за военную службу (South African Medal for War Service) (рис. 16).

Дата учреждения: 1946 г.

Кампания: Вторая мировая война 1939–1945 гг.

Род войск: Южноафриканские Вооруженные силы.

Металл: серебро. Диаметр 36 мм. Гурт без имени награждаемого.

Требования к награждаемому: минимум 2 года службы в любой добровольческой организации в Южной Африке или за ее пределами.

Количество выпущенных медалей около 17500 шт.

Медаль Южной Родезии за военную службу (Southern Rhodesia War Service Medal) (рис. 17).

Дата учреждения: 1946 г.

Кампания: Вторая мировая война 1939–1945 гг.

Род войск: Южнородезийские Вооруженные силы.

Металл: медно-никель. Диаметр 36 мм. Гурт без имени награждаемого.

Требования к награждаемому: за службу только на территории Южной Родезии. Медаль редкая.

Количество выпущенных медалей около 1700 шт.

Ньюфаундленская добровольческая медаль за военную службу (Newfoundland Volunteer War Service Medal) (рис. 18).

Дата учреждения: 1981 г.

Кампания: Вторая мировая война 1939–1945 гг.

Род войск: Ньюфаундлендские Вооруженные силы.

Металл: бронза. Диаметр 37 мм. Гурт без имени награждаемого.

Требования к награждаемому: Во время Второй мировой войны Ньюфаундленд еще не вошел в состав Канадской Конфедерации, поэтому многие ветераны с этого острова не были представлены к аналогичной Канадской медали (см. выше). Медаль была учреждена специально для них.

Количество выпущенных медалей около 7500 шт.

Список использованной литературы

1. **John Hayward, Diana Birch, Richard Bishop.** British Battles and Medals // Spink. London, 2006

2. **John W. Mussell and Editorial Team of MEDAL NEWS.** The Medal Yearbook 2009 // Token Publishing Limited. Honiton, Devon, EX14 1YD, UK

3. **Imperial War Museum, Sir Max Hastings.** The British Army; The Definitive History of the Twentieth Century // Cassell Illustrated, London, 2008

Випробування часом віковичних традицій монетного карбування (монети Великої Британії у 1901–1918 рр.)

Олександр Десятников (Черкаси)

Грошова система Сполученого Королівства Великої Британії та Ірландії на початку ХХ ст.

22 січня 1901 р. на 82-у році життя і 64-у році правління померла королева Вікторія — остання з Ганноверської династії монархів Великої Британії. Із її смертю закінчилося найдовше в історії Англії правління і ціла епоха, по праву названа «вікторіанською». Період її правління збігся із промисловою революцією і періодом найбільшого розквіту Британської Імперії. Численні династичні шлюби її дітей та онуків зміцнили зв'язки між королівськими династіями Європи й посилили вплив Великої Британії на континенті. На початок ХХ ст. Велика Британія забезпечила собі першість серед промисловорозвинутих країн світу. Величезні колоніальні володіння дали змогу імперії швидше за інших провести промисловий переворот, наслідком якого стало, зокрема, закріплення стабільності грошової системи.

Велика Британія стала першою країною світу, у якій введено золотий стандарт — нометалічну грошову систему, за якої лише золото виступає загальним еквівалентом і безпосередньою основою грошового обігу. Юридично від біметалізму до нометалізму

Прапор Великої Британії, що має іншу назву «Юніон Джек» («Union Jack» — «Об'єднаний Джек»). Прапор поєднує прапори Англії (хрест Святого Георга), Шотландії (хрест Святого Андрія) й Ірландії (хрест Святого Патрика), а «Джек» — англійська назва гюйса — прапора, що піднімається на військових кораблях. На монетах «Юніон Джек» зображений у вигляді щита Британії.

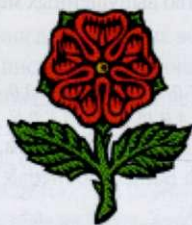

му Англія перейшла ще наприкінці ХVІІІ ст. на основі Закону 1797 р. про припинення вільного карбування срібних монет. Фактично ж золотий стандарт існував із 1821 р., коли було дозволено вільний розмін банкнот на золото. Але ще за декілька років до цього — 22 червня 1816 р. — видано закон, що офіційно проголошував золото основою грошової системи Англії. Згідно цього закону дозволялося вільне карбування золотих монет із розрахунку 3 фунти стерлінгів 17 шилінгів і 10½ пенсів за тройську унцію. Остаточоно золотий стандарт в Англії закріплено 1844 р. так званім Банківським актом Роберта Піля, який вимагав стовідсоткового забезпечення банкнот золотом за винятком 14 млн фунтів стерлінгів. Останні являли собою фідучіарну (непокриту золотом) емісію, що забезпечувалася державними позиками. Дія цього закону тимчасово припинялася парламентом і в періоди криз

1847, 1857 і 1866 рр. фідучіарна емісія значно перевищувала встановлений обсяг.

На зміну гиней основною монетною одиницею з 1816 р. став соверен (англ. sovereign — монарх) рівний за масою фунту стерлінгів (7,322382 г чистого золота). Крім того, нова монетна одиниця була прирівняна до шилінга як 1 : 20 (гинея дорівнювала 21 шилінгу). Хоча у гиней (1,05 фунта стерлінгів) іноді традиційно виражаються ціни на земельні ділянки, художні картини, підписну літературу та ін.

У ранньому середньовіччі Західна Європа успадкувала римську грошово-лічильну систему й римські назви грошових одиниць. У період правління франкського короля Карла Великого (742–814) фунт ділився як одиниця ваги на 20 солідів (су) чи 240 денаріїв (денъє). Його структура вагової системи настільки закріпилася в Англії, що й на початку ХХ ст. була точним її повторенням.

Геральдичні емблеми Англії, Шотландії та Ірландії: троянда, чортополох, трилісник

Троянда — геральдична емблема династії Тюдорів. Її першим представником був Генріх VII (1457–1509), що посів англійський трон після «Війни роз» між Ланкастерами (емблемою яких була червона троянда) і Йорками (мали за емблему білу троянду). Його батьком був Едмунд Тюдор з дому Річмонд, а матір'ю — Маргарита Бюфорт з дому Ланкастерів. Після війни він одружився із Єлизаветою Йоркською й відтоді троянда Тюдорів поєднує червону й білу троянди.

Чортополох є шотландською емблемою понад 500 років. Згідно переказу, вікінги під час одного з набігів на шотландське узбережжя, намагалися захопити фортецю знеачька вночі, але поранили свої ноги, наступивши на колючки чортополоху. Їхні крики від болю почули шотландці й тому встигли організувати оборону. Відтоді чортополох сприймається як божественний союзник шотландців і є емблемою країни.

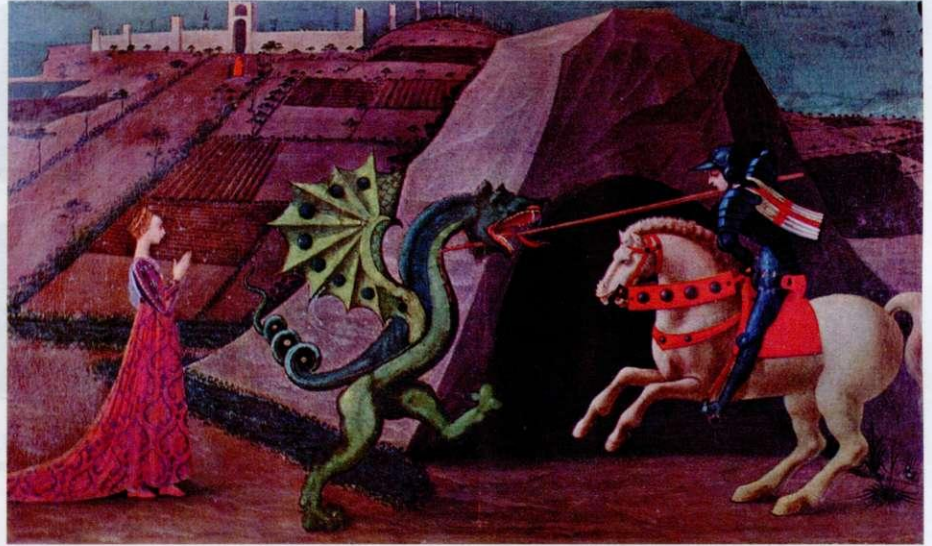

Трилісник — символ Ірландії, є графічним зображенням трьохлистинчатого листка білої конюшини. Він асоціюється із зеленими схилами Ірландії, через що саму країну називають Зеленим островом. Також чортополох асоціюється із святим патроном Ірландії Патриком, який використовував трилісник як образ таїнства Святої Трійці

Відмінними були лише назви грошово-лічильних одиниць (монет) та з'явилися деякі нові.

На Британських островах із XII ст. вживається назва «фунт стерлінгів» (англ. round sterling, множ. pounds sterling). Слово «фунт» (англ. pound) походить від латинського «pondus» — вага. Щодо походження слова «стерлінг» існує кілька версій. Існує припущення, що слово походить від староанглійського «steorling», що означає «маленька монета із зіркою», і притаманне монеті вікінгів з таким зображенням. Можливо, це слово походить від французького «esterlin», яким нормани називали англійську монету Вільгельма Завойовника (1066–1087). Ще одна теорія походження слова «стерлінг» стверджує, що назву «Easterling» у XII ст. мала територія у Північній Німеччині, що активно торгувала з Англією. Товари оплачувалися доброякісними срібними монетами, які англійці називали за назвою території, звідки вони прибували. Генріх II (1154–1189) при карбуванні власних монет узяв німецькі монети за стандарт. Таким чином, на англійські монети поширилася попередня назва якісних іноземних монет. Пізніше слово «Easterling» трансформувалося у «sterling».

У XX ст. повна офіційна назва «фунт стерлінгів» використовується головним чином у формальному значенні, а також у разі потреби відрізнити валюту Сполученого Королівства від інших, що мають назву фунт. В інших випадках вживання терміну «фунт» без приставки «стерлінгів» є прийнятним. Назва валюти інколи скорочується лише до слова «стерлінг», особливо у біржовій практиці. Проте скорочення не вживається для визначення ціни. Наприклад, правильним є вислів «Платіж визнається у стерлінгах» («Payment is ascertained

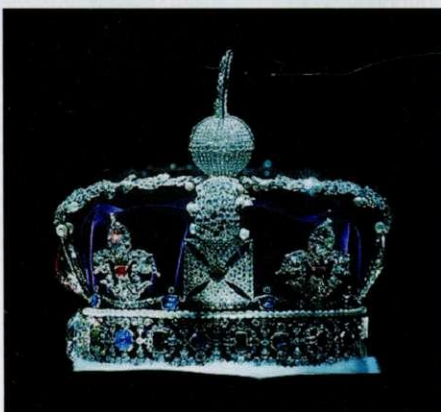
«Святий Георг і дракон», Паоло Уччелло, приблизно 1470 р.

in sterling»), але ніколи не говорять «Це коштує п'ять стерлінгів» («These cost five sterling»). Інколи використовуються абревіатури «ster» чи «stg». Термін «британський фунт» є неофіційною назвою валюти.

Французькі денє (денарії) англосакси називали пенні (англ. penny, від ran — лоток, у який розплавлений метал зливався із тиглів для подальшого виготовлення монетних відливок і пластин, а су (соліди) — шилінгами (англ. shilling від scilling чи scyllum — похідне від лат. solidus — міцний). Якщо перші англійські пенні викарбовано у VIII ст., то шилінги — лише у 1548 р. У 1279 р. з'явилася монета у чверть пенні — фартинг (англ. farthing, букв. чверть), у 1526 р. — перші півкрони й у 1544 р. — перші срібні крони (англ. crown — корона; назва походить від її зображення, яке карбувалося на монетах), що дорівнювали 5 шилінгам, у 1551 р. — 3 пенси й 6 пенсів, а у 1849 р. — срібні 2-шиллінгові

монети чи флорини (англ. florin — від лат. florenus від flos — лілія; назва монети походить від зображення символу італійського міста Флоренція — лілії на перших монетах 1252 р.).

Таким чином, на початок XX ст. у Великій Британії система номіналів набула наступного вигляду: 1 фунт стерлінгів (соверен) = 4 кронам = 20 шилінгам = 10 флоринам = 240 пенсам = 960 фартингам (1 фунт стерлінгів = 20 шилінгам; 5 шилінгів = 1 кроні; 2 шилінга = 1 флорину; 1 шилінг = 12 пенсам; 1 пенні = 4 фартингам). Карбувалися наступні монети: соверен і ½ соверена із золота, крона, ½ крони, 2 ши-

Корона Британської імперії. У ній 2868 алмазів, 273 перлини, 17 сапфірів, 11 смарагдів й 5 рубінів.

Гербовий щит із гербами Англії (3 леви), Шотландії (лев на задніх лапах) й Ірландії (арфа). Використовується з 1837 р.

Стрічка ордена Підв'язки. Найвідоміша легенда про походження ордена і його девізу переповідає, що під час танцю з королем Едуардом III графиня Солсбері впустила свою підв'язку і оточуючі засміялися, а король підняв її та пов'язав на власну ногу зі словами: «Honi soit qui mal y pense» (франц. «Нехай соромиться той, хто подумав погано про це»). Ці слова які стали девізом заснованого у 1348 р. ордена Підв'язки, який зараз є вищим лицарським орденом Великої Британії, а його стрічка — складовою герба країни. На монетах слова девізу видно лише частково.

Вікторія (1819–1901), королева Сполученого Королівства Великої Британії та Ірландії (з 1837 р.), імператриця Індії (з 1877 р.).

лінги (флорин), шилінг, 6 пенсів і 3 пенси зі срібла 925 проби, пенні, ½ пенні і фартинг із бронзи.

Стандарт золотих монет встановлено у 1816 р. Соверен та його фракції карбувалися із золота пробою 22 карати (916,66-а за метричною системою) — так зване «коронове золото» (англ. crown gold).

Існуючий у ХХ ст. стандарт для срібних монет був започаткований королем Генріхом II у 1158 р. Із того часу за сріблом 925-ї проби закріпилася назва «стерлінгове срібло» (англ. sterling silver). Вміст срібла у монетних номіналах та розміри монет встановлено грошовою реформою 1816 р.

Бронзовий сплав було прийнято у 1860 р. За взірць узято французький стандарт 1852 р.: 95 % міді, 4 % олова і 1 % цинку. Монетна стопа становила 48 пенсів на фунт. Починаючи з 1897 р. у практику увійшло штучне чорніння бронзового фартинга, тому що завдяки своїм розмірам шойно випущена монета легко могла бути сплутана із півсовереном (табл. 1). Традиційно символом позначення фунта стерлінгів є латинська літера «L» із двома, а пізніше, як правило, із однією

Рис. 1. Фартинг (1901 р.), півпенні (1898 р.) й пенні (1900 р.) королеви Вікторії, бронза. Номінал подано лише текстом.

горизонтальною рисою — £. Знак походить від першої літери латинського слова «Libra». Лібра була ваговою й грошово-лічильною одиницею Римської імперії, яку й успадкувала середньовічна Західна Європа під назвою «фунт». Відповідно шилінг позначався літерою «s», з якої починається латинське «solidus» — «солід», а пенні — «d» — початковою літерою латинського «denarius» — «денарій». Хоча частіше для позначення шилінга вживається символ «/-».

Символи фунта стерлінгів ставляться перед цифрою, тобто «£100», а не «100£». Натомість символи шилінга чи пенні — після цифри («5s», «5/-», «5d»). Змішана сума з шилінгів і пенсів, наприклад 3 шилінги і 6 пенсів, пишеться як «3/6» або 3s6d, а читається «три і шість». Щодо пенні, то ця назва вживається на позначення однієї монети. Якщо говорять у множині, то вживають слово «пенс» (англ. pence). Наприклад, правильними будуть вислови «Це коштує один пенні» (англ. «These cost one penny») та «Це коштує п'ять пенсів» (англ. «These cost five pence»), проте невірно буде сказати «Це коштує п'ять пенні» (англ. «These cost five pennies»). У множині слово «пенні» (англ. pennies) вживається у тому випадку, коли йдеться про кілька монет номіналом один пенні.

У Великій Британії часто вживаними є спрощені назви монет та їхні прізвиська.

Так, грошова одиниця — фунт стерлінгів — має прізвисько «квід» (англ. «quid», можливо від розміщення Королівського монетного двору в Квідхемптоні, або ж, що є більш вірогідним, від латинської фрази «Quid pro quo» («Ще за те»), що вживалася при обміні товарів. Рідше фунт стерлінгів називають прізвиськом «нікер» (англ. «nicker»). Півкрони отримали прізвисько «хаф долар» (англ. «half dollar» — «півдолара»), шилінг — «боб» (англ. «bob»; вірогідно так у XIV ст. називали французьку монету у півтора денье), флорин відповідно «ту-боб біт» (англ. «two-bob bit»), 6 пенсів — «таннер» (англ. «tanner»), 3 пенси — «джой» (англ. «joe»). У повсякденному життєвому мовленні монету в 1 пенні називали спрощено «пні» (англ. «p'nee»), у півпенні — «хей-пні» (англ. «hay-p'nee»). Суму в 1,5 пенси називали «є пенні хей-пні» (англ. «a penny hay-p'nee») чи «срі хей-пенс» (англ. «three hay-pence»). На позначення 3-пенсової монети замість правильного «сріпенс» (англ. «threepence») вимовляли, як правило, «срупенс» (англ. «throopence»), «сруппенс» (англ. «thruppence»), «срупні» (англ. «throop'nee») тощо. Фартинг прозвали «мег» (англ. «mag»). Крім того, сума у 4 пенси називалася «гроут» (англ. «groat», від лат. grossus — гріш), 13 шилінгів 4 пенси — «марка» (англ. «mark»), 21 шилінг — «гінея» (англ. «guinea»; назва походить від назви

Рис. 2. Британія на монетах XVII–XIX століть.

території Гвінея у Африці, із золота якої карбувалися перші монети у 1663 р.).

£ s d

Символи для позначення фунта стерлінгів, шилінга й пенні. У них до XX ст. збереглися римські корені англійської грошово-лічильної системи.

Монети королеви Вікторії (1901 р.).

Традиція зображувати на аверсі монет портрет правлячого монарха закріпилася в Англії на початку XVII ст. Королева Вікторія протягом свого тривалого правління зображувалася на монетах відповідно до свого віку. Її заключний портрет з'явився наприкінці XIX ст. (на фартингу у 1897 р., на півпенні й пенні у 1895 р., на усіх срібних монетах у 1893 р.). На ньому Вікторію зображено у 70-річному віці обличчям наліво у діадемі та вуалі, яку вона постійно носила. На грудях — зірка ордена Підв'язки — вищого лицарського ордену Великої Британії. По колу розміщено легенду, яка у англійському монетному карбуванні традиційно писалася латинською мовою зі скороченнями слів: «VICTORIA • DEI • GRA • BRITT • REGINA • FID • DEF IND • IMP •». Повністю вона має наступний вигляд: «VICTORIA DEI

GRATIA BRITANNIARUM REGINA FIDEI DEFENSOR INDIAE IMPERATRIX», що перекладається як «Вікторія Божою милістю королева Британії, охороннича віри, імператриця Індії». Останній титул Вікторія отримала 1 січня 1877 р. У нумізматиці цей тип аверса називають «Голова у вуалі» (англ. «Veiled Head»), «Стара голова» (англ. «Old Head») чи «Голова вдови» (англ. «Widow Head»). Остання назва походить від траурного вбрання, яке носила Вікторія після смерті свого чоловіка принца Альберта у 1861 р. Спогади про померлого стали для королеви справжнім культом. Тому у народі її прозвали «Вдовою» (англ. «Widow»).

На реверсах бронзових монет зберігалося традиційне зображення Британії — персоніфікованого символу Великої Британії у вигляді молодої жінки, що сидить на фоні моря в тозі та коринфському шоломі зі щитом-прапором й тризубцем античного бога морської стихії Посейдона в руках. Таким чином ніби відтворено вислів «Британія — володарка морів». Справді, заволодувши у кінці XVI ст. першістю за могутністю морського флоту, Англія утримувала її й на початку XX ст. На монетах персоніфікація держави вперше з'явилася на фартингу 1672 р. (рис. 1 і 2).

Рис. 4. Золоті монети Вікторії — 1/2 соверена та соверен. На монетах відсутнє позначення номіналу і їх можна відрізнити лише за вагою та діаметром.

Номінал на монетах подано угорі півколом лише текстом: відповідно «FARTHING», «HALF PENNY», «ONE PENNY». Рік карбування — у сегменті унизу монетного поля. Гурти плоскі.

Реверси срібних монет Вікторії мали різне оформлення.

3 пенси — у лавровому вінку корона Британської імперії над цифрою номіналу «3» із цифрами року карбування по сторонам. Гурт рубчастий. Тип реверса карбується незмінно, лише із деякими стилістичними правками, починаючи з 1822 р. і є одним із «довгожителів» у європейській нумізматиці.

6 пенсів — у вінку з лавру і дуба корона Британської імперії над номіналом текстом «SIX PENCE»; рік карбування — під вінком. Гурт рубчастий. Тип карбується з 1831 р.

Шилінг — в оточенні стрічки ордену Підв'язки із девізом ордену «HONI SOIT QUI MAL Y PENSE» («Нехай соромиться той, хто подумав погано про це») композиція з коронованих щитів із гербами Англії (3 леви), Шотландії (лев на задніх лапах) й Ірландії (арфа) та розмішених між ними емблем цих складових Сполученого Королівства — відповідно троянди, чортополоху й трілисника. По колу позначення номіналу «ONE SHILLING» й рік карбування. Гурт рубчастий.

Флорин — під короною Британської імперії щити Англії, Шотландії й Ірландії та роза, чортополох й трілисник на двох схрещених скіпетрах із навершьями у вигляді хреста й орла на сфері. Уся композиція у колі зі стрічки ордену Підв'язки. По колу подвійне позначення номіналу «ONE FLORIN + TWO SHILLINGS» й рік карбування. Гурт рубчастий.

1/2 крони — на гірлянді з троянд коронований щит, поділений на чотири поля гербами Англії, Шотландії й Ірландії. Особливістю півкрової монети є те, що легенда на аверсі з титулами королеви непо-

Рис. 3. Срібні монети Вікторії: 3 пенси, 6 пенсів, 1 шилінг, флорин (2 шилінги), 1/2 крони. Номінали подано або лише цифрою, або лише текстом.

Таблиця 1. Номінали монет британської грошової системи на початку XX ст.

Номінал	Метал	Вага, г	Діаметр, мм
фартинг	бронза (95 % мідь, 4 % олово, 1 % цинк)	2,8300	20,16
1/2 пенні	бронза (95 % мідь, 4 % олово, 1 % цинк)	5,6700	25,47
пенні	бронза (95 % мідь, 4 % олово, 1 % цинк)	9,4500	30,81
3 пенси	срібло, 925 проба (92,5 % срібло, 7,5 % мідь)	1,4138	16,26
6 пенсів	срібло, 925 проба (92,5 % срібло, 7,5 % мідь)	2,8276	19,41
шилінг	срібло, 925 проба (92,5 % срібло, 7,5 % мідь)	5,6552	23,60
флорин — 2 шилінги	срібло, 925 проба (92,5 % срібло, 7,5 % мідь)	11,3104	28,50
1/2 крони	срібло, 925 проба (92,5 % срібло, 7,5 % мідь)	14,1380	32,31
1/2 соверена	золото, 916,6 проба (91,7 % золото, 8,3 % мідь)	3,9940	19,30
соверен	золото, 916,6 проба (91,7 % золото, 8,3 % мідь)	7,9881	22,05

вна, а її продовження розміщено не реверсі півколом угорі. Унизу півколом номінал «HALF CROWN» й рік карбування, розділений фігурою Святого Георга, що вбиває дракона. Гурт рубчастий.

Крони Вікторії у 1901 р. не карбувалися, проте перебували у грошовому обігу й після її смерті (рис. 3).

Золоті монети Вікторії мають на реверсі високохудожнє зображення Святого Георга, що вражає мечем дракона. Святий Георг — християнський святий, великомученик, найбільш шанований святий цього імені. Постраждав під час правління імператора Діоклетіана, коли після восьмиденних тяжких мук у 303 (304) році був обезголовлений. Одним з найвідоміших посмертних чудес святого Георга є вбивство списом дракона (змія), який спустошував землю язичницького царя в Бейруті. Як свідчить переказ, коли випала доля віддати на розтерзання чудовиську царську дочку, з'явився Георг на коні й пронизав дракона списом, врятувавши царівну від смерті. Явлення святого сприяло наверненню місцевих жителів у християнство. Ця оповідь часто тлумачилася як іносказання: царівна — церква, дракон — язичництво. Також вона розглядається як перемога над дияволом — «стародавнім змієм». Існує варіант опису даного чуда, в якому святий впокорює дракона молитвою і призначена в жертву дівчина веде його в місто, де жителі, побачивши це чудо, приймають християнство, а Георгій вбиває змія мечем. У Англії Святий Георг вважається святим патроном країни і його хрест знаходиться на прапорі.

Високохудожнє зображення, виконане у 1817 р. для нової золотої монети — соверена — виявилось настільки вдалим, що до нього повернулися у 1871 р. (для карбування півсоверена у 1893 р.). Сцена зображена у античному стилі — Святий Георг у коринфському шоломі та плащі із коротким мечем верхи на здібленому коні, під ногами якого повержений дракон.

Протягом усього ХХ ст. Святий Георг був характерною ознакою британських золотих монет. Їхньою особливістю є те, що вони не мають позначення номіналу, а різняться лише вагою і розмірами.

У грошовому обігу Великої Британії перебували також золоті монети номіналами 2 фунти та 5 фунтів. Проте у 1901 р. вони не карбувалися (рис. 4).

Монети Едуарда VII.

Наступник Вікторії, король Едуард VII, зійшов на трон у 59-літньому віці, ставши першим представником Саксен-Кобург-

Готської (нині Віндзорської) династії. За декілька днів до призначеної на 26 червня 1902 р. коронації він переніс гострий приступ апендициту, який вимагав негайної операції. Тому єдиний раз за всю історію Великої Британії коронацію перенесли, і вона відбулася 9 серпня 1902 р.

На реверсах усіх монет зображено портрет короля. У англійському монетному карбуванні із ХVII ст. існує традиція: якщо профіль попереднього монарха зображувався на монетах наліво, то його наступник має зображуватися профілем вправо. Отже, голова Едуарда VII розвернута вправо. Легенда по колу дещо змінилася у порівнянні із монетами попередників: «EDWARDVS VII DEI GRA: BRIT: OMN: REX FID: DEF: IND: IMP:» (повністю — «EDWARDVS VII DEI GRATIA BRITANNIARUM OMNIUM REX FIDEI DEFENSOR INDIAE IMPERATOR»), що перекладається як «Едуард VII Божою милістю король усіх британців, охоронець віри, імператор Індії». Отже, у легенді змінилося

Рис. 5. Фартинг (1903 р.), півпенні (1909 р.) та пенні (1906 р.) Едуарда VII, бронза. Дизайн реверсів той самий, що й на монетах королеви Вікторії.

не лише ім'я короля, але й словосполучення «королева Британії» замінено на «король усіх британців». Така зміна була здійснена з метою підкреслити те, що монарх править усіма британськими колоніями так само, як і Сполученим Королівством Англії, Шотландії та Ірландії. Дизайн реверсів бронзових номіналів не змінився (рис. 5).

Існують два варіанти реверса півпенні й пенні Едуарда VII, які називають «низький прилив» (англ. «low tide») та «високий прилив» (англ. «high tide»). Різниця між ними полягає у зображенні лінії горизонту океану. На першому вона нижче того рівня, де ліва нога Британії ховається за правою, на

Едуард VII (1841–1910), король Сполученого Королівства Великої Британії та Ірландії, імператор Індії з 1901 р.

другому — вона знаходиться на цьому рівні. Монети із «низьким приливом» карбувалися за часів королеви Вікторії у 1893–1901 рр., й у період Едуарда VII — виключно у 1902 р. Усі наступні монети — із «високим приливом» (рис. 6).

Рис. 6. Варіанти бронзових монет Едуарда VII: «низький прилив» (справа) та «високий прилив» (зліва). Стрілками показано рівень горизонту.

Таблиця 2. Характеристики коронаційних монет Едуарда VII.

Номінал	Метал	Вага, г	Діаметр, мм
крона	срібло, 925 проба (92,5 % срібло, 7,5 % мідь)	28,2759	38,74
2 фунти	золото, 916,6 проба (91,7 % золото, 8,3 % мідь)	15,9761	28,40
5 фунтів	золото, 916,6 проба (91,7 % золото, 8,3 % мідь)	39,9403	36,02

У 1902 р. здійснено емісію бронзових монет номіналом $\frac{1}{2}$ фартинга у розмірі 288 тис. шт. Хоча монети карбувалися за британською монетною стопою й із тим самим аверсом, що й інші монети Едуарда VII, вони використовувалися виключно у грошовому обігу Мальти, що була на той час англійською колонією. На Мальті англійські монети перебували в обігу паралельно із місцевою валютою, випущеною ще до британського правління. Мальтійська монета грано дорівнювала $\frac{1}{12}$ британського пенні, тобто $\frac{1}{24}$ фартинга. Таким чином, спеціально для Мальти було вирішено випускати монету, еквівалентну грано. У самому Сполученому Королівстві вони не оберталися. Хоча монети цього номіналу із 1827 р. випускаються виключно для Мальти, вони розглядаються як частина британського монетного карбування.

Нетривале правління Едуарда VII відзначене постійним карбуванням усіх срібних номіналів й зміною типів реверсів окремих з них.

Реверси 3 і 6 пенсів аналогічні реверсам монет цих номіналів королеви Вікторії. На аверсі трьохпенсовика через обмежене поле у легенді слова «DEI GRA:» скорочено до «D: G:», а «FID: DEF:» — до «F: D:» (рис. 7).

Існує два варіанти трьохпенсовика, які різняться написанням цифри «3» номіналу. Перший карбувався у 1902–1904 рр., другий — у 1904–1910 рр. (рис. 8).

На шилінгу відроджено дизайн 1831 р. — англійський лев стоїть на короні (верхня частина герба Великої Британії). По сторонам корони цифри року карбування. Уся композиція вміщена у фігурну рамку. У зовнішньому колі унизу номінал текстом «ONE SHILLING», угорі — частина титулу короля «FID: DEF: IND: IMP:» (на аверсі відповідно легенда закінчується словом «REX»). Заключний випуск шилінга Едуарда VII у 1910 р. став найбільшим з коли-небудь існуючих до цього тиражів даного номіналу, сягнувши безпрецедентної кількості у 26547236 екземплярів (рис. 9).

Флорин (2 шилінги) отримав на реверс алегоричну фігуру Британії, що стоїть на носі корабля на фоні моря. У руках вона тримає свої традиційні атрибути — тризубець і щит-прапор. По колу подано номінал — як і раніше подвійно: «ONE FLORIN TWO SHILLINGS». Дата знаходиться унизу монетного поля. Зображення мали низький рельєф і у випадку тривалого перебування монети в обігу легко стиралися (рис. 10).

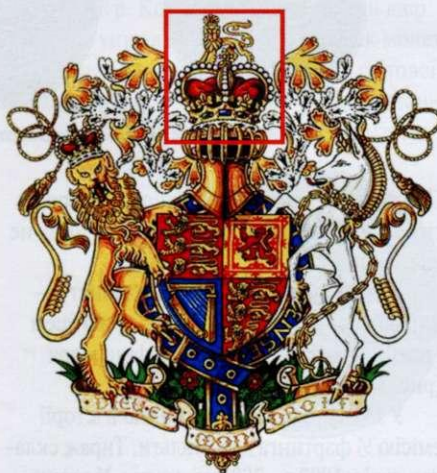
Рис. 7. 3 пенси (1907 р.) і 6 пенсів (1902 р.), срібло. Дизайн реверса з часів королеви Вікторії не змінився.

Рис. 8. Два варіанти написання цифри «3» номіналу трьохпенсовика Едуарда VII.

Рис. 9. Шилінг, срібло, 1907 р. Справа прототип реверса — шилінг XIX ст.

Герб Великої Британії та його фрагмент, представлений на шилінгу Едуарда VII — англійський лев на короні.

Рис. 10. Флорин — 2 шилінги, срібло, 1902 р.

Рис. 11. Півкрони, срібло, 1906 р.

Рис. 12. Півсоверен та соверен Едуарда VII, золото, 1902 р.

На півкрової монеті реверс оформлено зображенням коронового гербового щита у колі, утвореному стрічкою ордену Підв'язки. Як і на шилінгу, легенда на аверсі продовжується на реверсі. Номінал традиційно подано лише текстом: «HALF CROWN» (рис. 11).

У роки правління Едуарда VIII продовжувалося карбування золотих півсоверенів та соверенів із Святим Георгом на реверсі (рис. 12).

Монети Георга V.

Після смерті Едуарда VII 6 травня 1910 р. королем Сполученого Королівства

Георга V (1865–1936), король Сполученого Королівства Великої Британії та Ірландії, імператор Індії з 1910 р.

Великої Британії та Ірландії було проголошено його сина Георга V й короновано 22 червня 1911 р. у Вестмінстерському абатстві. Під час Першої світової війни він відмовився від усіх власних і сімейних німецьких титулів й змінив назву королівського дому на Віндзорський.

На аверсі усіх монет зображено голову короля обличчям наліво у коловій легенді «GEORGIVS V DEI GRA: BRIT: OMN: REX FID: DEF: IND: IMP:» — «Георг V Божою милістю король усіх британців, охоронець віри, імператор Індії». На монетах у 6 пенсів, шилінг та півкрони легенда закінчується словом «REX» і продовжується на реверсі. У 1929 р. у зв'язку із відокремленням (1922 р.) шести ірландських провінцій, які утворили незалежну державу Ірландія, Велика Британія змінила назву країни на Сполучене Королівство Великої Британії та

Рис. 14. 3 пенси, срібло, 1914 р.

Рис. 15. 6 пенсів і шилінг, 1915 р., срібло. У 1911–1927 рр. монети мали однакове оформлення реверса.

Рис. 16. Флорин, срібло, 1918 р. та його прототип — «Ювілейний флорин королеви Вікторії».

Північної Ірландії. Відповідно змінився й титул короля. Проте на монетах ця зміна не відобразилася.

Дизайн реверсів бронзових монет залишено без змін — Британія із тризубцем і щитом-прапором сидить на фоні моря (рис. 13).

У 1913 р. здійснено останню в історії емісію 1/3 фартинга для Мальти. Тираж склав, як і у 1902 р., 288 тис. монет. У грошовий обіг Сполученого Королівства монети не випускалися.

Якщо дизайн реверсів бронзових монет Георга V повторювали оформлення монет його попередників і протягом правління не зазнав змін, то реверси окремих срібних монет змінилися вже у 1911 р. (докорінно усі вони змінилися у 1927 р.).

Трьохпенсовик залишився без змін, відповідаючи за дизайном монеті із наборів Грошей Четверга (рис. 14).

Із 1911 р. шилінг продовжував карбуватися із композицією «лев на короні». Також після коронації Георга V цей виразний дизайн отримала й монета у 6 пенсів, звичайно зі зміною написання номіналу — «SIX PENCE» (рис. 15).

Дизайн реверса флорина став подібним до дизайну флорина Вікторії 1887–1897 рр.

Рис. 17. 1/2 крони, срібло, 1914 р.

(так званий «Ювілейний флорин королеви Вікторії»): хрестом розмішені чотири щити Англії, Шотландії та Ірландії та чотири скіпетри із навершнями у вигляді хрестів, чортополоху й арфи. По центру — зірка ордену Підв'язки. Назва «TWO SCHILLINGS» з монети прибрана й лишилася лише «ONE FLORIN» (рис. 16).

Реверс півкрони — ледь змінений варіант монети Едуарда VII. Головна відмінність між ними — відсутність крапкового обідка навколо стрічки ордену Підв'язки (рис. 17).

Великим випробуванням для грошової системи Великої Британії стала Перша світова війна. Для покриття військових витрат уряд почав активно використовувати емісію. Вже у серпні 1914 р. було припинено обмін банкнот на золото. Для заміни

Рис. 13. Фартинг (1925 р.), півпенні (1922 р.) й пенні (1921 р.) короля Георга V. Реверси ті ж самі, що й на монетах Вікторії та Едуарда VII.

Рис. 19. Півсоверен та соверен, золото, 1911 р.

золотих монет казначейство випустило велику кількість непокритих золотом казначейських білетів номіналами 10 шилінгів і 1 фунт стерлінгів, що заміняли відповідно півсоверен та соверен. Цим самим золотий стандарт, на якому базувалася британська грошова система із 1816 р., було зруйновано (рис. 18).

Маса грошей в обігу з 1913 до 1918 р. зросла з 35 млн до 399 млн фунтів стерлінгів, тобто зросла у 11,4 рази. Неминучим наслідком цього стала інфляція. Тим не менш, її темпи були відносно невисокими, а товарні ціни зросли лише удвічі. При цьому курс фунта стерлінгів відносно долара США протягом усієї війни залишався на довоєнному рівні, оскільки у цей період зменшилася купівельна спроможність і цієї валюти. Крім того, Велика Британія активно проводила політику валютної інтервенції за рахунок кредитів США, що штучно підтримувало завищений курс фунта стерлінгів.

Карбування півсоверена припинено Королівським монетним двором вже у 1915 р., соверена — у 1916 р. Хоча у 1917 р. ще випущено тираж соверенів, більшість монет в обіг не потрапили й були переплавлені. Дещо довше золоті монети карбувалися відділеннями монетного двору в Австралії, Індії та Канаді (рис. 19).

Разом із припиненням карбування півсоверена відпала потреба у штучному чорнінні фардинга. Ця практика зупинилася посеред 1918 р., а тому фардинги із цієї датою трапляються у двох варіантах — затемнені й у природному кольорі.

Коронаційні та пам'ятні монети.

Королівський Монетний двір мав традицію відзначати сходження на трон нового монарха випуском коронаційних срібних крон та золотих фунтів. Так, у 1902 р. було випущено крону, 2 фунти і 5 фунтів на коронування Едуарда VII. За зовнішнім оформленням ці монети не відрізнялися від монет регулярного карбування (на кроні Вікторії, яка востаннє випущена у 1900 р., теж використано композицію «Святий Георг

і дракон»). За вагою і пробою дорогоцінного металу усі пам'ятні монети карбувалися відповідно до стандартів британської грошової системи випускалися паралельно монети звичайної якості й підвищеної Proof.

На гурті крони вперше у XX ст. з'явилася легенда «DECUS ET TUTAMEN ANNO REGNI II» — «прикраса і захист, у другий рік правління». Вперше цей вислів (цитата з поеми Вергілія «Енеїда» (книга V, рядок 262)) був використаний у 1662 р. на гурті перших монет, викарбуваних машинним способом. Сам гуртовий напис досить символічний — він є і прикрасою монети, і гарантією від обпилювання. Починаючи з 60-х років XVII ст. він розміщувався на гуртах усіх крупних номіналів (рис. 20).

У 1911 р. до коронації короля Георга V випущено золоті дво- й п'ятифунтові монети. Але, на відміну від монет батька, монети сина карбувалися лише у якості Proof тиражем 2812 штук кожна й в обіг не випускалися. Незвично, але у 1911 р. коронаційної крони випущено не було (рис. 21).

У 1918 р. Королівський монетний двір здійснив унікальний в Європі випуск монет на відзначення закінчення Першої світової війни, яка забрала життя 702,4 тис. британських солдат. Викарбовано лише 100 брон-

зових пенні із датою «1918». Усі вони були випущені в обіг. Відмінною рисою монет була лише цифри «1» справа від дати на реверсі. На жаль, до сьогодні збереглося лише три такі монети (табл. 2).

«Гроші Четверга».

Англійське монетне карбування має унікальну практику випуску монет виключно для добродійної церемонії, яка проводиться у передпасхальний четвер Святого Тижня.

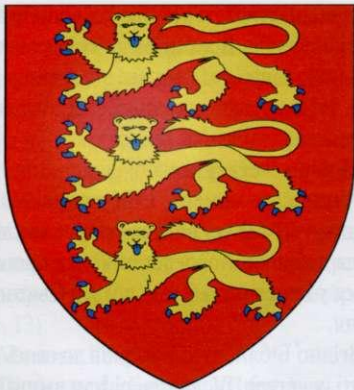
Згідно Біблії, за кілька днів до своєї смерті, у четвер, після вечері Ісус вмивав ноги своїм учням й втирав їх своїм рушником. Після того як пішов Іуда Ісус звернувся до них зі словами: «Заповідь нову даю вам: любіть один одного, як я любив вас...». Вважається, що від слова «заповідь» (лат. *mandatum*) походить англійське «*maundy*», яке дало назву четвергу Святого Тижня і пізніше — добродійним монетам. Сам термін «*Maundy money*» («монді мані») закріпився у роки правління короля Георга III (1760–1820), хоча перший запис про церемонію датується ще періодом правління короля Джона (1199–1216). Постійні ж записи ведуться з часу правління Едуарда I (1272–1307). Починаючи з Генріха VIII (1509–1547) у Англії монарх — голова

Рис. 20. Срібна корона й золоті 2 фунти і 5 фунтів 1902 р. Монети випущені на честь коронації Едуарда VII. Дизайн усіх трьох монет однаковий.

Рис. 21. Коронаційні монети Георга V. 2 фунти і 5 фунтів, золото, 1911 р.

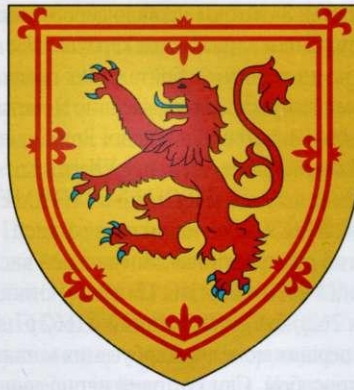

Історичний герб Англії — на червоному полі — три геральдичних лева.

англіканської церкви, а тому й церемонія у четвер перед Паскою стала невід'ємною частиною королівської регалії. У той період обряд сприймався як добродійна акція: король на деякий час забезпечував людей похилого віку одягом, харчами й грошима. Проте Єлизавета I (1558–1603) вперше замінила подарунки лише грошима.

У середні віки обряд відбувався там, де перебував монарх, пізніше, протягом XVIII–XIX ст., — без участі короля у Королівській Каплиці (зараз це бенкетна зала) в Уайтхоллі. Із 1890 р. і протягом 50 наступних років обряд здійснювався у Вестмінстерському Абатстві.

Власне сам обряд починається виходом монарха і Верховного лорда, яких супроводжують члени палати представників, гвардійці, місцеве духовенство і діти, які несуть букетики традиційних лікувальних

Герби Англії, Шотландії та Ірландії

Історичний герб Шотландії — на золотому полі червоний, із синіми озброєнням (кігтями і язиком), геральдичний лев, навкруги нього подвійна червона облямівка, проросла ліліями.

квітів. Хоча вмивання ніг припинилося ще у XVI ст., Верховний лорд та його помічники досі опоясані льняними рушниками. Із великою урочистістю процесія підходить у встановлене місце, де слухають спів першого гімну.

Для роздачі добродійних грошей на церемонію запрошують таку кількість людей, яка відповідає кількості прожитих монархом років, порівну чоловіків і жінок (часто по хворобі чи слабкості не усі вибрані представники можуть її відвідати). Перша роздача (компенсація за одяг) відбувається після читання розділу з Євангелія Святого Іоанна. Гроші знаходяться у зелених і білих гаманцях, які лежать на срібному блюді із монограму Вільяма II й Марії, хоча є факти, що воно використовувалося ще у часи Карла II (1660–1685). Жінки отримують зелені гаманці, чоловіки — білі. Під час другої

Історичний герб Ірландії — на синьому полі золота арфа зі срібними струнами.

роздачі учасники отримують по два гаманці: червоний, у якому знаходиться компенсація за харчі, і білий, у якому сума пенсів дорівнює віку монарха. Протягом роздачі хор співає вибрані гімни.

Для церемонії карбуються спеціальні набори Грошей Четверга (Maundy Set), які складаються з чотирьох монет: 1 пенні, 2 пенсів, 3 пенсів і 4 пенсів (гроута). Монети першого набору були недатованими й приписуються Карлу II. До 1820 р. для обряду використовувалися обігові монети. Починаючи із 1822 р. дрібні срібні монети карбуються підвищеної якості Proof-like виключно для церемонії. Їхній дизайн помітно поліпшується і є з того часу практично незмінним. Як і обігові монети, Гроші Четверга юридично є законними платіжними засобами і можуть бути витрачені за їхньою номінальною вартістю.

Оформлення аверсів Грошей Четверга: на аверсі портрет монарха у коловій легенді, а на реверсі зображена корона над цифрою номіналу у лавровому вінку. Таким чином, трьохпенсовик з наборів Грошей Четверга був ідентичним обіговій монеті цього номіналу.

Популярність монет постійно зростала, так як вони набували значення королівської відзнаки, особливо серед запрошених на церемонію, а потім і для колекціонерів. У результаті тиражі монет значно перевищували необхідні для вручення на церемонії — до 20 тис. шт. щороку. Тому у 1909 р. офіційні отримувачі наборів подали скаргу на надмірне карбування. Терміновим рішенням короля Едуарда VII емісія була обмежена. Проте й надалі випуск комплектів продовжував, хоча й у меншій мірі, перевищувати

Рис. 18. Казначейський білет, запроваджений в роки Першої світової війни. Як і соверен, білет має зображення профілю монарха й зображення сцени «Святий Георг і дракон».

Рис. 22. Гроші Четверга Вікторії, Едуарда VII та Георга V.

Таблиця 3. Характеристики монет у наборі «Грошей Четверга» у 1901–1920 рр.

Номинал	Метал	Вага, г	Діаметр, мм
1 пенні	срібло, 925 проба (92,5 % золото, 7,5 % мідь)	0,4713	11,15
2 пенси	срібло, 925 проба (92,5 % золото, 7,5 % мідь)	0,9426	13,44
3 пенси	срібло, 925 проба (92,5 % золото, 7,5 % мідь)	1,4138	16,26
4 пенси	срібло, 925 проба (92,5 % золото, 7,5 % мідь)	1,8851	17,63

необхідну кількість для церемонії. Щороку карбується, як правило, понад тисячу монет кожного номіналу. Крім церемонії, вони використовуються для подарунків, для продажу колекціонерам, для службовців монетного двору тощо (рис. 22, табл. 3).

Британський торговий долар.

Поява британського торгового долара була безпосереднім результатом Опіумних воєн (1839–1843 і 1856–1860 рр.), які Велика Британія вела на Далекому Сході. Зазнавши поразки, Китай був змушений відкрити декілька портів для британської торгівлі та віддати Гонконг. У наступні десятиріччя торгівля у регіоні почала швидко розвиватися, розширювалися банківські операції. Купівля китайських товарів здійснювалася за повноцінні срібні монети й швидко гроші з усього світу наповнили ринки регіону. Із подальшим розширенням британського торгового інтересу на Далекому Сході постала потреба випустити спеціальну монету для витіснення різноманітних іноземних монет з грошового обігу британських колоній, насамперед популярних мексиканського песо й торгового долара США. Нова торгова монета побачила світ у 1895 р. й отримала назву долар (англ. dollar, від нім. Taler — талер). Вибір незвичної для Великої Британії назви зумовлювався насамперед потребою успішної конкуренції із американськими монетами на ринку. У самій Великій Британії ці монети не використовувалися й карбувалися виключно для торгівлі на Далекому Сході.

Британський торговий долар, маючи стабільну 900-у пробу срібла й вагу 26,9568 г, швидко поширився у Китаї та Південно-Східній Азії. Лише за перші п'ять років емісії було випущено понад сто тисяч монет. Багато з них мають китайське контрмаркування. Таким способом на далекосхідних ринках засвідчувалася якість монет.

Монета має досить виразний дизайн. На аверсі зображено «Британію — володарку морів»: одягнена у тогу й коринфський шолом із тризубцем Посейдона й щитом-прапором «Юніон Джек» вона стоїть на фоні моря й торгового вітрильника. Позначення номіналу подано як ONE DOLLAR. Дизайн реверса об'єднує китайський символ довголіття (у центрі) та позначення номіналу китайськими ієрогліфами і малайським шрифтом. Як аверс, так і реверс мають по контуру орнамент із меандрів.

Рис. 23. Британський торговий долар, срібло, 1935 р. На аверсі номінал подано англійською мовою, на реверсі — китайською та малайською.

Таблиця 4. Характеристики британського торгового долара

Номинал	Метал	Вага, г	Діаметр, мм
1 долар	срібло, 900 проба (90% золото, 10% мідь)	26,9568	38,00

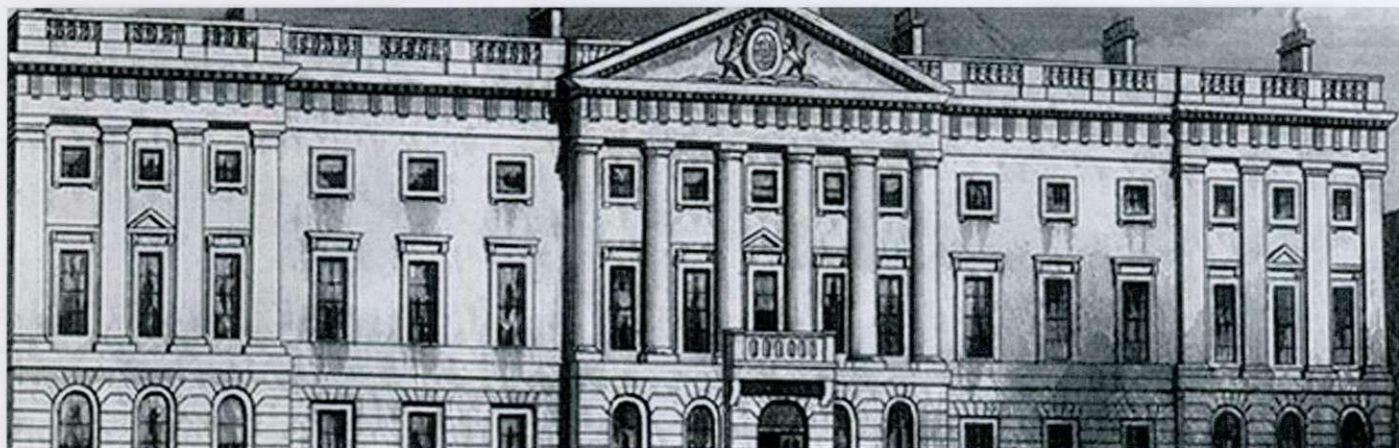
Примітно, що на монеті немає традиційного зображення монарха, його титулів тощо, немає навіть назви країни-емітента. Натомість присутній атрибут Великої Британії — персоналізація країни. Разом із цим, дизайн враховує інтереси населення регіону, у якому монета оберталася (рис. 23).

У ХХ ст. монети карбувалися безперервно з 1901 по 1904 рр., потім у 1907–1913 рр. Після тривалої паузи долар карбувався у 1921 р., але в обіг не потрапив (із 50211 монет нині залишилося лише 5). Надалі монета випускалася у 1929–1930 рр. Й востаннє емісію здійснено у 1934–1935 рр. Проте тираж останнього року у понад 6,8 млн штук було знищено на монетному дворі й сьогодні відомо лише 15 екземплярів, що залишилися.

Згорання карбування британського торгового долара відбулося через початок випуску гонконгської валюти. Остаточно британський торговий долар демонетизовано 1 серпня 1937 р. (табл. 4).

Монетні двори Великої Британії на початку ХХ ст.

У ХХ ст. головним підприємством по виробництву монет Великої Британії став

Фасад будівлі Королівського монетного двору на Тауер Хілл, 1810 р.

Королівський монетний двір (Royal Mint), розташований у Лондоні. Монети королеви Вікторії 1901 р. карбувалися тільки на ньому.

Історія монетного карбування у Лондоні розпочалася у IX ст., коли Альфред Великий повелів у 886 р. викарбувати велику кількість срібних пенні. У 1279 р. монетний двір було розміщено у Лондонському Тауері. Проте на той час монетний двір у Лондоні був один з багатьох в Англії. Лише із середини XVI ст. тут карбувалися майже усі англійські королівські монети.

У період промислової революції старе підприємство не могло конкурувати із приватними монетними дворами. Для розміщення парових машин та новітніх механізмів для монетного карбування необхідне було нове просторе приміщення. Тому в 1810 р. Королівський монетний двір було розміщено у новому приміщенні на Тауер Хілл (архітектори Джеймс Джонсон (James Johnson) та Роберт Сmek (Robert Smirke)). У 1880-х роках ця будівля була перебудована, оскільки виникла потреба у більших площах для розміщення обновленого машинного устаткування.

Таким чином, на початок XX ст. Королівський монетний двір став найпередовішим у країні, а незабаром і одним з найбільших у світі. На ньому карбувалися

Бірінгемський монетний двір.

монети для численних колоній та домініонів імперії. Зокрема, усі монети Канади до відкриття у 1908 р. власного Королівського канадського монетного двору.

Поряд із Королівським монетним двором частина пенсів Георга V карбувалася у Бірінгемі на монетному дворі «Хітон» (Heaton Mint) (у 1912, 1918 і 1919 рр.) та фірмою «Кінгс Нортон Метал Компані лімітед» («Kings Norton Metal Co. Ltd») (у 1918 і 1919 рр.; у 1912 р. постачала до Королівського монетного двору лише бронзові заготовки для монет).

Монетний двір «Хітон» (Heaton Mint), відомий ще під назвами «Бірінгемський монетний двір» (Birmingham Mint) чи «Ральф Хітон і Сини» («Ralph Heaton & Sons»), засновано у 1850 р. Ральфом Хітоном Другим (Ralph Heaton II) як приватне підприємство. Воно карбувало токени й монети окремо від Королівського монетного двору, але, тим не менш, у тісному співробітництві із ним. До початку XX ст. монетний двір «Хітон» неодноразово виконував замовлення на карбування обігових монет для внутрішнього обігу у Великій

Рис. 24. Знак монетно двору «Хітон» — літера «Н».

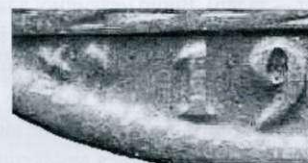

Рис. 25. Знак монетно двору «Кінгс Нортон Метал Компані лімітед» — абрєвіатура «KN».

Рис. 26. Розташування знаку монетного двору на золотих монетах.

Рис. 27. Королівський монетний двір у Лондоні — знаку немає.

Рис. 28. Сіднейський монетний двір — знак «S».

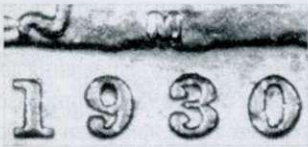

Рис. 29. Мельбурнський монетний двір — знак «M».

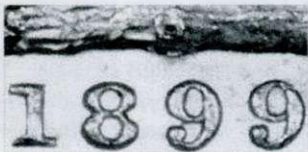

Рис. 30. Пертський монетний двір — знак «P».

Рис. 31. Знак Оттавського монетного двору на соверені — літера «С».

Рис. 32. Бомбейський монетний двір — знак «B».

Британії, а також у її колоніях. Під час Першої світової війни монетний двір виготовляв металеві деталі для боєприпасів.

Конкурент «Хітона» бірмінгемська фірма «Кінгс Нортон Метал Компані лімітед» також укладала контракти на карбування монет для Великої Британії та її колоній, карбувала монети для інших держав, постачала монетні заготовки до Королівського Монетного двору тощо.

Своїх знаків монетний двір у Лондоні як і раніше, не ставив. Натомість продукція бірмінгемських монетних дворів позначена літерами «Н» (Heaton) або «KN» (Kings Norton) на реверсі зліва від дати. Багато цих монет було вилучено з обігу колекціонерами у десятиріччя, що передувало децималізації 1971 р. (рис. 24, 25)

У кінці XIX ст. у різних куточках імперії відкривалися відділення Королівського монетного двору. Вони карбували лише золоті й торгові монети.

Починаючи із 1871 р. соверен та півсоверен карбувалися, крім Королівського монетного двору, також у його відділеннях у Австралії. Спочатку в Сідней, а з 1872 р. у Мельбурні. Із 1899 р. запрацювало також відділення у Перті. Початок емісії британських золотих монет у Австралії пояснюється тим, що на цьому континенті існували й розроблялися багаті поклади дорогоцінного металу й економічніше було карбувати монети поблизу джерела його видобутку, а не везти сировину до Лондона. Тим більш, що монети мали принаймні частково повертатися назад до регіону, виконуючи важливу роль у торгівельних операціях.

Австралійські монети нічим не відрізняються від власне британських, за виключенням монетного знаку, розташованого на реверсі над роком карбування. Знаками є початкові літери назви міста, у якому розташовувався монетний двір: Сідней — «S» (Sydney), Мельбурн — «M» (Melbourne), Перт — «P» (Perth). На відміну від монет, карбованих у Австралії, Королівський монетний двір у Лондоні знаку на монети не ставив (рис. 26–30).

Також у Сідней якістю Proof у 1902 р. випущено монети номіналами 2 і 5 фунтів. Проте емісія була дуже мізерною — 4 екземпляри монети нижчого номіналу й 3 вишого.

У роки правління Едуарда VII (1908 р.) емісію соверенів розпочало відділення королівського монетного двору в Оттаві (Канада). Його відкриття (2 січня 1908 р.) мало ті ж причини, що й початок роботи австралійських відділень — для пере-

Рис. 33. Знак Бомбейського монетного двору на британському торговому доларі — літера «B» на середньому зубці тризуба.

Рис. 34. Знак Томаса Брока — «Т.В.» на монетах Вікторії.

Рис. 35. Знак Георга Вільяма де-Соллеса «DES.» на портретній стороні монет Едуарда VII.

Рис. 36. Знак Бертрама Макеннала «В.М.» на портретній стороні монет Георга V.

Рис. 37. Знак Бенедетто Піструччі — «В.Р.» на золотих монетах Великої Британії.

карбування у соверени золота місцевого видобутку. У даному випадку це був метал з Британської Колумбії та Юкону.

Оттавські монети мають спеціальне позначення — літера «С» (початкова літера слова «Canada» («Канада»)) (рис. 31).

Умови Першої світової війни змусили британський уряд 21 грудня 1917 р. відкрити відділення Королівського монетного двору

Едгар Бертрам Макеннал (1863–1931), австралійський скульптор.

Бенедетто Піструччі (1783–1855), знаменитий італійський скульптор і гравер.

у Бомбеї (нині Мумбаї, Індія). Ним соверени карбувалися з 15 серпня 1918 р. до квітня 1919 р. Але усі монети мають дату «1918». Особлива позначка на монетах — літера «I» (початкова літера слова «India» — «Індія») на реверсі над роком карбування (рис. 32).

Слід зазначити, що у Сідней золоті британські монети продовжували карбувати до 1926 р., у Мельбурні та Перті — до

1931 р. У Оттаві соверен карбувався лише до 1919 р. Бомбейське відділення було закрите у травні 1919 р.

Більшість британських торгових доларів карбувалися у Британській Індії — на монетному дворі у місті Бомбей. У 1901 і 1902 рр. монету карбовано також у Калькутті (нині — Колката). У Лондоні торговий долар карбувався лише у 1925 і 1930 рр. Продукція індійських монетних дворів позначена першими літерами назв міст — відповідно «В» (Bombay) та «С» (Calcutta). Знак «В» знаходиться на центральному зубці тризуба, знак «С» — між лівою ногою Британії та щитом. Королівський монетний двір у Лондоні свого знаку традиційно не ставив (рис. 33).

Портретну сторону монет королеви Вікторії по моделі Томаса Брока (Thomas Brock) гравіював Джордж Вільям де Соллес (George William De-Saulles). На монетах під портретом королеви розміщено ініціали Томаса Брока «Т.В.» (рис. 34).

Автор реверсів шилінга флорина і півкрони королеви Вікторії — медальєр Едвард Пейнтер (Edward Painter). Свого знаку на монетах він не ставив.

Портретну сторону монет Едуарда VII виконав Георг Вільям де Соллес, який ставив знак «DES.» під головою короля (рис. 35).

Реверси шилінга, флорина й півкрони Едуарда VII підготував також Георг Вільям де Соллес (знаку на монетах немає). Для створення фігури Британії на флорині йому позувала дочка управляючого Королівським монетним двором.

Портретну сторону монет Георга V 1911–1926 рр. виконав відомий австралійський скульптор Едгар Бертрам Макеннал (Edgar Bertram Mackennal). Його ініціали «В.М.» знаходяться на зрізі шиї короля (рис. 36).

Реверс золотих монет підготував відомий італійський скульптор Бенедетто Піструччі (Benedetto Pistrucchi), який у 1816–1825 рр. працював на Лондонському монетному дворі. Його знак «В.Р.» знаходиться справа від дати (рис. 37).

Віктор Коняго щодо статті Круковського «Українські військові відзнаки та нагороди УСС періоду Першої світової війни» («НумізMATИКА і фалерИСТИКА», 2009, № 1).

Читаючи цю статтю можна зробити невірне припущення, що до сьогодні знаки УСС ніде, ніким та ніколи не описані та не зображені детально.

Я особисто зустрічався з паном Круковським у Львові, також він знав що у 2006 р. спільно із сином я закінчив книгу на вище згадану тему (ISBN 0-9688187-5-7, Наукове товариство ім. Шевченка, Канада, том 41). Тим не менше, пишучи свою статтю, він не згадав моєї наукової праці жодним словом. На мою думку це не етично так поступати. Невже це тому, що моя книга друкована англійською мовою? Я навмисно писав англійською, щоб популяризувати історію та знаки УСС у цілому світі, а не лише в Україні.

У моїй книзі детально описані та зображені з двох сторін усі відомі знаки та медалі УСС та їх різновидності також інші цікаві речі, які мають відношення до УСС та київських СС. На 95 % книга базована на матеріалах з моєї приватної колекції. Я подарував свої книги бібліотеці ім. Сефана у Львові та Львівському історичному музею. Крім того, копію моєї книги має С. Пахолко, разом з яким пан Круковський готує свою власну книгу до друку.

Прошу звернути увагу на те, що у згаданій статті п. Круковського повторюються такі самі помилкові припущення, як у книзі Д. Табачника, що ніби то знаки (badges, англ.) УСС «були виготовлені у польових умовах з підручного матеріалу...». Усі знаки УСС були виготовлені у відомих граверних майстернях Відня (Reinemer & Spiegel чи F. Schaffler — див мою книгу). Відзнаки (insignia, англ.) УСС теж не виготовляли. Усі УСС носили стандартні відзнаки австро-угорського війська. Тризуб на шапці (як це зображено на фото у статті) УСС не носили ніколи, бо це було заборонено у австро-угорському війську.

Я зараз правцюю спільно зі своїм сином над другим доповненим виданням книги.

Хто бажає оглянути оригінальні знаки (можливо також придбати, оскільки я маю 7–10 екз.) та книгу, прошу відвідати мій веб site www.drzvir.com.

Великобританія 1902–1952 рр.*

Едуард VII (1902–1910 рр.)
Георг V (1910–1936 рр.)

Рік Тираж Якість / Ціна

1/3 фартінга

Ø 15,0 мм. Бронза, 0,9–1,0 г. Гурт гладкий

Av.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: ONE THIRD / FARTHING

1902 288.000 Fine 50,0 XF 350,0

Ø 15,0 мм. Бронза, 0,9–1,0 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: ONE THIRD / FARTHING

1913 288.000 Fine 50,0 XF 350,0

Фартінг

Ø 20,0 мм. Бронза, 2,7–2,9 г. Гурт гладкий

Av.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: FARTHING

1902	5.125.000	Fine	15,0	XF	135,0
1903	5.131.000	Fine	15,0	XF	150,0
1904	3.629.000	Fine	15,0	XF	175,0
1905	4.077.000	Fine	15,0	XF	150,0
1906	5.340.000	Fine	15,0	XF	150,0
1907	4.399.000	Fine	15,0	XF	150,0
1908	4.265.000	Fine	15,0	XF	150,0
1909	8.852.000	Fine	15,0	XF	150,0
1910	2.598.000	Fine	15,0	XF	175,0

Ø 20,0 мм. Бронза, 2,8–2,9 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: FARTHING

1911 5.197.000 Fine 10,0 XF 75,0
1912 7.670.000 Fine 10,0 XF 50,0

Едуард VIII (1936 р.)
Георг VI (1936–1952 рр.)

Рік Тираж Якість / Ціна

1913	4.184.000	Fine	10,0	XF	50,0
1914	6.127.000	Fine	10,0	XF	75,0
1915	7.129.000	Fine	10,0	XF	85,0
1916	10.993.000	Fine	10,0	XF	50,0
1917	21.435.000	Fine	10,0	XF	40,0
1918	19.363.000	Fine	10,0	XF	65,0
1919	15.089.000	Fine	10,0	XF	65,0
1920	11.481.000	Fine	10,0	XF	50,0
1921	9.469.000	Fine	10,0	XF	50,0
1922	9.957.000	Fine	10,0	XF	35,0
1923	8.034.000	Fine	10,0	XF	35,0
1924	8.733.000	Fine	10,0	XF	35,0
1925	12.635.000	Fine	10,0	XF	35,0

Av.: Портрет іншого малюнку.

1926	9.792.000	Fine	10,0	XF	35,0
1927	7.868.000	Fine	10,0	XF	35,0
1928	11.626.000	Fine	10,0	XF	35,0
1929	8.419.000	Fine	10,0	XF	35,0
1930	4.195.000	Fine	10,0	XF	35,0
1931	6.595.000	Fine	10,0	XF	35,0
1932	9.293.000	Fine	10,0	XF	30,0
1933	4.560.000	Fine	10,0	XF	30,0
1934	3.053.000	Fine	10,0	XF	85,0
1935	2.227.000	Fine	10,0	XF	75,0
1936	9.734.000	Fine	10,0	XF	25,0

Ø 20,0 мм. Бронза, 2,8 г. Гурт гладкий

Av.: EDWARDVS VIII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: FARTHING

1937 Unc. 100.000,0

Ø 20,0 мм. Бронза, 2,8–2,9 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: FARTHING

1937	8.131.000	Fine	10,0	XF	40,0
1938	7.450.000	Fine	10,0	XF	40,0
1939	31.440.000	Fine	10,0	XF	35,0
1940	18.360.000	Fine	10,0	XF	35,0
1941	37.312.000	Fine	10,0	XF	35,0
1942	28.858.000	Fine	10,0	XF	25,0
1943	33.346.000	Fine	10,0	XF	25,0
1944	25.138.000	Fine	10,0	XF	25,0

Максим Загребя (Київ)
Сергій Яценко (Суми)

Рік Тираж Якість / Ціна

1945	23.736.000	Fine	10,0	XF	25,0
1946	24.365.000	Fine	10,0	XF	25,0
1947	14.746.000	Fine	10,0	XF	25,0
1948	16.622.000	Fine	10,0	XF	25,0

Ø 20,0 мм. Бронза, 2,8–2,9 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS VI D. G. BRITT. OMN. REX FIDEI DEF.
Rv.: FARTHING

1949	8.424.000	Fine	10,0	XF	25,0
1950	10.325.000	Fine	10,0	XF	25,0
1951	14.016.000	Fine	10,0	XF	25,0
1952	5.251.000	Fine	10,0	XF	25,0

1/2 пені

Ø 25,0 мм. Бронза, 5,7 г. Гурт гладкий

Av.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: HALF PENNY

1902 13.673.000 Fine 15,0 XF 120,0
1903 11.451.000 Fine 30,0 XF 140,0

Видно 2 різні види реверсу

*До каталогу не включено благодійні монети, про які детально йшлося у № 2'02 (Януш Ян. Из истории благотворительных монет Англии)

В английской нумизматике благотворительные монеты имеют название — **Maundy Set** (Мон-ди сет). В этот комплект входят четыре мелких серебряных монеты номиналом в 1, 2, 3 и 4 пенса. Последние два века этот набор выпускается исключительно для благотворительной церемонии, проводимой в предпасхальный четверг Святой Недели, на которой королева или её представители осуществляют раздачу этих монет специально отобраным людям.

Монети Європи

Рік	Тираж	Якість / Ціна
1904	8.131.000	Fine 40,0 XF 350,0
1905	10.125.000	Fine 35,0 XF 125,0
1906	11.101.000	Fine 35,0 XF 125,0
1907	16.849.000	Fine 20,0 XF 100,0
1908	16.621.000	Fine 20,0 XF 100,0
1909	8.279.000	Fine 25,0 XF 200,0
1910	10.770.000	Fine 20,0 XF 125,0

Ø 25,0 мм. Бронза, 5,7 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: HALF PENNY

1911	12.571.000	Fine 15,0 XF 85,0
1912	21.186.000	Fine 15,0 XF 85,0
1913	17.476.000	Fine 15,0 XF 125,0
1914	20.289.000	Fine 15,0 XF 125,0
1915	21.563.000	Fine 15,0 XF 75,0
1916	39.386.000	Fine 15,0 XF 50,0
1917	38.245.000	Fine 15,0 XF 50,0
1918	22.321.000	Fine 15,0 XF 50,0
1919	28.104.000	Fine 15,0 XF 50,0
1920	35.147.000	Fine 15,0 XF 50,0
1921	28.027.000	Fine 15,0 XF 50,0
1922	10.735.000	Fine 20,0 XF 125,0
1923	12.266.000	Fine 15,0 XF 75,0
1924	13.971.000	Fine 15,0 XF 125,0
1925	12.216.000	Fine 15,0 XF 125,0

Av.: Портрет іншого малюнку.

1925	Fine 35,0 XF 250,0
1926	6.712.000 Fine 35,0 XF 125,0
1927	15.590.000 Fine 15,0 XF 85,0

Av.: Портрет маленьки.

1928	20.935.000	Fine 10,0 XF 50,0
1929	25.680.000	Fine 10,0 XF 50,0
1930	12.533.000	Fine 10,0 XF 50,0
1931	16.138.000	Fine 10,0 XF 50,0
1932	14.448.000	Fine 10,0 XF 50,0
1933	10.560.000	Fine 10,0 XF 50,0
1934	7.704.000	Fine 15,0 XF 85,0
1935	12.180.000	Fine 10,0 XF 50,0
1936	23.009.000	Fine 10,0 XF 30,0

Рік	Тираж	Якість / Ціна
1937	150.000,0	Unc.

Ø 25,0 мм. Бронза, 5,7 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: HALF PENNY

1937	24.504.000	Fine 10,0 XF 45,0
1938	40.320.000	Fine 15,0 XF 50,0
1939	28.925.000	Fine 15,0 XF 25,0
1940	32.162.000	Fine 10,0 XF 45,0
1941	45.120.000	Fine 15,0 XF 25,0
1942	71.909.000	Fine 10,0 XF 25,0
1943	76.200.000	Fine 10,0 XF 25,0
1944	81.840.000	Fine 10,0 XF 25,0
1945	57.000.000	Fine 10,0 XF 25,0
1946	22.726.000	Fine 15,0 XF 35,0
1947	21.266.000	Fine 10,0 XF 30,0
1948	26.947.000	Fine 10,0 XF 25,0

Ø 25,0 мм. Бронза, 5,7 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS VI D. G. BRITT. OMN. REX FIDEI DEF.
Rv.: HALF PENNY

1949	24.744.000	Fine 15,0 XF 85,0
1950	24.154.000	Fine 10,0 XF 55,0
1951	14.868.000	Fine 10,0 XF 85,0
1952	33.278.000	Fine 10,0 XF 25,0

1 пені

Ø 31,0 мм. Бронза, 9,4 г. Гурт гладкий

Av.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: ONE PENNY

Рік	Тираж	Якість / Ціна
1902	26.977.000	Fine 25,0 XF 110,0
1903	21.415.000	Fine 50,0 XF 185,0
1904	12.913.000	Fine 75,0 XF 450,0
1905	17.784.000	Fine 75,0 XF 350,0
1906	37.990.000	Fine 40,0 XF 175,0
1907	47.322.000	Fine 40,0 XF 175,0
1908	31.506.000	Fine 30,0 XF 125,0
1909	19.617.000	Fine 30,0 XF 150,0
1910	29.549.000	Fine 25,0 XF 125,0

Ø 31,0 мм. Бронза, 9,4 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: ONE PENNY

1911	23.079.000	Fine 30,0 XF 150,0
1912	48.306.000	Fine 30,0 XF 150,0
H	16.800.000	Fine 100,0 XF 500,0
1913	65.497.000	Fine 30,0 XF 150,0
1914	50.821.000	Fine 30,0 XF 125,0
1915	47.311.000	Fine 30,0 XF 125,0
1916	86.411.000	Fine 30,0 XF 125,0
1917	107.905.000	Fine 30,0 XF 100,0
1918	84.227.000	Fine 30,0 XF 100,0
H	2.573.000	Fine 200,0 XF 1.750,0
KN	Fine 350,0 XF 2.500,0	
1919	113.761.000	Fine 30,0 XF 100,0
H	4.526.000	Fine 125,0 XF 1.750,0
KN	Fine 175,0 XF 2.500,0	
1920	124.693.000	Fine 30,0 XF 100,0
1921	129.718.000	Fine 30,0 XF 150,0
1922	16.347.000	Fine 110,0 XF 450,0
1926	Fine 60,0 XF 450,0	

Av.: Портрет іншого малюнку.

1926	4.499.000	Fine 850,0 XF 9.000,0
1927	60.990.000	Fine 35,0 XF 125,0

Монети Європи

Рік Тираж Якість / Ціна

Av.: Портрет маленький.

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1928	50.178.000	Fine 15,0 XF	75,0
1929	49.133.000	Fine 15,0 XF	75,0
1930	29.098.000	Fine 35,0 XF	75,0
1931	19.843.000	Fine 20,0 XF	100,0
1932	8.278.000	Fine 55,0 XF	150,0
1933	Пені для обігу в цьому році не карбувалися		Unc. RARE
1934	13.966.000	Fine 25,0 XF	150,0
1935	56.070.000	Fine 10,0 XF	25,0
1936	154.296.000	Fine 10,0 XF	25,0

Ø 31,0 мм. Бронза, 9,4 г. Гурт гладкий

Av.: EDWARDVS VIII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: ONE PENNY

1937	Unc.	200.000,0
------	------	-----------

Ø 31,0 мм. Бронза, 9,4 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: ONE PENNY

1937	88.896.000	Fine 10,0 XF	30,0
1938	121.560.000	Fine 15,0 XF	55,0
1939	55.560.000	Fine 10,0 XF	35,0
1940	42.284.000	Fine 15,0 XF	85,0
1944	42.600.000	Fine 10,0 XF	35,0
1945	79.531.000	Fine 10,0 XF	30,0
1946	66.856.000	Fine 10,0 XF	30,0
1947	52.220.000	Fine 10,0 XF	30,0
1948	63.961.000	Fine 10,0 XF	30,0

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 31,0 мм. Бронза, 9,4 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS VI D. G. BRITT. OMN. REX FIDEI DEF.
Rv.: ONE PENNY

1949	14.324.000	Fine 10,0 XF	55,0
1950	240.000	Fine 45,0 XF	185,0
1951	120.000	Fine 110,0 XF	250,0

3 пенса

Ø 22,0 мм. Бронзово-нікелевий сплав, 6,8 г. Гурт гладкий

Av.: EDWARDVS VIII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: THREE PENCE

1937	Unc.	200.000,0
------	------	-----------

Ø 22,0 мм. Бронзово-нікелевий сплав, 6,8 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: THREE PENCE

1937	45.708.000	Fine 15,0 XF	45,0
1938	14.532.000	Fine 10,0 XF	35,0
1939	5.603.000	Fine 35,0 XF	85,0
1940	12.636.000	Fine 15,0 XF	45,0
1941	60.239.000	Fine 10,0 XF	35,0
1942	103.214.000	Fine 10,0 XF	35,0
1943	101.702.000	Fine 10,0 XF	35,0
1944	69.760.000	Fine 10,0 XF	35,0
1945	33.942.000	Fine 10,0 XF	35,0
1946	521.000	Fine 50,0 XF	750,0
1948	4.230.000	Fine 15,0 XF	85,0

Ø 22,0 мм. Бронзово-нікелевий сплав, 6,8 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIUS VI D. G. BRITT. OMN. REX FIDEI DEF.
Rv.: THREE PENCE

1949	464.000	Fine 125,0 XF	1.250,0
1950	1.600.000	Fine 45,0 XF	350,0
1951	1.184.000	Fine 45,0 XF	300,0
1952	25.494.000	Fine 10,0 XF	55,0

Рік Тираж Якість / Ціна

6 пенсів

Ø 19,0 мм. Срібло 925-ї проби, 3,0 г. Гурт рифлений

Av.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
Rv.: SIX PENCE

1902	6.356.000	Fine 85,0 XF	250,0
1903	5.411.000	Fine 85,0 XF	250,0
1904	4.487.000	Fine 110,0 XF	350,0
1905	4.236.000	Fine 85,0 XF	300,0
1906	7.641.000	Fine 50,0 XF	250,0
1907	8.734.000	Fine 50,0 XF	250,0
1908	6.739.000	Fine 75,0 XF	350,0
1909	6.584.000	Fine 50,0 XF	250,0
1910	12.491.000	Fine 35,0 XF	200,0

Ø 19,0 мм. Срібло 925-ї проби, 3,0 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIUS V D. G. BRITT. OMN. REX
Rv.: FID. DEF. IND. IMP. / SIX PENCE

1911	9.165.000	Fine 40,0 XF	175,0
1912	10.984.000	Fine 50,0 XF	250,0
1913	7.500.000	Fine 80,0 XF	300,0
1914	22.715.000	Fine 25,0 XF	200,0
1915	15.695.000	Fine 25,0 XF	125,0
1916	22.207.000	Fine 25,0 XF	125,0
1917	7.725.000	Fine 85,0 XF	350,0
1918	27.559.000	Fine 25,0 XF	125,0
1919	13.375.000	Fine 25,0 XF	125,0
1920	14.136.000	Fine 25,0 XF	125,0

Ø 19,0 мм. Срібло 500-ї проби, 3,0 г. Гурт рифлений

1920	Fine 25,0 XF	125,0	
1921	30.340.000	Fine 25,0 XF	125,0
1922	16.879.000	Fine 30,0 XF	150,0
1923	6.383.000	Fine 35,0 XF	175,0
1924	17.444.000	Fine 30,0 XF	150,0
1925	12.721.000	Fine 30,0 XF	150,0
1926	21.810.000	Fine 30,0 XF	150,0

Ø 19,0 мм. Срібло 500-ї проби, 3,0 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIUS V D. G. BRITT. OMN. REX
Rv.: FID. DEF. IND. IMP. / SIX PENCE

1926	Fine 25,0 XF	125,0	
1927	8.925.000	Fine 30,0 XF	150,0

Монети Європи

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 19,0 мм. Срібло 500-ї проби, 3,0 г. Гурт рифлений
Av.: **GEORGIUS V D: G: BRITT: OMN: REX**
Rv.: **SIX - PEN - CE / A - D**

1928	23.123.000	Fine	35,0	XF	75,0
1929	28.319.000	Fine	35,0	XF	75,0
1930	16.990.000	Fine	35,0	XF	75,0
1931	16.873.000	Fine	35,0	XF	125,0
1932	9.406.000	Fine	85,0	XF	250,0
1933	22.185.000	Fine	35,0	XF	75,0
1934	9.304.000	Fine	35,0	XF	75,0
1935	13.996.000	Fine	35,0	XF	75,0
1936	24.380.000	Fine	35,0	XF	75,0

Ø 19,0 мм. Срібло 500-ї проби, 3,0 г. Гурт рифлений
Av.: **EDWARDVS VIII D: G: BR: OMN: REX**
Rv.: **FID: DEF: - IND: IMP: / SIX PENCE**

1937 Unc. 125.000,0

Ø 19,0 мм. Срібло 500-ї проби, 3,0 г. Гурт рифлений
Av.: **GEORGIUS VI D: G: BR: OMN: REX**
Rv.: **FID: DEF: - IND: IMP: / SIX PENCE**

1937	22.303.000	Fine	20,0	XF	40,0
1938	13.403.000	Fine	35,0	XF	85,0
1939	28.670.000	Fine	20,0	XF	70,0
1940	20.875.000	Fine	20,0	XF	40,0
1941	23.087.000	Fine	20,0	XF	40,0
1942	44.943.000	Fine	20,0	XF	40,0
1943	46.927.000	Fine	20,0	XF	40,0
1944	36.953.000	Fine	20,0	XF	40,0
1945	39.939.000	Fine	20,0	XF	40,0
1946	43.466.000	Fine	20,0	XF	40,0

Ø 19,0 мм. Мідно-нікелевий сплав, 3,0 г. Гурт рифлений

1947	29.993.000	Fine	10,0	XF	25,0
1948	88.324.000	Fine	10,0	XF	25,0

Ø 19,0 мм. Мідно-нікелевий сплав, 3,0 г. Гурт рифлений
Av.: **GEORGIUS VI D: G: BR: OMN: REX**
Rv.: **FID: - DEF: / SIX PENCE**

1949	41.336.000	Fine	10,0	XF	25,0
1950	32.742.000	Fine	10,0	XF	25,0
1951	40.399.000	Fine	15,0	XF	35,0
1952	1.013.000	Fine	85,0	XF	250,0

Рік Тираж Якість / Ціна

1 шилінг

Ø 24,0 мм. Срібло 925-ї проби, 5,7 г. Гурт рифлений
Av.: **EDWARDVS VII D: G: BRITT: OMN: REX F: D: IND: IMP.**
Rv.: **FID: DEF: IND: IMP: / ONE SHILLING**

1902	7.890.000	Fine	100,0	XF	500,0
1903	2.062.000	Fine	185,0	XF	1.100,0
1904	2.040.000	Fine	75,0	XF	1.100,0
1905	488.000	Fine	2.500,0	XF	8.500,0
1906	10.791.000	Fine	85,0	XF	450,0
1907	14.083.000	Fine	85,0	XF	400,0
1908	3.807.000	Fine	100,0	XF	1.100,0
1909	5.665.000	Fine	100,0	XF	1.100,0
1910	26.547.000	Fine	75,0	XF	400,0

Ø 24,0 мм. Срібло 925-ї проби, 5,7 г. Гурт рифлений
Av.: **GEORGIUS V D: G: BRITT: OMN: REX**
Rv.: **FID: DEF: IND: IMP: / ONE SHILLING**

1911	20.066.000	Fine	55,0	XF	185,0
1912	15.594.000	Fine	85,0	XF	250,0
1913	9.002.000	Fine	125,0	XF	350,0
1914	23.416.000	Fine	35,0	XF	125,0
1915	39.279.000	Fine	35,0	XF	125,0
1916	35.862.000	Fine	35,0	XF	125,0
1917	22.203.000	Fine	85,0	XF	250,0
1918	34.916.000	Fine	35,0	XF	125,0
1919	10.824.000	Fine	35,0	XF	125,0

Ø 24,0 мм. Срібло 500-ї проби, 5,7 г. Гурт рифлений

1920	22.825.000	Fine	35,0	XF	200,0
1921	22.649.000	Fine	35,0	XF	250,0
1922	27.216.000	Fine	35,0	XF	200,0
1923	14.575.000	Fine	35,0	XF	175,0
1924	9.250.000	Fine	50,0	XF	250,0
1925	5.419.000	Fine	75,0	XF	500,0
1926	22.516.000	Fine	35,0	XF	150,0

Ø 24,0 мм. Срібло 500-ї проби, 5,7 г. Гурт рифлений
Av.: **GEORGIUS V D: G: BRITT: OMN: REX F: D: IND: IMP.**
Rv.: **FID: DEF: IND: IMP: / ONE SHILLING**

1926		Fine	85,0	XF	250,0
1927		Fine	85,0	XF	310,0

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 24,0 мм. Срібло 500-ї проби, 5,7 г. Гурт рифлений
Av.: **GEORGIUS V D: G: BRITT: OMN: REX F: D: IND: IMP.**
Rv.: **FID: DEF: - IND: IMP: / ONE SHILLING**

1927	9.262.000	Fine	40,0	XF	150,0
1928	18.137.000	Fine	35,0	XF	100,0
1929	19.343.000	Fine	35,0	XF	100,0
1930	3.137.000	Fine	110,0	XF	350,0
1931	6.994.000	Fine	35,0	XF	100,0
1932	12.168.000	Fine	40,0	XF	150,0
1933	11.512.000	Fine	35,0	XF	100,0
1934	6.138.000	Fine	40,0	XF	150,0
1935	9.183.000	Fine	35,0	XF	100,0
1936	11.911.000	Fine	30,0	XF	75,0

Ø 24,0 мм. Срібло 500-ї проби, 5,7 г. Гурт рифлений
Av.: **EDWARDVS VIII D: G: BRITT: OMN: REX F: D: IND: IMP.**
Rv.: **FID: DEF: - IND: IMP: / ONE SHILLING**

1937 1.000.000 Unc. 150.000,0

Ø 24,0 мм. Срібло 500-ї проби, 5,7 г. Гурт рифлений
Av.: **GEORGIUS VI D: G: BR: OMN: REX**
Rv.: **FID: DEF: IND: IMP: / ONE SHILLING**

1937	8.359.000	Fine	35,0	XF	85,0
1938	4.833.000	Fine	85,0	XF	150,0
1939	11.053.000	Fine	35,0	XF	85,0
1940	11.099.000	Fine	35,0	XF	85,0
1941	11.392.000	Fine	35,0	XF	85,0
1942	17.454.000	Fine	35,0	XF	85,0
1943	11.404.000	Fine	35,0	XF	60,0
1944	11.587.000	Fine	35,0	XF	60,0
1945	15.143.000	Fine	35,0	XF	60,0
1946	18.664.000	Fine	35,0	XF	60,0

Ø 24,0 мм. Мідно-нікелевий сплав, 5,7 г. Гурт рифлений

1947	12.121.000	Fine	10,0	XF	25,0
1948	45.577.000	Fine	10,0	XF	25,0

Монети Європи

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 24,0 мм. Срібло 500-ї проби, 5,7 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIUS VI D. G. BR. OMN. REX

Rv.: FID. DEF. IND. IMP. / ONE SHILLING

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1937	6.749.000	Fine	25,0 XF 50,0
1938	4.798.000	Fine	30,0 XF 125,0
1939	10.264.000	Fine	25,0 XF 85,0
1940	9.913.000	Fine	25,0 XF 50,0
1941	8.086.000	Fine	25,0 XF 50,0
1942	13.677.000	Fine	25,0 XF 50,0
1943	9.824.000	Fine	25,0 XF 50,0
1944	10.990.000	Fine	25,0 XF 50,0
1945	15.106.000	Fine	25,0 XF 50,0
1946	16.382.000	Fine	25,0 XF 50,0

Ø 24,0 мм. Мідно-нікелевий сплав, 5,7 г. Гурт рифлений

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1947	12.283.000	Fine	10,0 XF 25,0
1948	45.352.000	Fine	10,0 XF 25,0

Ø 24,0 мм. Мідно-нікелевий сплав, 5,7 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIUS VI D. G. BR. OMN. REX

Rv.: FID. DEF. / ONE SHILLING

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1949	19.328.000	Fine	10,0 XF 25,0
1950	19.244.000	Fine	10,0 XF 25,0
1951	9.957.000	Fine	10,0 XF 25,0
1952		Proof	50.000,0

Ø 24,0 мм. Мідно-нікелевий сплав, 5,7 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIUS VI D. G. BR. OMN. REX

Rv.: FID. DEF. / ONE SHILLING

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1949	21.243.000	Fine	10,0 XF 25,0
1950	14.300.000	Fine	10,0 XF 25,0
1951	10.961.000	Fine	10,0 XF 25,0

Рік Тираж Якість / Ціна

1 флорин (2 шилінга)

Ø 28,5 мм. Срібло 925-ї проби, 11,3 г. Гурт рифлений

Av.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: ONE FLORIN - TWO SHILLING

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1902	2.190.000	Fine	100,0 XF 500,0
1903	995.000	Fine	350,0 XF 1.000,0
1904	2.770.000	Fine	350,0 XF 1.000,0
1905	1.188.000	Fine	1.750,0 XF 8.500,0
1906	6.910.000	Fine	200,0 XF 850,0
1907	5.948.000	Fine	150,0 XF 1.000,0
1908	3.280.000	Fine	400,0 XF 1.750,0
1909	3.483.000	Fine	400,0 XF 1.750,0
1910	5.651.000	Fine	100,0 XF 600,0

Ø 28,5 мм. Срібло 925-ї проби, 11,3 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIUS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: ONE FLORIN

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1911	5.951.000	Fine	110,0 XF 350,0
1912	8.572.000	Fine	110,0 XF 400,0
1913	4.545.000	Fine	150,0 XF 850,0
1914	21.253.000	Fine	110,0 XF 450,0
1915	12.358.000	Fine	85,0 XF 250,0
1916	21.064.000	Fine	85,0 XF 250,0
1917	11.182.000	Fine	85,0 XF 250,0
1918	29.212.000	Fine	85,0 XF 250,0
1919	9.469.000	Fine	85,0 XF 275,0

Ø 28,5 мм. Срібло 500-ї проби, 11,3 г. Гурт рифлений

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1920	15.388.000	Fine	55,0 XF 250,0
1921	34.864.000	Fine	55,0 XF 250,0
1922	23.861.000	Fine	55,0 XF 250,0
1923	21.547.000	Fine	55,0 XF 175,0
1924	4.582.000	Fine	85,0 XF 350,0
1925	1.404.000	Fine	185,0 XF 1.750,0
1926	5.125.000	Fine	85,0 XF 350,0

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 28,5 мм. Срібло 500-ї проби, 11,3 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIUS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: FID. DEF. - IND. IMP. / ONE FLORIN

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1927		Proof	850,0
1928	11.088.000	Fine	35,0 XF 100,0
1929	16.397.000	Fine	35,0 XF 100,0
1930	5.734.000	Fine	35,0 XF 125,0
1931	6.556.000	Fine	35,0 XF 100,0
1932	717.000	Fine	750,0 XF 1.750,0
1933	8.685.000	Fine	35,0 XF 100,0
1935	7.541.000	Fine	35,0 XF 100,0
1936	9.000.897	Fine	30,0 XF 75,0

Ø 28,5 мм. Срібло 500-ї проби, 11,3 г. Гурт рифлений

Av.: EDWARDVS VIII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: FID. DEF. - IND. IMP. / TWO SHILLING

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1937		Unc.	150.000,0

Ø 28,5 мм. Срібло 500-ї проби, 11,3 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIUS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: FID. DEF. - IND. IMP. / TWO SHILLING

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1937	13.007.000	Fine	20,0 XF 85,0
1938	7.909.000	Fine	35,0 XF 100,0
1939	20.851.000	Fine	30,0 XF 75,0
1940	18.700.000	Fine	30,0 XF 75,0
1941	24.451.000	Fine	30,0 XF 75,0
1942	39.895.000	Fine	30,0 XF 75,0
1943	26.712.000	Fine	30,0 XF 75,0
1944	27.560.000	Fine	25,0 XF 50,0
1945	25.858.000	Fine	25,0 XF 50,0
1946	22.300.000	Fine	25,0 XF 50,0

Ø 28,5 мм. Мідно-нікелевий сплав, 11,3 г. Гурт рифлений

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1947	22.910.000	Fine	10,0 XF 25,0
1948	67.554.000	Fine	10,0 XF 25,0

Монети Європи

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 28,5 мм. Мідно-нікелевий сплав, 11,3 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIVS VI D. G. BRITT. OMN. REX FIDEI DEF.

Rv.: FID: DEF: / TWO SHILLING

1949	28.615.000	Fine	10,0	XF	25,0
1950	24.357.000	Fine	10,0	XF	25,0
1951	27.412.000	Fine	10,0	XF	25,0

1/2 КРОНИ

Ø 32,0 мм. Срібло 925-ї проби, 14,1 г. Гурт рифлений

Av.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: FID: DEF: - IND: IMP: / HALF CROWN

1902	1.316.000	Fine	150,0	XF	1.750,0
1903	275.000	Fine	850,0	XF	8.000,0
1904	710.000	Fine	1.000,0	XF	9.000,0
1905	166.000	Fine	5.000,0	XF	11.000,0
1906	2.886.000	Fine	250,0	XF	1.750,0
1907	3.694.000	Fine	250,0	XF	1.750,0
1908	1.759.000	Fine	400,0	XF	4.000,0
1909	3.052.000	Fine	250,0	XF	3.500,0
1910	2.558.000	Fine	200,0	XF	1.500,0

Ø 32,0 мм. Срібло 925-ї проби, 14,1 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIVS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: FID: DEF: - IND: IMP: / HALF CROWN

1911	2.915.000	Fine	100,0	XF	450,0
1912	4.701.000	Fine	125,0	XF	500,0
1913	4.090.000	Fine	150,0	XF	550,0
1914	18.333.000	Fine	85,0	XF	250,0
1915	32.433.000	Fine	85,0	XF	250,0
1916	29.530.000	Fine	85,0	XF	250,0
1917	11.172.000	Fine	110,0	XF	250,0
1918	29.080.000	Fine	50,0	XF	250,0
1919	10.267.000	Fine	85,0	XF	400,0

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 32,0 мм. Срібло 500-ї проби, 14,1 г. Гурт рифлений

1920	17.983.000	Fine	85,0	XF	250,0
1921	23.678.000	Fine	85,0	XF	300,0
1922	16.397.000	Fine	85,0	XF	350,0
1923	26.309.000	Fine	85,0	XF	250,0
1924	5.866.000	Fine	85,0	XF	350,0
1925	1.413.000	Fine	250,0	XF	2.500,0
1926	4.474.000	Fine	85,0	XF	450,0

Ø 32,0 мм. Срібло 500-ї проби, 14,1 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIVS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: FID: DEF: - IND: IMP: / HALF CROWN

1926		Fine	100,0	XF	450,0
1927	6.838.000	Fine	85,0	XF	300,0

Ø 32,0 мм. Срібло 500-ї проби, 14,1 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIVS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: FID: DEF: - IND: IMP: / HALF CROWN

1927				Proof	500,0
1928	18.763.000	Fine	55,0	XF	125,0
1929	17.633.000	Fine	65,0	XF	125,0
1930	830.000	Fine	250,0	XF	1.750,0
1931	11.264.000	Fine	55,0	XF	175,0
1932	4.794.000	Fine	65,0	XF	150,0
1933	10.311.000	Fine	50,0	XF	125,0
1934	2.422.000	Fine	80,0	XF	250,0
1935	7.022.000	Fine	70,0	XF	125,0
1936	7.039.000	Fine	60,0	XF	125,0

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 32,0 мм. Срібло 500-ї проби, 14,1 г. Гурт рифлений

Av.: EDWARDVS VIII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: FID: DEF: IND: IMP: / HALF CROWN

1937				Unc.	200.000,0
------	--	--	--	------	-----------

Ø 32,0 мм. Срібло 500-ї проби, 14,1 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIVS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: FID: DEF: - IND: IMP: / HALF CROWN

1937	9.106.000	Fine	55,0	XF	135,0
1938	6.426.000	Fine	55,0	XF	135,0
1939	15.479.000	Fine	55,0	XF	135,0
1940	17.948.000	Fine	55,0	XF	135,0
1941	15.774.000	Fine	55,0	XF	135,0
1942	31.220.000	Fine	55,0	XF	135,0
1943	15.463.000	Fine	55,0	XF	135,0
1944	15.255.000	Fine	55,0	XF	135,0
1945	19.849.000	Fine	55,0	XF	135,0
1946	22.725.000	Fine	55,0	XF	135,0

Ø 32,0 мм. Мідно-нікелевий сплав, 14,1 г. Гурт рифлений

1946				Proof	15.000,0
1947	21.910.000	Fine	45,0	XF	100,0
1948	71.165.000	Fine	45,0	XF	100,0

Ø 32,0 мм. Мідно-нікелевий сплав, 14,1 г. Гурт рифлений

Av.: GEORGIVS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Rv.: FID: - DEF: / HALF CROWN

1949	28.273.000	Fine	25,0	XF	50,0
1950	28.336.000	Fine	25,0	XF	50,0
1951	9.004.000	Fine	25,0	XF	50,0
1952				Unc.	125.000,0

Монети Європи

Рік Тираж Якість / Ціна

Крона

Ø 39,0 мм. Срібло 925-ї проби, 28,3 г. Гурт рифлений
 Av.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
 1902 255.000 Fine 450,0 XF 1.850,0

Ø 39,0 мм. Срібло 500-ї проби, 28,3 г. Гурт рифлений
 Av.: GEORGIVS V DIE GRA. BRITT. OMN. REX.
 Rv.: FID: - DEF: - IND: - IMP: / CROWN

1927	15.000	Proof	2.500,0
1928	9.034	Fine	750,0 XF 2.100,0
1929	4.994	Fine	800,0 XF 2.100,0
1930	4.847	Fine	800,0 XF 2.100,0
1931	4.056	Fine	800,0 XF 2.100,0
1932	2.395	Fine	1.400,0 XF 2.500,0
1933	7.132	Fine	1.000,0 XF 2.850,0
1934	932	Fine	8.500,0 XF 32.000,0
1936	2.473	Fine	1.250,0 XF 2.100,0

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 39,0 мм. Срібло 500-ї проби, 28,3 г. Гурт рифлений
 Av.: GEORGIVS V DG. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.
 Гуртовий напис: DECUS ET TUTAMEN ANNO REGNI XXV
 1935 715.000 Fine 75,0 XF 125,0

Гуртовий напис: MEN ANNO REGNI XXV
 1935 Fine 1.000,0 XF 2.500,0

Ø 39,0 мм. Срібло 500-ї проби, 28,3 г. Гурт рифлений
 Av.: EDWARDVS VIII D. G. BR. OMN. REX
 Rv.: FID: DEF: IND: IMP: / CROWN
 1937 Unc. 1.000.000,0

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 39,0 мм. Срібло 500-ї проби, 28,3 г. Гурт рифлений
 Av.: GEORGIVS VI D. G. BR. OMN. REX
 Rv.: FID: DEF: IND: IMP: / CROWN
 1937 419.000 Fine 100,0 XF 450,0

Ø 39,0 мм. Мідно-нікелевий сплав, 28,3 г. Гурт рифлений
 Av.: GEORGIVS VI D. G. BR. OMN. REX F. D. / FIVE SCHILLINGS
 1951 2.004.000 Fine 50,0 XF 125,0

Монети Європи

Рік Тираж Якість / Ціна

1/2 соверена

Ø 19,0 мм. Золото 917-ї проби, 4,0 г. Гурт гладкий

Av.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1902	4.244.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1902 S	84.000	Fine	1.750,0 XF 2.000,0
1903	2.522.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1903 S	231.000	Fine	1.750,0 XF 2.000,0
1904	1.717.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1904 P	60.000	Fine	3.000,0 XF 8.500,0
1905	3.024.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1906	4.245.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1906 M	82.000	Fine	1.750,0 XF 2.000,0
1906 S	308.000	Fine	1.750,0 XF 2.000,0
1907	4.233.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1907 M	400.000	Fine	1.750,0 XF 2.000,0
1908	3.997.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1908 M		Fine	1.750,0 XF 2.000,0
1908 P	25.000	Fine	2.750,0 XF 8.500,0
1908 S	598.000	Fine	1.750,0 XF 2.000,0
1909	4.011.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1909 M	186.000	Fine	1.750,0 XF 2.000,0
1909 P	44.000	Fine	2.500,0 XF 6.000,0
1910	5.024.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1910 S	474.000	Fine	1.750,0 XF 2.000,0

Ø 19,0 мм. Золото 917-ї проби, 4,0 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIVS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1911	6.104.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1911 P	130.000	Fine	1.600,0 XF 1.850,0
1911 S	252.000	Fine	1.600,0 XF 1.850,0
1912	6.224.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1912 S	278.000	Fine	1.600,0 XF 1.850,0
1913	6.094.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1914	7.251.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1914 S	322.000	Fine	1.600,0 XF 1.850,0
1915	2.043.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1915 M	125.000	Fine	1.600,0 XF 1.850,0
1915 P	138.000	Fine	1.600,0 XF 1.850,0
1915 S	892.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1916 S	448.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1918 P		Fine	4.250,0 XF 6.000,0
1919 P			
1920 P			
1923 SA	655		Proof 8.500,0
1925 SA	947.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0
1926 SA	809.000	Fine	1.500,0 XF 1.750,0

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 19,0 мм. Золото 917-ї проби, 4,0 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIVS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

1937 5.500 Fine 3.000,0 XF 4.000,0

Соверен

Ø 22,0 мм. Золото 917-ї проби, 8,0 г. Гурт гладкий

Av.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1902	4.738.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1902 M	4.267.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1902 P	4.289.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1902 S	2.813.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1903	8.889.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1903 M	3.521.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1903 P	4.674.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1903 S	2.806.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1904	10.041.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1904 M	3.743.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1904 P	4.506.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1904 S	2.986.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1905	5.910.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1905 M	3.633.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1905 P	4.876.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1905 S	2.778.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1906	10.467.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1906 M	3.675.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1906 P	4.829.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1906 S	2.792.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1907	18.459.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1907 M	3.332.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1907 P	4.972.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1907 S	2.539.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1908	11.729.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1908 C	636		Proof 50.000,0
1908 M	3.080.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1908 P	4.875.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1908 S	2.017.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1909	12.157.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1909 C	16.273	Fine	5.000,0 XF 8.500,0
1909 M	3.029.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1909 P	4.524.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1909 S	2.057.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1910	22.380.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1910 C	28.012	Fine	5.000,0 XF 8.500,0
1910 M	3.054.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1910 P	4.690.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1910 S	2.135.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0

Рік Тираж Якість / Ціна

Ø 22,0 мм. Золото 917-ї проби, 8,0 г. Гурт гладкий

Av.: GEORGIVS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1911	30.044.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1911 C	257.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0
1911 M	2.851.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1911 P	4.373.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1911 S	2.519.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1912	30.318.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1912 M	2.476.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1912 P	4.278.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1912 S	2.227.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1913	24.540.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1913 C	3.715	Fine	8.500,0 XF 12.500,0
1913 M	2.223.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1913 P	4.635.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1913 S	2.249.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1914	11.501.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1914 C	14.871	Fine	5.000,0 XF 8.500,0
1914 M	2.012.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1914 P	4.815.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1914 S	1.774.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1915	20.295.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1915 M	1.637.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1915 P	4.373.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1915 S	1.346.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1916	1.554.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0
1916 C	20	Fine	50.000,0 XF 85.000,0
1916 M	1.277.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1916 P	4.906.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1916 S	1.242.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1917	1.015.000	Fine	25.000,0 XF 35.000,0
1917 C	59.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0
1917 M	934.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1917 P	4.110.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1917 S	1.666.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1918 C	107.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0
1918 I	1.295.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0
1918 M	4.969.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1918 P	3.812.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1918 S	3.716.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1919 C	136.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0
1919 M	514.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1919 P	2.995.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1919 S	1.835.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1920 M	530.000	Fine	17.500,0 XF 35.000,0
1920 P	2.995.000	Fine	2.150,0 XF 2.500,0
1920 S	360.000	Fine	250.000,0 XF 500.000,0
1921 M	240.000	Fine	25.000,0 XF 50.000,0
1921 P	2.314.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0
1921 S	839.000	Fine	9.500,0 XF 17.500,0
1922 M	608.000	Fine	20.000,0 XF 50.000,0
1922 P	2.298.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0
1922 S	578.000	Fine	35.000,0 XF 75.000,0
1923 M	510.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0
1923 P	2.124.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0
1923 S	416.000	Fine	20.000,0 XF 50.000,0
1923 SA	719	Fine	9.500,0 XF 17.500,0
1924 M	278.000	Fine	2.750,0 XF 3.000,0

Монети Європи

Рік	Тираж	Якість / Ціна
1924 P	1.464.000	Fine 2.750,0 XF 3.000,0
1924 S	394.000	Fine 5.000,0 XF 8.500,0
1924 SA	3.784	Fine 15.000,0 XF 30.000,0
1925	4.406.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1925 M	3.311.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1925 P	1.837.000	Fine 2.750,0 XF 3.000,0
1925 S	5.632.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1925 SA	6.086.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1926 M	211.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1926 P	1.131.000	Fine 2.750,0 XF 3.000,0
1926 S	1.031.000	Fine 65.000,0 XF 125.000,0
1926 SA	11.108.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1927 P	1.383.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1927 SA	16.380.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1928 M	413.000	Fine 12.500,0 XF 20.000,0
1928 P	1.333.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1928 SA	18.235.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0

Ав.: Портрет іншого малюнку.

1929 M	436.000	Fine 9.500,0 XF 17.500,0
1929 P	1.606.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1929 SA		Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1930 M	77.000	Fine 3.500,0 XF 5.000,0
1930 P	1.915.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1930 SA		Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1931 M	57.000	Fine 5.000,0 XF 8.500,0
1931 P	1.173.000	Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1931 SA		Fine 2.150,0 XF 2.500,0
1932 SA		Fine 2.150,0 XF 2.500,0

Ø 22,0 мм. Золото 917-ї проби, 8,0 г. Гурт гладкий

Ав.: EDWARDVS VIII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.	1937	Unc.	500.000,0
--	------	------	-----------

Ø 22,0 мм. Золото 917-ї проби, 8,0 г. Гурт гладкий

Ав.: GEORGIVS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.	1937	5.500	Fine 12.500,0 XF 16.000,0
--	------	-------	---------------------------

2 фунта

Ø 28,0 мм. Золото 917-ї проби, 16,0 г. Гурт гладкий

Ав.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.	1902	46.000	Fine 5.000,0 XF 9.500,0
	1902 S	4	Unc. RARE

Ø 28,0 мм. Золото 917-ї проби, 16,0 г. Гурт гладкий

Ав.: GEORGIVS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.	1911	2.812	Proof 11.000,0
---	------	-------	----------------

Ø 28,0 мм. Золото 917-ї проби, 16,0 г. Гурт гладкий

Ав.: EDWARDVS VIII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.	1937	Unc.	750.000,0
--	------	------	-----------

Ø 28,0 мм. Золото 917-ї проби, 16,0 г. Гурт гладкий

Ав.: GEORGIVS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.	1937	5.500	Proof 32.000,0
--	------	-------	----------------

Позначки монетних дворів на золотих монетах Великобританії

- С – Оттава (Канада)
- І – Бомбей (Індія)
- М – Мельбурн (Австралія)
- Р – Перт (Австралія)
- С – Сідней (Австралія)
- SA – Преторія (Південна Африка)

5 фунтів

Ø 37,0 мм. Золото 917-ї проби, 39,9 г. Гурт гладкий

Ав.: EDWARDVS VII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.	1902	35.000	Fine 12.000,0 XF 17.500,0
	1902 S		Unc. RARE

Ø 37,0 мм. Золото 917-ї проби, 39,9 г. Гурт гладкий

Ав.: GEORGIVS V D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.	1911	2.812	Proof 28.000,0
---	------	-------	----------------

Ø 37,0 мм. Золото 917-ї проби, 39,9 г. Гурт гладкий

Ав.: EDWARDVS VIII D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.	1937	Unc.	1.750.000,0
--	------	------	-------------

Ø 37,0 мм. Золото 917-ї проби, 39,9 г. Гурт гладкий

Ав.: GEORGIVS VI D. G. BRITT. OMN. REX F. D. IND. IMP.	1937	5.500	Proof 25.000,0
--	------	-------	----------------

Оголошення · Объявления · Announcements · Anzeige

Бажаючи опублікувати своє оголошення про купівлю – продаж – обмін колекційного матеріалу необхідно надіслати на адресу редакції текст (не більш як 200 знаків) на «ТАЛОНІ ОГОЛОШЕНЬ». За цієї умови публікується безкоштовно.

Желающим опубликовать своё объявление о купле – продаже – обмене коллекционного материала необходимо прислать в адрес редакции текст (до 200 знаков) на «ТАЛОНЕ ОБЪЯВЛЕНИЙ», который дает право на бесплатную публикацию.

Anybody, who wants to publish an advertisement about purchase–safe–change of collection items, has to send a text on «ADVERTISEMENT COUPON» (up to 200 signs) in the address of the editorial board. The coupon gives a right of free publication.

Diejenigen, die ihre Anzeigen ueber den Ein–und Verkauf, Austausch von Sammlungen zu veroeffentlichen wuenschen, haben an die Adresse der Redaktion einen Text (bis zu 200 Zeichen) auf dem ANZEIGE–TALON zukommen zu lassen, der Ihnen das Recht auf die unentgeltliche Veroeffentlichung gibt.

КУПЛЮ · BUY · ANKAUF

Книги: Зограф А. Н. Античные монеты. – Москва, 1951; Функен Ф. Первая мировая война 1914–1918, пер. с франц. А.А.Китайцевой. – М. 2002; Marko A. Auszeichungen, der Osterreichisch-Ungarischen Monarchie und der Zwischenkriegszeit, Linz, 1996.
Король Евгений Иванович, ул. Горняков, 17, кв. 9, г. Вышково, Хустский р-он., Закарпатская обл., 90454. тел. 063-88-74-473

Куплю каталоги-цінники по монетах Польша–Литва, середньовіччя. А також по монетах Риму. Тел.: 068-846-72-40. Андрій.

Куплю, обмінюю, продаю: монети, нагороди, книги, открытки, иконы, фарфор, бронзу, портсигары серебряные до 1920 г., картины до 1985 г. тел. 093-120-60-57, 066-979-73-52. E-mail: vodolaga_555@mail.ru.

Каталоги: Андрей Федорин «Монеты страны Советов 1921–1991 гг.», М., 1998 г.; Артур Л. Ридберг, Ира С. Ридберг «Золотые монеты Мира с античных времен до наших дней». Тел. 063 144 46 68.

Старую фарфоровую посуду с надписью на обороте: «М. С. КУЗНЕЦОВ» в хорошем состоянии. Тел.: 066-29-32-37.

Печати церкви (кирх) немцев-поселенцев Юга Украины XIX–XX ст. (или их оттиски), колокольчики «Дар Валдала». Тел.: 066-298-3237.

Куплю, обмінюю, продаю: банкноты Украины 1917–1920 pp., 1942 p.–Рівне, 1991–1996 pp., «колгоспні гроші», монеты, поштовые марки Украины, конверты, листівки (1991–2007 pp.).
I offer all Ukrainian stamps, covers, cards, bones, «collective-farm» paper money. Любомир Шафран, а/с 225, Кам'янець-Подільський, 32313, Украина.

Банкноты Луцкой мисской управы (1918–1920 pp.), бон 1861 p. м. Горохов (1 ½ = 5 грош), а также старі поштові листівки (до 1939 p.) з видами Луцка і містечка Любешів. Петро Кравчук, вул. Калова, 23, Любешів, Волинська обл., 44200.

Орден «Красной Звезды», «Знак Почета», медаль «Почесна Грамота» или «грамота Президії Верховної ради УССР». Гуменюк М. В. Ул. Ленина, 63, с. Михайлополь, Ивановский р-он., Одесская обл., 67210.

Старі, до 1939 p., поштові листівки за ціною 150–300 гривень з видами м. Городенки, с. Раківце, с. Чорнолиця, с. Клишківців. Олександр, Київ, тел. 067-599-79-40.

ПРОДАМ · SALE · VERKAUF

Открытки посвященные столетию Отечественной войны 1812 года. В хорошем состоянии. Тел.: 067-769-20-68.

Продам, обмінюю, куплю: банкноты Украины 1917–1920 pp., 1942 p.–Рівне, 1991–1996 pp., «колгоспні гроші», монеты, поштовые марки Украины, конверты, листівки (1991–2007 pp.).
I offer all Ukrainian stamps, covers, cards, bones, «collective-farm» paper money. Любомир Шафран, а/с 225, Кам'янець-Подільський, 32313, Украина.

Открытки посвященные столетию Отечественной войны 1812 года.

В хорошем состоянии. Тел.: 067-769-20-68.

Коллекцию марок СССР — хронологию 1969–1973 гг. дешевле каталога на 60%, а также старинные книги, фотографии, открытки, бонны, монеты, награды, знаки, портсигары, шкатулки, бронзу, фарфор, серебро, иконы, картины; или обмінюю на идентичное. Тел.: 093-120-60-57, 066-979-73-52. E-mail: vodolaga_555@mail.ru.

Билеты на выступление в 2001 г. в Киеве Папы Римского; открытки посвященные этому событию, а также царские открытки посвященные столетию Бородинского сражения и другие. Все в отличном состоянии. Тел.: 067-769-20-68

Коллекцию марок СССР — хронологию 1969–1973 гг. дешевле каталога на 60%, а также старинные книги, фотографии, открытки, бонны, монеты, награды, знаки, портсигары, шкатулки, бронзу, фарфор, серебро, иконы, картины; или обмінюю на идентичное. Тел.: 093-120-60-57, 066-979-73-52. E-mail: vodolaga_555@mail.ru.

Литературу по нумизматике, монеты, бумажные деньги. Тел.: 097-209-50-77, 066-298-32-37.

Автор вышлет наложенным платежом свои недорогие книги о монетах и банкнотах стран мира в 20-й веке. Тел.: 046-263-68-71.

Билеты на выступление в 2001 г. в Киеве Папы Римского; открытки посвященные этому событию, а также царские открытки посвященные столетию Бородинского сражения и другие. Все в отличном состоянии. Тел.: 067-769-20-68

Коллекцию-хронологию марок СССР с 1969–1974 гг. дешевле каталога, а также старинные книги, открытки, монеты, иконы, картины, фарфор, бронзу, награды, бонны или обмінюю на идентичное. Харьков 52, а/я 336. Тел.: 093-120-60-57

Автор вышлет наложенным платежом свою книгу за 1.000,- руб. «Древние славянские денежно-весовые системы», 2008 г., 168 стр. Все о денежных системах допетровской Руси. Семенов Виктор Васильевич, а/я 270, Санкт-Петербург, 197372, Россия.

Продаю, дорого, открытки с автографами – подлинниками: две открытки Джузеппе Аксельми и одна Тита Руффо, 1906 год. Тел.: 038-493-41-04, тел. моб.: 095-210-20-32.

Старые фотографии картин Верещагина, Макарова, Ковалевского, Дмитриев-Оренбургского. Русско-Турецкая война. Тел. 097-891-75-09

Коллекцию-хронологию марок СССР с 1969 по 1974 гг., дешевле каталога на 60%. Монеты, награды, бонны, картины, иконы, фарфор, открытки, книги, подзорную трубу, фотографии до 1917 г.; или обмінююся на идентичное. Тел.: 093-120-60-57, Харьков 52, а/я 336.

Продам или обмінюю до 1917 года монеты, медали, бонны, открытки, фотографии, портсигары, карты, документы, книги, фигурки из фарфора, бронзы, иконы, военную атрибутику времён ВОВ, хронологию марок СССР с 1968 года, шкатулки палех, картины до 1990 года на идентичный материал. А/я 336, Харьков, 61052. Шапиро Эдик. Тел.: 093-120-60-57.

Серебряные монеты Молдавии и Приднестровья.

Владимир. E-mail: viad367@mail.ru. Тел.: +373-22-537-963.

Пропоную каталоги по нумизматике зарубежных стран: Krause, Schoen, Pick, та інші; а також по українських бонах та монетах. Попель Аркадій. А/С 100, Львів, 79000. Тел.: 067-395-00-89.

РІЗНЕ · PAZHOE · MISCELLANEOUS · DIVERSES

Очень нуждаюсь в информации регламентирующей выпуск нумизматической продукции НБУ. Помогите начинающему коллекционеру! Отвечу на все СМС отправленные на номер 067-769-20-68. Спасибо!

Помогите начинающему коллекционеру. Куплю или обмінюю награды СССР; а также монеты царской России. Ермоленко Павел Олегович, ул. Горького, 13/2, Городня, Черниговская обл., 15000.

Коллекционную бонну Украины (місцеві, колгоспні, приватні). Цікавить інформація про неописані бонни. Буду радий обміну та вдячний за допомогу. Васюк Олександр М. вул. Корещька, 107, м. Березне, Рівненська обл., 34600.

Шановні читачі!

У зв'язку з переходом УКРПОШТИ виключно на електронні перекази значно зростає кількість замовлень без письмових повідомлень, або з помилковою зворотною адресою.

Якщо протягом 10–14 днів від оплати переказу Ви не отримали Вашого замовлення — зв'яжіться з редакцією, оскільки, скоріш за все проблема в помилках зроблених співробітниками пошти.

Якщо у Вас є можливість продублювати Ваше замовлення та зворотною адресою по E-mail, то це прискорить отримання Вами замовлення.

З його колекцій світ дізнавався про Україну

В унікальній приватній збірці нагород та відзнак Юрій Сас-Подлуський зберіг багатющу фалеристичну спадщину періоду визвольних змагань українців.

Олександр Мельник (Київ)

Останніми роками інтерес суспільства до історії боротьби за незалежність України зростає з кожним днем. Цілком природно, що такі пам'ятки історії як нагороди та відзнаки викликають неабияку зацікавленість не тільки у колекціонерів, а й у всього свідомого українського суспільства. Ці символи вільного духу та національної свідомості, втілені у металі, є незаперечними доказами, що ми — нащадки потужної та організованої сили, якою нам слід пишатись. Оскільки ці «підтвердження» нещадно нищилися різними ворогами України, то побачити українські нагороди та відзнаки навіть зараз у музеях незалежної країни досить проблематично.

Для багатьох читачів, які цікавляться цією темою, своєрідним «музеєм на сторінках» є книга Ярослава Семотюка, де вперше в українській новітній історії подана систематизована інформація про українську фалеристику. Поява цієї книги стала великою подією для українців усього світу. З моменту її першого видання минуло вже 15 років.

Коли йдеться про українську фалеристику, не можна не згадати про ті історичні постаті, які, без перебільшення, творили цю історію. Україна, яка тривалий час не мала власної державності, та бурхливі спроби її відновити призводили до повного чи часткового знищення музейних збірок. Така доля спіткала Львівський музей НТШ, Український музей у Празі.

Тому найбільш надійним місцем зберігання раритетів були закордонні приватні колекції. Декілька хвиль масової еміграції з України призвели до того, що більшість відзнак розפורшилась по всьому «вільному» світові. За відсутністю сучасних засобів зв'язку та під пильним наглядом радянських спецслужб, діло збирання та вивчення подібних матеріалів, навіть у 60–70-ті роки, було справою непростотою та небезпечною.

Багато років тому до рук мені потрапило одне з українських еміграційних видань 60-х років минулого століття з дуже цікавою статтею — про українця, який мешкає в США і є відомим колекціонером українських нагород та відзнак. У статті

Антіна Кушинського розповідалось про доктора медицини Юрія Лукіяна Сас-Подлуського — одного з найвідоміших фалеристів у світі. Минуло ще кілька років активних пошуків, і мені пощастило познайомитись і навіть потоваришувати з цією видатною людиною.

«Українець, який ніколи не був в Україні!» — так жартома каже про себе Ю. Сас-Подлуський. Лікар-радіолог, професор, Військовий Значковий УВК, Генеральний Осавул відділу нумізматики і козацької геральдики Генеральної Управи Українського Вільного Козацтва, Почесний президент американського нумізматичного товариства, вільно володіє п'ятьма мовами... Рід Подлуських має князівське коріння.

Пан Юрій у свої 86 років вражає ясністю думки та сучасністю поглядів. Фалеристична колекція Доктора Подлуського є унікальною та вважається однією з найбільших у світі.

Отже, як все починалось...

Як розповідає сам колекціонер, його захоплення сягає корінням у далеке дитинство, що промайнуло в 30-х роках минулого століття у Перемишлі. Вчителька подарувала маленькому Юркові перші відзнаки. В основу його української фалеристичної колекції лягла збірка відзнак Українських Січових Стрільців, яка належала родичу пана Сас-Подлуського — підхорунжому УСС Мирославу Талпашу.

Еміграція до США, та активна дослідницько-пошукова робота дали змогу пану Юрію познайомитись та підтриму-

Збірка відзнак Українських Січових Стрільців, з якої почалася колекція Юрія Сас-Подлуського (фото 60-х років).

вати дружні стосунки з такими видатними історичними особами як генерал-хорунжий армії УНР Олександр Загородський, який був останнім Головою Орденської Ради лицарів Залізного Хреста, Микола Битинський, відомий український діяч, художник, який є автором проекту Хреста (ордена) Симона Петлюри, Секретар Капітули Залізного Хреста Іван Вінник, Заступник Голови Центрального проводу Братства Карпатських Січовиків Полковник інженер Антін Кушинський, генерал УНА Павло Шандрук та багато інших.

У 60-ті роки доктор Сас-Подлуський, як член нумізматичних товариств Америки та Європи, бере участь у багатьох виставках та конвенціях, демонструючи Українські військові нагороди та відзнаки. Так, у 1963 році під час виставки «Central States Numismatic Society» український колекціонер уперше представив експозицію за назвою «Nations in struggle against Communism», що можна перекласти, як «Народи у бою проти комунізму». Вперше широкому загалу представили українські нагороди: хрести УСС, Української Галицької Армії, Хрест Симона Петлюри, Залізний Хрест за Перший зимовий похід, Воєнний хрест, т.з. «шапкові відзнаки» УСС та кокарди УГА, УНР, щит «Броди» та відзнака УПА, а також різні відзнаки Українських комбатантських організацій.

На обкладинці журналу «The Medal Collector» генерал Армії УНР О. Загородський.

За цю тематичну виставку Юрій Сас-Подлуський отримав першу нагороду — велику золоту медаль.

Для розуміння значення цієї події для України можна подати цитату зі статті Антіна Кушинського «Три тисячі орденів і відзнак»: «Відвідувачі виставки, що користалась великим успіхом, познайомились з участю збройної боротьби українців проти комунізму. Можна було спостерігати як в розмовах відвідувачів після огляду експонатів д-ра Ю. Сас-Подлуського творилась прихильна опінія про Україну. А треба сказати, що серед добірного елементу не лише великих нумізматів, а й представників інших інтелектуальних професій, що приглядали тим експонатам, бували й такі, що тільки тут побачили докази існування України і зрозуміли проблему нашої визвольної боротьби і з виставки відходили вже зі зміненими поглядами, прихильними в нашу користь» (Збережено оригінальний рукопис та стилістику).

Після цього було ще багато, — а саме 35 перемог та почесних нагород. У тих же 60-х роках минулого століття доктор Сас-Подлуський підготував цикл статей англійською мовою для американського журналу «The Medal Collector», де вперше подав не лише вичерпну інформацію про самі нагороди, а й описав найважливіші події доби визвольної боротьби за незалежність. Треба зазначити, що в ті роки журнал публікував матеріали лише про нагороди офіційно визнаних держав. Тому саме завдяки старанням колекціонера-дослідника у журналі з'явилися публікації на цю тему, а на одній з обкладинок розмістити фотографії генерала Армії УНР Олександра Загородського на обкладинці журналу як і самих публікацій.

У цьому ж таки журналі започатковано розділ «Нагороди України» та опубліковані статті про наступні Українські відзнаки: Відзнака битви під Бродами The Medal Collector, May 1964 Vol.15, no.5; Воєнний Хрест The Medal Collector, June 1964 Vol.15, no.6; Хрест Симона Петлюри, The Medal Collector, July 1964 Vol.15, no.7; Орден Залізного Хреста, The Medal Collector, March 1964 Vol.15, no.9; Галицький Хрест The Medal Collector, February 1965 Vol.16, no.2, March 1965 Vol.16, no.3; Нагороди Українських Січових Стрільців, The Medal Collector, May 1965 Vol.16, no.5.

Активна діяльність доктора Сас-Подлуського безпосередньо сприяла розробці та виготовленню українських нагород та відзнак. Так, у 1967 році за проектом пана Юрія було видано Хрест Карпатських Січовиків. Як пише заступник голови Центрального проводу Братства карпатських січовиків полковник, інженер Антін

Доктор Юрій Сас-Подлуський поряд зі своєю унікальною колекцією. Експозиція присвячена визвольним змаганням в Українському національному музеї у Чикаго.

5 грудня 1965 року, Доктор Сас-Подлуський зробив спеціальну презентацію Ордена Залізного Хреста в Вашингтоні та подарував Американському національному музею (United States National Museum) Залізний Хрест «За зимовий похід і бої» з мініатурою та грамотою. Ідея цієї події полягала в започаткуванні колекції Українською фалеристики у цій авторитетній установі. По задумці колекціонера, ця подія повинна була подати приклад іншим українцям і допомогти у справі формування колекції та популяризації справжньої історії України у тогочасному «вільному світі» (на фото д-р Ю. Подлуський та д-р В. Клейн-Стефанеллі)

Хрест Карпатських Січовиків за проектом Ю. Сас-Подлуського

Автор з доктором Ю. Сас-Подлуським демонструють нагороди генерала-хорунжого армії УНР Олександра Загородського.

Хрест «За Другий зимовий похід»

Знак Спільної Юнацької Школи I видання

Численні нагороди Юрія Сас-Подлуського

Кушинський до Центрального проводу: «..., щоб історичні події 1938–39 рр. в Карпатській Україні і участь в них наших побратимів були скоріше відзначені по прикладу інших формацій військових та учасників інших подій, які з історичної перспективи і не мали деякі такого епохального значення, як то було відродження Карпатської України і боротьба Карпатської Січі».

За безпосередньої участі доктора Сас-Подлуського, були видані Побратимська відзнака УВК, Хрест УВК з мечами та без них. Також на замовлення українських комбатантських організацій у 60-х роках минулого століття завдяки зусиллям дослідника було перевидано низку відзнак для колишніх українських вояків.

Необхідність перевидання зумовила те, що під час Другої світової війни більшість відзнак виявились втраченими або вилученими Гестапо чи радянськими спецслужбами. Так були перевідані: відзнака VI Стрілецької дивізії, Хрест Директорії та інші. Згодом заради збереження української фалеристичної спадщини перевидано відзнаку Ради Січових старшин, відзнаку військових Відділів націоналістів (легіон полковника Р. Сушка), дружин українських націоналістів.

Минулоріч родина Подлуських подарувала унікальну колекцію української фалеристики, зброї та одностроїв Українському національному музею у Чикаго. Відтепер у музеї відкрито постійнодіючу експозицію «Козацька Доба» та, мабуть, найбільшу у світі експозицію, присвячену збройній боротьбі за незалежність України у минулому сторіччі. Тут можна побачити однострої та прапори різних українських військових формувань, зброю, унікальні нагороди та відзнаки. Особливо хотілось би виділити: різновиди Ордена Залізного Хреста, різновиди Ордена Симона Петлюри, Хрест Ордена Архистратіга Михаїла відомий як Хрест «За Другий зимовий похід», Знак Спільної Юнацької Школи I видання, знак Інструкторської Школи Старшин, повний комплект нагород УПА який був переданий Членом Проводу ОУН (б) Миколою Лебедем.

Треба сподіватися, що така робота по збереженню та вивченню історичної спадщини заради наступних поколінь Українців всього світу буде достойно відмічена сучасною Українською Державою.